Raftul Denisei

Arto Paasilinna

Anul iepurelui

roman

HUMANITAS fiction

ARTO PAASILINNA

Anul iepurelui

Traducere din finlandeză și note de
TEODOR PALIC

HUMANITAS
fiction

1. Iepurele

În maşină erau doi bărbaţi copleşiţi de supărare. Razele amurgului care traversau parbrizul prăfuit le iritau ochii. Era vară, de Sfântul Ioan. Pe drumul îngust de nisip, peisajul finlandez defila în faţa ochilor lor plictisiţi, dar nici unul, nici altul nu se arăta interesat de frumuseţea serii.

Erau în misiune de serviciu, un ziarist şi un fotograf, doi oameni nefericiţi şi cinici. Se apropiau de patruzeci de ani, iar din speranţele tinereţii lor nu le mai rămăsese nimic. Erau căsătoriţi, îşi înşelaseră nevestele, fuseseră si ei la rândul lor înşelaţi, amândoi aveau câte un început de ulcer şi multe necazuri care le amărau viaţa.

Tocmai se certaseră. Unul voise să se întoarcă la Helsinki, celălalt să înnopteze la Heinola. Din acel moment, nici unul nu mai scosese o vorbă.

Traversau minunata seară de vară cu feţele acre, crispate, cu gândurile rătăcite, fără să mai ia în seamă mizeria călătoriei lor. Îşi continuau drumul obosiţi şi încrâncenaţi.

Pe o micuţă colină însorită, un iepuraş tocmai învăţa să sară. Se oprise în mijlocul drumului îmbătat de căldura verii şi se aşezase pe labele din spate, iar soarele roşu de crepuscul îl încadra ca pe un tablou.

Fotograful, care era la volan, văzu animalul micuţ de pe drum, dar creierul lui amorţit nu fu în stare să reacţioneze repede, aşa că nu-l putu evita. Jumătate din pantoful prăfuit apăsase prea târziu pe frână. Îngrozit, animalul făcu o săritură în aer în faţa capotei, se izbi cu zgomot surd de colţul parbrizului, apoi dispăru în pădure.

— Ai omorât un iepure! spuse ziaristul.

— A dracului sălbăticiune! exclamă fotograful. Bine că n-a spart parbrizul!

Frână, apoi reveni în marşarier la locul incidentului. Ziaristul se dădu jos din maşină. Fotograful nu opri motorul, coborî doar geamul şi întrebă indiferent:

— E-acolo?

Apoi aprinse o ţigară şi trase din ea cu ochii închişi. Îşi reveni abia când simţi arsura în vârful degetelor şi strigă:

— Întoarce-te, n-am timp de pierdut pentru un iepure nebun!

Distrat, ziaristul intră în pădurea rară, ajunse pe marginea

unui petic de pământ, sări peste o groapă şi cercetă cu privirea pajiştea verde, întunecată. În iarbă, zări iepuraşul.

Lăbuţa stângă din spate era ruptă. Atârna trist sub genunchi, iar animalului îi era atât de rău, că nici nu încercă să fugă când îl văzu pe omul care se apropia de el.

Ziaristul luă iepuraşul în braţe, rupse o crenguţă şi imobiliza laba frântă cu fâşii din batista lui. Înspăimântat, iepuraşul îşi ascunse capul între lăbuţele din faţă. Îi tremurau urechile şi inima îi bătea puternic.

De departe, de pe drum, se auzi vâjâitul nervos al motorului, două semnale arţăgoase ale claxonului şi chemarea:

— Întoarce-te! Ce Dumnezeu, dac-ai să tot alergi prin pădure, n-o să mai ajungem niciodată la Helsinki.

Ziaristul nu răspunse. Ţinea în braţe micuţul animal care, încetul cu încetul, începuse să se liniştească. Aparent, iepuraşul avea doar laba frântă.

Fotograful coborî din maşină. Aruncă o privire încrâncenată spre pădure, dar pe celălalt nu-l zări. Înjură, aprinse din nou o ţigară şi, neliniştit, porni cu paşi repezi pe drum. Dinspre pădure nu se auzea nici un zgomot. Bărbatul strivi mucul de ţigară şi strigă:

— N-ai decât să rămâi aici, smintitule, şi nu uita să-l saluţi pe dracu'!

Mai stătu un moment cu urechile ciulite, dar, cum nu primi răspuns, urcă furios la volan, porni motorul, apucă brutal schimbătorul de viteze şi demară. Nisipul de pe drum scrâşni sub roţi. După o clipă, maşina nu mai era acolo.

Aşezat la marginea gropii, cu iepuraşul în braţe, ziaristul semăna cu o bătrână adâncită în gânduri, strângându-şi la piept îmbletitura şi andrelele. Zgomotul maşinii se stinse, soarele se grăbea să apună.

Ziaristul lăsă iepurele pe iarbă şi, preţ de o clipă, se temu că acesta va fugi, dar animalul rămase liniştit, iar când îl luă din nou în braţe nu mai tremura de frică.

— O să rămânem aici, îi spuse ziaristul.

Noapte de vară, un bărbat singur în pădure, îmbrăcat cu o haină, părăsit.

Ce-ar fi putut face? Bărbatul chibzui şi-şi spuse că poate ar fi fost mai bine dacă ar fi răspuns la chemarea fotografului. Iar acum, poate c-ar trebui să se întoarcă pe şosea şi să oprească o

maşină care să-l ducă la Heinola sau la Helsinki, după cum va hotărî doar el.

Ideea i se păru de-a dreptul nesuferită.

Cercetă portofelul. Erau acolo câteva bancnote de o sută, legitimaţia de ziarist, carnetul de asigurări pentru sănătate, fotografia soţiei, nişte monede, două prezervative, cheile, o insignă de vappu[1]. Creioane, un blocnotes, inelul. Pe blocnotes, patronul revistei pusese să fie imprimat: „Kaarlo Vatanen, ziarist". Numărul social al carnetului de asigurări lăsa de înţeles că Vatanen se născuse în 1942.

Vatanen se ridică, se uită la ultimele raze de soare ce se ascundeau în spatele pădurii, apoi la micuţul animal. Privi şi spre drum, dar nu se duse până acolo. Ridică iepuraşul, îl puse cu grijă în buzunarul hainei şi porni cu paşi repezi, afundându-se în pădurea peste care se lăsa întunericul.

În timpul acesta, fotograful conducea furios maşina. Când ajunse la Heinola, făcu mai întâi plinul, apoi merse la hotelul pe care-l propusese ziaristul.

Luă o cameră cu două paturi, se dezbrăcă de hainele prăfuite şi făcu un duş. După ce se spălă, se duse la restaurantul hotelului, spunându-şi că, fără îndoială, peste puţin timp, ziaristul avea să apară. Atunci se vor lămuri lucrurile. Până una-alta, bău câteva halbe de bere şi mâncă, apoi se apucă să bea temeinic amestecuri puternic alcoolizate.

Dar ziaristul nu apăru.

Era deja târziu şi fotograful încă mai stătea aşezat la barul

---

[1] Nume generic dat sărbătorii din prima zi de mai a fiecărui an. La origini, a fost ziua celebrării Sfintei Walpurgia sau Walpurga (710-799), numită Valpuri în Finlanda. Cu timpul, celebrarea Sfintei Valpuri a început să se confunde cu petrecerile zgomotoase închinate primăverii, pe care superstiţiile creştine le numeau sobor al vrăjitoarelor, iar apoi a devenit sărbătoarea studenţilor. În Finlanda, începând cu anul 1902 devine şi sărbătoare internaţională a social-democraţiei. Păstrând rudimente ale sărbătorilor amintite, ajunul zilei de „vappu" este zgomotos (tinerii beau pe străzi şi în parcuri). „Vappu" propriu-zis seamănă oarecum cu sărbătoarea de 1 mai din multe ţări ale Europei. Absolvenţii de liceu din toate generaţiile poartă pe cap şapca de absolvent şi, în general, toţi arborează diferite insigne şi însemne.

hotelului. Privea fix spre tejghea şi rumega furios situaţia. Toată seara se gândise doar la cele întâmplate. Pricepuse deja că, lăsându-l pe ziarist în pădure, departe de zona locuită, greşise. Poate că nebunul călcase strâmb şi-şi rupsese picioarele, poate se rătăcise sau căzuse într-o râpă. Altfel, ar fi putut ajunge deja la Heinola chiar şi pe jos.

N-avea de ales, trebuia să-i telefoneze soţiei ziaristului.

Pe jumătate adormită, femeia îi răspunse că nu l-a văzut pe Vatanen, apoi, dându-şi seama că interlocutorul este beat, trânti receptorul în furcă. Fotograful mai sună o dată la acelaşi număr, dar nu i se răspunse. Bineînţeles, femeia scosese telefonul din priză.

Pe când se îngâna ziua cu noaptea, fotografului îi veni ideea să comande un taxi. Se hotărâse până la urmă să vadă dacă ziaristul mai era încă acolo unde-l lăsase. Taximetristul îl întrebă pe clientul beat unde vrea să ajungă.

— Nicăieri, îi răspunse senin fotograful. Ţine-o tot aşa pe drumul ăsta şi-am să-ţi spun eu unde să opreşti!

Taximetristul aruncă o privire în spate să-l vadă mai bine. Aşadar, se depărtau de oraş în plină noapte, prin pădure, ca să ajungă nicăieri. Scoase discret revolverul din lăcaşul unde păstra mănuşile şi-l puse pe scaun, între picioare, cercetându-şi cu nelinişte clientul.

Ajunşi pe vârful unei coline, fotograful spuse:

— Stop, aici.

Şoferul pipăi arma. Bărbatul beat ieşi totuşi liniştit afară şi începu să strige spre pădure:

— Vatanen, Vatanen!

Nici pădurea întunecată nu-i răspunse, nici ecoul nu-i repetă strigarea.

— Vatanen, ascultă, Vatanen!

Văzând că aşa nu merge, bărbatul se descălţă, îşi suflecă pantalonii până la genunchi şi intră în pădure.

„Ciudat tip", îşi spuse taximetristul.

După ce alergă şi zbieră vreo jumătate de oră prin pădurea întunecată, clientul se întoarse la sosea. Îi ceru şoferului o cârpă cu care se şterse de noroi, apoi îşi încălţă pantofii direct pe picioarele goale şi puse ciorapii în buzunarul hainei. Nemaiavând ce face în acel loc, porniră înapoi spre Heinola.

— S-ar părea că l-aţi pierdut pe un oarecare Vatanen, spuse

şoferul.

— Aşa-i, confirmă fotograful. L-am lăsat aseară pe deal. Iar acum nu mai e acolo.

— Într-adevăr, nu e. Nici eu nu l-am văzut, îi răspunse taximetristul cu compasiune.

Fotograful se deşteptă a doua zi la ora unsprezece. Îi crăpa capul de durere şi-i venea să verse. Îşi aduse imediat aminte de dispariţia ziaristului. Trebuia să-i telefoneze degrabă soţiei acestuia la serviciu.

— Când eram pe colină, s-a dus repede după iepure şi nu s-a mai întors, îi povesti fotograful. L-am strigat, dar nici nu s-a ostenit să-mi răspundă, aşa că l-am lăsat acolo. Cred că a vrut să rămână în pădure.

— Era beat? întrebă femeia.

— Nu.

— Atunci, unde-i? Un bărbat n-are dreptul să dispară în felul acesta.

— Totuşi, a dispărut. N-a ajuns cumva acolo?

— N-a ajuns. Dumnezeule, omul ăsta mă face să-nebunesc. Să se descurce singur! Important este să se întoarcă repede acasă, aşa să-i spui!

— Cum aş putea să-i spun, când nu ştiu unde este?

— Scoate-l de unde-o fi şi porunceşte-i să-mi telefoneze imediat la serviciu! Şi mai spune-i că-i pentru ultima oară când suport prostiile lui. Ascultă, am un client. Spune-i să telefoneze. Salut.

Apoi fotograful telefona la birou.

— Aşa... şi ar mai fi ceva, Vatanen a dispărut.

— Unde s-a dus? îl întrebă redactorul-şef. Fotograful îi relată întâmplarea.

— O să apară el după o vreme, spuse redactorul-şef. Materialul vostru nu-i prea important, aşa că-l vom pune-n pagină când se va întoarce Vatanen.

Fotograful spuse că poate Vatanen a avut un accident. Din Helsinki i se răspunse:

— Poţi să te-ntorci liniştit. Ce să i se-ntâmple? Şi-apoi, orice i s-ar fi întâmplat, e treaba lui.

— Dac-aş anunţa la politie?

— Să anunţe nevastă-sa dacă vrea. Ştie?

— I-am spus, dar am impresia că prea puţin îi pasă.

— Adevărul este că toată povestea asta nici pe noi nu ne priveşte.

2. Încheierea socotelilor

În zori, Vatanen se deşteptă în ciripitul păsărelelor şi mirosul plăcut al fânului din şura în care înnoptase. Iepurele se odihnise la pieptul lui, iar acum urmărea cu interes zborul rândunelelor care se strecurau sub grinda hambarului să-şi termine de construit cuibul sau poate pentru că aveau deja pui, fiindcă prea cu mult zel ieşeau afară şi se întorceau în şură.

Razele soarelui pătrundeau prin fantele grinzilor, încălzind fânul din alţi ani. Vatanen rămase gânditor, întins pe fân, poate o oră, apoi se ridică şi ieşi afară cu iepurele în braţe.

În spatele bătrânei pajişti înflorite susura un pârâu. Vatanen lăsă iepurele pe iarbă, se dezbrăcă în pielea goală şi intră în apa rece. Un banc compact de peştişori înota în amonte, vibrând cu fiecare mişcare şi uitându-şi pentru moment teama instinctivă.

Gândindu-se la nevasta lui din Helsinki, Vatanen simţi deodată că începe să i se facă rău.

Nu putea s-o sufere pe femeia aceea. Avea obiceiuri urâte, era răutăcioasă sau mai bine zis egoistă. Aşa fusese tot timpul de când erau împreună. Obişnuia să-şi cumpere îmbrăcăminte oribilă, lucruri urâte şi incomode pe care le purta puţină vreme sau chiar numai o singură dată, pentru că până la urmă nici ei nu-i mai plăceau. Chiar şi pe Vatanen l-ar fi schimbat dac-ar fi putut-o face tot atât de uşor cum îşi schimba îmbrăcămintea.

Încă de la începutul căsniciei, femeia se angajase să orânduiască viaţa lor comună, cuibul lor. Apartamentul se transformase repede într-o adunătură bizară de mobile nefolositoare şi lipsite de gust, cumpărate de la magazine pentru femei, în toată casa domnea un radicalism ostentativ, cu afişe imense şi cu scaune modulare inconfortabile. Era greu de trăit într-o astfel de casă. Nu se putea să nu te izbeşti tot timpul de ceva, totul era bizar. Apartamentul acela semăna bine cu căsnicia lui Vatanen.

Într-o primăvară, rămânând grea, femeia lui se grăbise să avorteze. Pătuţul copilului, îi explicase ea, ar fi distrus armonia apartamentului, dar Vatanen avea să afle adevăratul motiv al avortului abia după ce acesta fusese săvârşit: fătul nu era al lui. Iar când voise să-i ceară explicaţii, femeia îi tăiase scurt vorba, spunându-i:

— Să fii oare gelos pe un embrion mort, neghiobule?

Vatanen aşează iepurele pe malul râului, iar acesta îşi cufundă

botişorul despicat în apa proaspătă şi începu să lipăie. Era micuţ, dar bău multă apă. Pesemne că fusese tare însetat. După ce bău pe săturate, se apucă să roadă energic lăstarii verzi de pe mal. Lăbuţa din spate îl durea în continuare.

„Poate c-ar trebui să mă întorc la Helsinki", cugetă Vatanen. Oare ce gândeau cei de la redacţia revistei despre dispariţia lui?

„Dacă şi aceea mai e revistă!" îşi spuse ziaristul. Denunţa abuzurile notorii, dar se abţinea cu încăpăţânare de la orice analiză a viciilor fundamentale ale societăţii. Săptămână de săptămână, pe copertă apăreau trândavii cu feţe spilcuite, manechinele, câştigătoarele concursurilor de frumuseţe şi bebeluşii vedetelor de muzică uşoară. În tinereţe, Vatanen fusese mulţumit că lucra ca reporter la o revistă mare. Chiar foarte mulţumit. Intervieva persoane neînţelese, în cea mai mare parte victime ale opresiunii statale. Credea că face un lucru bun. Cel puţin, socotea el la acea vreme, unele excese puteau fi cunoscute de toată lumea. Cu trecerea anilor, ajunsese totuşi să-şi piardă iluzia că face ceva util. Se mulţumea să execute doar ce i se cerea. Oricum, părerea lui personală n-ar fi putut ameliora situaţia nimănui. La fel erau şi ceilalţi colegi ai lui Vatanen: frustraţi şi cinici. Cel mai stupid specialist în cunoaşterea nevoilor cititorilor le spunea redactorilor ce fel de articole aşteaptă comanditarul, iar ei le scriau. Revista mergea bine, dar informaţia nu era transmisă corect: ajungea la cititor diluată, camuflată, transformată într-un divertisment superficial. Meserie de rahat!

Vatanen câştiga relativ bine, dar întotdeauna ducea lipsă de bani. Pentru chirie plătea aproape o mie de mărci pe lună, era scump să locuieşti în Helsinki. Din cauza chiriei, Vatanen nu putuse şi nici n-ar fi putut să-şi cumpere vreodată un apartament. Avea o barcă cu pânze, dar şi pentru aceea mai erau nişte poliţe de achitat. În afară de navigaţie, alte pasiuni nu avea. Uneori, soţia lui îi propunea să meargă la teatru, dar pentru nimic în lume n-ar fi ieşit împreună cu ea. Numai ce-i auzea glasul şi era deja exasperat. Vatanen oftă din greu.

Dimineaţa senină de vară era din ce în ce mai strălucitoare, dar gândurile întunecate îl împiedicau să se bucure de frumuseţea ei. Abia când iepuraşul isprăvi de mâncat şi-l puse din nou în buzunar, i se risipiră gândurile negre. Porni apoi hotărât spre vest, urmând acelaşi drum pe care umblase în

seara dinainte. Pădurea fremăta bucuroasă, Vatanen fredona o veche baladă, urechile iepuraşului ieşeau afară din buzunarul hainei lui.

Peste două ore, Vatanen dădu de un sat. Merse de-a lungul străzii principale până ce ajunse la un chioşc roşu. Ce noroc! Lângă chioşc era o fată tânără. Tocmai voia să-şi deschidă micul magazin.

Vatanen salută şi se aşeză pe verandă. Fata ridică oblonul, merse înăuntru, deschise ferestruica şi spuse:

— Chioşcul este deschis. Ce doreşti?

Vatanen cumpără ţigări şi o sticlă de limonada. Măsurându-l din ochi pe necunoscut, fata îl întrebă:

— Eşti cumva un criminal?

— Nu... Ţi-e teamă de mine?

— Mi-au ieşit fără voie vorbele astea din gură. Ce-i drept, aşa m-am gândit, fiindcă te-am văzut venind din pădure.

Vatanen scoase iepuraşul din buzunar şi-l aşeză cu atenţie pe bancă.

— Ia te uită! rosti fata cu entuziasm. Ai un iepure de casă.

— Nu este un iepure de casă, ci un iepure de pădure. L-am găsit.

— O, mititelul de el! Are lăbuţa ruptă. Mă duc să-i aduc nişte morcovi.

Abandonându-şi chioşcul, fata plecă în grabă până la o casă apropiată, unde zăbovi o clipă. Apoi se întoarse repede cu o legătură de morcovi plină de pământ. Spălă morcovii cu limonada şi-i puse însufleţită în faţa iepuraşului, dar acesta nici nu se atinse de ei. Puţin descurajată, fata spuse:

— S-ar părea că nu-i plac.

— E puţin bolnav, explică Vatanen. N-aveţi în sat un veterinar?

— Este doctorul Mattila, dar nu-i de-aici, ci din Helsinki. Vine în fiecare vară şi pleacă iarna înapoi la Helsinki. Vila lui e acolo jos, pe malul lacului. Ţi-aş putea-o arăta mai bine, dacă te-ai urca pe acoperişul chioşcului.

Vatanen se urcă pe acoperiş, iar fata îi arătă direcţia în care să privească şi-i spuse ce culoare avea casa veterinarului. Apoi coborî de pe acoperiş, ajutat de fata care-i sprijini spatele.

După ce-i făcu o injecţie, veterinarul pansa cu grijă lăbuţa bolnavă a iepuraşului şi-i spuse ziaristului:

— A avut un şoc. Dar se vindecă el, n-aveţi grijă! Dacă-l luaţi în oraş, daţi-i să mănânce salată verde proaspătă. Asta-i place. Salata trebuie bine spălată, ca să nu-şi strice stomacul, iar de băut, apă proaspătă.

Când Vatanen reveni la chioşc, găsi acolo câţiva bărbaţi plictisiţi, care stăteau pe verandă şi beau bere slabă. Fata îl prezentă:

— El e bărbatul cu iepurele.

Iepurele le stârni în mod vădit interesul şi-i deşteptă din amorţeală. Toţi voiau să afle vârsta animalului, iar unul dintre ei povesti că întotdeauna, înainte de a se apuca de secerat, se plimba pe câmp ţipând, astfel încât iepuraşii pitiţi în iarbă să se poată salva.

— Cei care n-au noroc rămân între lamele secerătorii. Într-un an am găsit trei: unul fără urechi, altul cu lăbuţele din spate tăiate, iar al treilea retezat în două. În verile când i-am alungat, nici unul n-a fost prins în lamele secerătorii.

Lui Vatanen îi plăcu mult acel sat, aşa că rămase acolo câteva zile şi se odihni noaptea în podul unei case.

3. Aranjamentele

Vatanen urcă în autobuzul care ducea la Heinola. N-avea rost să trândăvească la nesfârşit în acel sat, chiar dacă se simţea bine acolo.

Se aşeză pe bancheta din spate. Purta acum iepurele într-un coşuleţ. În partea din spate a autobuzului mai erau nişte ţărani care fumau. Văzând iepuraşul, toţi începură să discute cu însufleţire. Spuneau că acum sunt mai mulţi iepuri de câmp decât în alţi ani şi încercau să ghicească dacă iepuraşul este mascul sau femelă. Când îl întrebară pe Vatanen dacă intenţionează să-l sacrifice şi să-l mănânce după ce va mai creşte, acesta le spuse că niciodată nu-i trecuse prin minte un asemenea gând. Până la urmă, căzură de acord că nimeni nu-şi omoară câinele şi că, uneori, e mai uşor să iubeşti un animal decât un om.

După ce-şi luă o cameră la hotel, Vatanen făcu un duş şi se duse să mănânce. Era miezul zilei, iar restaurantul aproape pustiu. Vatanen aşeză iepuraşul pe scaunul de alături. Cu lista de bucate în mână, chelnerul privi lung spre iepuraş şi spuse:

— În principiu, accesul animalelor este interzis.

— Nu-i un animal periculos, îl asigură Vatanen. Comandă ceva pentru el, iar pentru iepuraş salată proaspătă, morcovi fragezi şi apă. Chelnerul se uită cu oarecare reproş la iepuraşul de pe masă, care mânca salata direct din salatieră, dar nu îndrăzni să spună nimic.

După masă, Vatanen telefona din holul hotelului.

— Aha, tu eşti? zbieră furioasă nevasta ziaristului. De unde-mi dai telefon, desfrânatule? Întoarce-te imediat acasă!

— M-am gândit să nu mă mai întorc niciodată.

— Aşa? Nici să nu-ţi treacă prin cap! Ţi-ai pierdut minţile? Trebuie să vii imediat acasă! Nu mă-ndoiesc c-o să te dea afară din serviciu. În seara asta vin la noi Antero şi Kerttu. Ce-o să le spun?

— Spune-le c-am plecat pentru totdeauna. Uite, ai şi tu cel puţin o dată ocazia să nu minţi.

— Nu pot să le spun aşa ceva. Ce-o să creadă? Dacă ai de gând să divorţezi, te-asigur că n-o să reuşeşti. Nu scapi tu aşa uşor de mine după ce mi-ai distrus viaţa. Opt ani am pierdut din cauza ta! Am fost nebună că te-am luat de bărbat!

Apoi femeia începu să plângă.

— Plângi mai repede! o îndemnă Vatanen. Sunt scumpe telefoanele.

— Dacă nu vii imediat acasă, am să te reclam la poliţie, să te-nveţi minte!

— Îţi baţi gura degeaba, nu-i interesează pe cei de la poliţie.

— Poţi fi sigur c-o să-i telefonez lui Antti Ruuhonen. Nu-ţi imagina că n-are cine să-mi ţină de urât.

Vatanen puse telefonul în furcă. Apoi îi telefona prietenului său Yrjo.

— Ascultă, Yrjo. Până la urmă, ţi-aş vinde barca cu pânze.

— Nu-mi vine să cred. De unde telefonezi?

— Din provincie. Din Heinola. N-am de gând să mă-ntorc prea repede-n Helsinki şi am nevoie de bani. Vrei s-o cumperi?

— Bineînţeles. Dar mi-o laşi la cincisprezece mii de mărci?

— De acord. Poţi să iei cheile de la redacţie. Vezi că sunt în sertarul de jos stânga de la biroul meu. Sunt prinse într-un inel de plastic albastru. Întreab-o pe Leena, doar o cunoşti. Ea ştie unde sunt cheile şi-o să-ţi le dea dacă-i spui că-i un ordin. Ai bani lichizi?

— Se-nţelege, dar în preţul bărcii intră şi locul de ancorare?

— Intră. Ascultă, mai întâi te duci la bancă şi-mi plăteşti facturile!

După ce-i spuse numărul de cont, Vatanen adăugă:

— Apoi mergi la nevastă-mea şi-i dai cinci mii de mărci, iar mie îmi trimiţi prin mandat expres şapte mii de mărci la Banca Cooperativă din Heinola. În regulă?

— Ai putea să-mi dai şi hărţile marine?

— Sigur, sunt la nevastă-mea. Dar ai grijă să nu te izbeşti de stâncile submarine! La început navighează prudent, să n-o păţeşti.

— Spune-mi, ce-ţi veni să-mi vinzi barca? Ai căpiat?

— Ia-o cum vrei!

A doua zi, Vatanen se duse cu iepurele la banca din Heinola. Cu paşi uşori, nepăsător, fără nici o bănuială.

Se vorbeşte deseori despre cel de-al şaselea simţ. Pe măsură ce se apropia de bancă, Vatanen devenea tot mai nesigur şi lucrurile nu i se mai păreau simple. Nu-şi imagina pericolul ce l-ar fi putut ameninţa, totuşi intră cu băgare de seamă în incinta băncii. Îşi spuse că cele câteva zile de libertate îi ascuţiseră instinctul şi acest gând îl amuză.

Instinctul nu-l înşelase.

În interiorul băncii, din fericire cu spatele la uşa de la intrare, îl aştepta nevastă-sa. Vatanen simţi cum îi sare inima din piept de furie şi de teamă. Şi iepuraşul tresări.

Se repezi în stradă şi începu să alerge. Trecătorii se opriră să-l privească pe bărbatul care alerga cât îl ţineau picioarele, purtând în mână un coş din care ieşeau afară două urechi mici de iepure. Alergă până-n celălalt capăt al cartierului, o apucă pe o stradă laterală şi se opri cu răsuflarea tăiată în fata uşii unui mic bistrou.

— Fără îndoială, dumneavoastră sunteţi redactorul Vatanen? întrebă uşierul, privindu-l pe iepuraş ca pe-o veche cunoştinţă. Sunteţi aşteptat.

La o masă mai retrasă beau bere fotograful şi secretarul de redacţie. Nu-l observară. Uşierul îi explică lui Vatanen că domnii aceia îl rugaseră să-l conducă la masa lor pe un bărbat cu înfăţişarea lui, care avea probabil să fie însoţit de un iepuraş.

Vatanen ieşi în mare grabă de acolo.

Se strecură printre oamenii de pe stradă şi intră pe furiş în hotel, cugetând la întorsătura lucrurilor care tindea să-i răstoarne planul. Fără îndoială, în spatele acelor întâlniri neaşteptate se afla diavolul de Yrjo.

Aşa că-i telefona şi înţelese că acesta făcuse prostia să-i spună neveste-sii locul unde expediase restul banilor pentru barcă. Mai departe era lesne de ghicit ce se întâmplase. Nevastă-sa îl luase cu ea pe redactorul-şef la Heinola, ca să-l surprindă pe Vatanen, iar acum aştepta în holul băncii să pună mâna pe el în momentul când va veni să-şi ridice banii. Banii ajunseseră la bancă, dar cum să intre în posesia lor fără scandal?

Trebuia să găsească o soluţie.

Şi o găsi. Îi ceru recepţionerului să întocmească nota de plată şi-l anunţă că aşteaptă trei persoane, o femeie şi doi bărbaţi, care vor veni să-l întâlnească. Scrise apoi câteva cuvinte pe o hârtie cu antetul hotelului şi puse hârtia la vedere pe masă. După ce isprăvi, căută în cartea de telefoane numărul bistroului din care nu demult fugise ca un motan ce-şi vâră din imprudenţă labele într-un cuptor încins. Îi răspunse uşierul.

— La telefon reporterul Vatanen, spuse ziaristul. Îl puteţi chema pe unul dintre bărbaţii care mă aşteaptă?

Peste câteva clipe auzi în receptor vocea secretarului de redacţie.

— Vatanen, tu eşti?

— Ei bine, eu sunt! Salut!

— Până la urmă tot te-am prins, drac împieliţat! Ia ghici cine-i la bancă şi te-aşteaptă! Nevastă-ta. Vino imediat aici, să ne întoarcem degrabă la Helsinki! E timpul să isprăveşti odată cu tâmpenia asta.

— Ascultă, nu pot veni în momentul ăsta. Am de dat nişte telefoane. Dar luaţi-o pe nevastă-mea de la bancă şi veniţi toţi trei aici să lămurim lucrurile.

— Bine, sosim îndată. Dar să nu te mişti de-acolo!

— Mai încape vorbă? Salut.

După ce puse telefonul în furcă, luă iepurele şi părăsi în grabă camera. Coborî cu liftul, achită nota de plată şi convorbirea telefonică şi-i spuse recepţionerului să le îngăduie celor trei persoane care urmează să sosească să-l aştepte în camera lui. Şi ieşi în stradă.

Ajunse la bancă pe nişte străduţe laterale. De departe, se strădui să vadă ce se petrece înăuntru. Scorpia tot acolo era. Rămase deci să aştepte după colţul străzii.

Cei doi bărbaţi, secretarul de redacţie şi fotograful, sosiră repede. Intrară în bancă şi, după câteva secunde, se întoarseră însoţiţi de soţia lui Vatanen. Toţi trei se îndreptară apoi spre hotel. Vatanen o auzi pe nevastă-sa spunând:

— V-am zis eu că altfel nu punem mâna pe el.

Când cei trei nu se mai văzură, Vatanen intră liniştit în incinta băncii, se duse la ghişeul de restituire a banilor şi-i arătă casierului actul său de identitate. După ce citi numele, acesta îi spuse:

— Vă căuta soţia. Tocmai a plecat.

— Ştiu, îi răspunse senin Vatanen. Am să mă întâlnesc cu ea mai târziu.

Pe numele lui sosiseră şapte mii de mărci. Mai puţin şase mărci, taxa de expediere a mandatului. Semnă recipisa şi încasă banii, era o sumă considerabilă. În tot acest timp, iepuraşul stătuse pe tejgheaua acoperită cu sticlă. Toate femeile din bancă îşi abandonaseră lucrul şi se înghesuiau să-l admire pe fermecătorul animal, încercând să-l mângâie.

— Să nu-i atingeţi lăbuţa din spate, că-i ruptă, le atrase

binevoitor atenţia Vatanen.

— Vai, cât e de drăgălaş! spuneau femeile.

În bancă plutea o undă de fericire care-ţi încălzea inima.

După ce reuşi să scape de-acolo, Vatanen se duse la staţia de taxi, urcă într-o limuzină mare, neagră şi-i spuse şoferului:

— La Mikkeli, repede!

La hotel, în camera lui Vatanen, se purta o discuţie aprinsă. Fusese provocată de biletul găsit pe masă, pe care scria: *Lăsaţi-mă-n pace! Vatanen.*

4. Ierburile

Era soare în Mikkeli şi libertate deplină. Vatanen şedea pe o bancă din parcul central al oraşului, iar iepurele căuta de mâncare prin iarbă. Patru ţigănci îmbrăcate în sclipitoare veşminte multicolore, care tocmai veneau dinspre autogara, se opriră să privească iepurele, apoi începură să trăncănească. Erau vesele şi doreau să cumpere iepuraşul.

Femeile îi explicară lui Vatanen unde se află biroul Administraţiei de Vânătoare al districtului Savo de Sud, iar una dintre ele ţinu morţiş să-i prezică viitorul.

— În viaţa ta se petrece o mare schimbare, îi spuse ţiganca. Şi preciza că, aflându-se într-o mare cumpănă, Vatanen luase o hotărâre importantă. Linia mediană a palmei indica un viitor tumultuos, numeroase drumuri, precum şi faptul că n-are de ce să-şi facă griji pentru ceea ce urma să i se întâmple.

Vatanen vru s-o răsplătească, dar ea refuză banii, spunând:

— Dragul de el!... Nu, băiatule, vara n-am nevoie de bani. Pe uşa biroului administraţiei de vânătoare era lipit un bilet pe care scria că U. Kärkkäinen, paznicul de vânătoare, poate fi găsit acasă. Vatanen luă un taxi şi ajunse la adresa indicată. În curte era un dulău care lătra. Când simţi prezenţa iepuraşului, câinele începu să urle. Vatanen nu se încumetă să pătrundă în curte.

Din casă ieşi un tânăr voinic care potoli câinele. Vatanen intră. Paznicul de vânătoare îl pofti să se aşeze şi-l întrebă cu ce-l poate ajuta.

— Ce mănâncă un animal ca ăsta? îl întrebă Vatanen, scoţând iepuraşul din coş şi aşezându-l pe masă. Un veterinar dintr-un sat de lângă Heinola m-a sfătuit să-i dau doar salată verde, dar salata nu-i uşor de găsit. Şi am impresia că iepurele meu nici nu se prea omoară după salată.

Kärkkäinen cercetă iepuraşul cu entuziasmul unui profesionist.

— Mascul, spuse el. Nu cred să aibă mai mult de-o lună. L-aţi adoptat? Ştiţi, este strict interzis de lege. Face parte dintr-o specie protejată.

— Ar fi murit, răspunse Vatanen. Avea lăbuţa ruptă.

— Aşa s-ar părea. Dar acest lucru trebuie legalizat. Am să vă dau o autorizaţie oficială, ca să-l puteţi păstra.

Bărbatul bătu câteva rânduri la maşina de scris, aplică ştampila sub text şi semnă. Apoi citi:

Certificat

Purtătorul acestei autorizaţii oficiale are dreptul să păstreze şi să crească iepurele sălbatic pe care l-a găsit rănit la lăbuţa stângă din spate. Lăsat într-o astfel de stare în natură, susnumitul animal ar fi putut să moară.

Document întocmit la Mikkeli de subsemnatul U. Kärkkäinen, Administraţia de Vânătoare a districtului Savo de Sud.

— Daţi-i să mănânce trifoi tânăr, îl sfătui pe ziarist paznicul de vânătoare. La vremea asta se găseşte peste tot. Iar de băut, doar apă proaspătă, n-are nici un rost să-l obligaţi să bea lapte. În afară de trifoi, îi mai plac fânul proaspăt şi otava care creşte după ce-a fost cosit orzul. Adoră bucăţelul[2], bobul de ţarină şi toate plantele din familia borceagului. Îi place şi trifoiul hibrid. Dacă aveţi de gând să-l ţineţi iarna-n oraş, îl puteţi hrăni cu cambium de foioase şi cu crenguţe congelate de afin.

— Cum e bobul de ţarină? întrebă ziaristul. N-am mai auzit de planta asta.

— Ştiţi cum arată măzărichea?

— Cred că ştiu. E o plantă leguminoasă cu vrejuri ca mazărea, nu-i aşa?

— Ei bine, bobul de ţarină seamănă destul de mult cu măzărichea. Cel mai bine poate fi recunoscut după florile lui galbene. Am să vă fac un desen ca să-l puteţi recunoaşte.

Kärkkäinen luă o coală mare de hârtie şi se apucă să deseneze planta cu un creion negru. Nu prea se pricepea la desen. Ţinea atât de strâns creionul în mâna lui puternică, încât, din când în când, perfora hârtia, iar de două ori reuşi să rupă vârful. După o îndelungată trudă, desenul începu să capete formă. Vatanen privea cu interes geneza imaginii. Dar paznicul de vânătoare încerca să-şi ascundă opera, dându-i de înţeles că putea s-o vadă abia la sfârşit.

— Ei, şi-acum să punem micuţele flori galbene, murmură Kärkkäinen.

După care rosti enervat:

— La dracu'! Trebuie să fie galbene, altfel n-are să se-

[2] Plantă erbacee din familia gramineelor, cu frunzele inferioare răsucite în formă de sul şi cu flori roşietice sau violacee.

nţeleagă nimic. Am să iau acuarelele băiatului.

Aduse acuarelele şi apa, apoi începu să coloreze desenul robust al plantei. Coloră vrejurile şi frunzele cu verde, spălă cu grijă pensula înainte de a o înmuia în galben.

— Hârtia asta e prea subţire, bombăni paznicul de vânătoare. Se preling culorile.

După ce toate florile fură colorate cu galben, Kärkkäinen puse la locul lor acuarelele. Suflă apoi peste hârtie ca să se usuce culorile. Îşi examina îndelung opera, cu braţul întins, ca să vadă mai bine dacă rezultatul era pe măsura aşteptărilor.

— Nu ştiu dacă o să vă ajute prea mult, rosti el gânditor. Cam aşa arată planta, în orice caz iepurele dumneavoastră o va aprecia. Vrejurile astea au ieşit cam groase, trebuie să vă imaginaţi că-n realitate sunt mult mai subţiri. Aveţi unde pune desenul fără să-l împăturiţi?

Vatanen clătină din cap, n-avea unde. Kärkkäinen îi dădu un plic mare, cenuşiu, unde desenul încăpu nepliat.

La despărţire, Vatanen îi mulţumi pentru sfaturi. Paznicul de vânătoare zâmbi stânjenit, dar încântat totodată. În curte, bărbaţii îşi strânseră mâinile cu căldură.

Taximetristul aşteptase o jumătate de oră. Vatanen îi ceru bărbatului de la volan să-l ducă în afara oraşului, într-un loc cu vegetaţie abundentă. Găsiră fără greutate locul dorit: o pădure vastă de mesteceni mărginită pe partea dinspre drum de păpădii cu flori galbene.

Şoferul îl întrebă dacă n-ar putea să-l ajute la cules, fiindcă tare se mai plictisea când era nevoit să-şi aştepte clienţii în maşină.

Propunerea fu acceptată cu bucurie.

Vatanen îi încredinţa desenul. Nu după multă vreme, taximetristul îl strigă vesel din pădure. Găsise planta pe care-o căuta. În locul acela mai creşteau şi alte ierburi recomandate de paznicul de vânătoare.

— Întotdeauna am fost interesat de botanică, îi mărturisi el lui Vatanen.

Într-o oră, ambii bărbaţi adunară câte un braţ de plante. Şi, în timp ce iepuraşul mâncă din delicatele ierburi cu o poftă nebună, taximetristul plecă să aducă apă în capacul scos de la una dintre roţile maşinii. La cişmea, spălă mai întâi capacul, apoi îl umplu cu apă proaspătă. Iepuraşul bău lacom jumătate din

cantitate, iar restul fu împărţit frăţeşte între Vatanen şi taximetrist. După ce toată apa proaspătă a fost băută, taximetristul aşează la loc capacul şi strânse bine piuliţele şuruburilor de fixare pe janta roţii.

— Până ce-o să găsiţi o cameră la hotel sau în altă parte, spuse taximetristul, aş putea ţine ierburile la mine, în dulapul din antreu.

Aşa stând lucrurile, se întoarseră în oraş. Şoferul opri în fata imobilului în care locuia. Strânseră amândoi ierburile din maşină şi, cu braţele încărcate, luară liftul până la etajul patru. Le deschise o femeie ştearsă, care păru oarecum surprinsă să-şi vadă bărbatul însoţit de un necunoscut, ambii cu braţele pline de ierburi mirositoare.

— Helvi! i se adresă şoferul femeii. Astea-s plantele clientului meu. Le păstrăm la noi în dulap până ce-o să aibă nevoie de ele.

— Vai de mine, e groaznic, unde-o să-ncapă şi astea? începu să se tânguiască femeia.

Dar încetă când văzu privirea supărată a bărbatului ei. Vatanen plăti cursa şi, înainte de a-şi lua rămas-bun, îi mai mulţumi o dată taximetristului. Acesta îi spuse:

— Doar daţi telefon, şi vin imediat să vă aduc ierburile.

5. Arestarea

La jumătatea lui iunie, Vatanen se afla pe drumul care duce la Nurmes. Ploua, era frig.

Tocmai coborâse din autobuzul cu care plecase din Kuopio spre Nurmes. Se găsea sub cerul liber, în bătaia ploii, doar din cauza unei clipe de neatenţie. Iar până la Nilsiä, unde voise să ajungă, mai erau mulţi kilometri.

Lăbuţa iepuraşului se vindecase deja. Crescuse destul de mult în ultima vreme şi abia de mai încăpea în coş.

După o cotitură a drumului, ziaristul văzu o casă, o clădire cu un etaj şi jumătate. Hotărî să meargă până acolo şi să ceară găzduire pentru noapte. În faţa casei, o femeie înfăşurată într-un impermeabil îngrijea grădina. Avea mâinile negre de pământ. O femeie bătrână. Pentru o clipă, Vatanen se simţi puternic tulburat. Avea ceva din soţia lui.

— Bună ziua! rosti el.

Femeia se-ndreptă din şale şi-l privi pe străinul venit dinspre drum, apoi pe iepuraşul plouat care ţopăia printre picioarele lui.

— Numele meu este Vatanen, spuse ziaristul. Vin de la Kuopio. Am coborât aici din greşeală. Ar fi trebuit să cobor la Nilsiä. Pe deasupra, mai şi plouă. Ce mai faceţi?

Privind ţintă spre iepure, femeia întrebă:

— Ce lighioană-i aia?

— Un iepuraş. S-a născut într-o pădure din apropiere de Heinola. Este prietenul meu... multe drumuri am făcut noi împreună.

— Ce treburi aveţi pe-aici? îl întrebă suspicioasă femeia.

— La drept vorbind n-am nici o treabă, îi răspunse Vatanen. Mă plimb cu iepurele pe ici, pe colo, ca să-mi omor timpul. Aşa cum v-am mai spus, am venit cu autobuzul, iar acum începe să mă ajungă din urmă oboseala. Oare-aş putea să rămân aici peste noapte?

— Mă duc să-l întreb pe Aarno, spuse femeia şi intră în casă.

Pe iepuraş îl cam împingea foamea spre verdeţurile din grădină. Dar Vatanen nu-i dădu voie să le cerceteze şi până la urmă, văzând că acesta nu se putea abţine, îl luă în braţe. În pragul casei apăru un bărbat între două vârste, mic de statură şi cu un început de chelie, care-i spuse:

— Plecaţi de-aici! Nu puteţi rămâne la noi. Trebuie să plecaţi imediat!

Puţin descumpănit, Vatanen îl rugă să cheme un taxi.

Bărbatul nu făcu altceva decât să repete ceea ce-i spusese mai înainte.

Vatanen se apropie de pragul casei ca să explice situaţia în care se afla. Dar bărbatul cel mărunţel, înspăimântat de-a binelea, se strecură în casă şi-i trânti uşa-n nas. „Ce oameni ciudaţi", gândi ziaristul.

— Telefonează odată, tu nu vezi că-i nebun? se auzi din casă vocea femeii.

Vatanen crezu că cei doi se hotărâseră să cheme un taxi. Bărbatul striga:

— Laurila la telefon. Veniţi repede! Stă în faţa uşii. Vrea să intre în casa mea. Un nebun cu un iepure.

După care nu se mai auzi nimic. Vatanen încercă uşa. Era închisă cu cheia. Ploua straşnic. Din fereastră, furios, bărbatul zbieră:

— Să nu spargi uşa! Am o armă!

Vatanen plecă să se aşeze în balansoarul din grădină. Cel puţin balansoarul avea o streaşină. Din fereastră, femeia îi strigă:

— Încearcă tu să intri-n casă, c-ai să dai de dracu'! După un timp, o maşină neagră opri în faţa casei. Din ea coborâră doi agenţi în uniforme de poliţie. Se apropiară de Vatanen. În pragul casei apărură bărbatul şi femeia şi-i îndemnară pe poliţişti să-l ia de acolo pe bărbatul cu iepurele.

— Ce-aţi vrut să faceţi aici? întrebară agenţii de poliţie.

— I-am rugat să cheme un taxi, dar ei v-au chemat pe dumneavoastră, răspunse Vatanen.

— Aveţi un iepure? îl întrebară poliţiştii.

Vatanen deschise coşul unde, cu câteva clipe mai devreme, iepuraşul se refugiase ca să se apere de ploaie. Animalul ridică speriat capul din coş, cu un aer uşor vinovat. Unul din poliţişti spuse:

— Bine, să mergem. Daţi-mi mie coşul.

6. Ofiţerul poliţiei rurale

Poliţiştii urcară în faţă cu iepurele, Vatanen se aşeză în spate. Drumul fu parcurs în tăcere. Cu puţin înainte de a ajunge în sat, poliţistul care ţinea în braţe coşul cu iepurele îl întrebă pe Vatanen:

— Pot să mă uit la el?

— Bineînţeles, îi răspunse ziaristul. Numai să nu-l trageţi de urechi.

Poliţistul deschise coşul şi contemplă iepuraşul care-şi ridicase capul. Şi cel de la volan se aplecă puţin să privească animalul. Ca să vadă mai bine, schimbă viteza si lăsă motorul în ralanti.

— Pare de anul ăsta, îşi dădu el cu părerea. Sau, cine ştie, poate că-i din iarna trecută.

— Da de unde, replică ziaristul. Acum câteva săptămâni era încă foarte mic. Trebuie să se fi născut în iunie.

— Este un mascul, spuse celălalt poliţist.

Ajunşi în satul Nilsiä, maşina opri în curtea poliţiei. Coşul fu închis, iar cei doi agenţi îl conduseră pe Vatanen înăuntru.

Poliţistul de serviciu, somnoros si cu nasturii uniformei descheiaţi, se bucură foarte mult de sosirea lor.

Lui Vatanen i se dădu un scaun. Scoase din buzunar pachetul de ţigări şi le oferi poliţiştilor. Aceştia se uitară mai întâi unul la altul, apoi fiecare luă câte o ţigară. Sună telefonul. Poliţistul de serviciu ridică receptorul.

— Comisariatul din Nilsiä, Heikkinen la aparat, rosti el. Bine, am înţeles, îl vom aduce mâine. E linişte. Pentru moment n-avem decât un singur caz.

Îl privi atent pe Vatanen, ca şi cum ar fi vrut să ghicească ce hram poartă, apoi adăugă:

— Ne-a telefonat deja Laurila. S-ar părea că a vrut să intre cu forţa în casa lui. Are un comportament normal, abia a fost adus. Salut.

Bărbatul închise telefonul. Apoi, adresându-se celor doi colegi, le explică:

— Era asistenta socială. Mâine o să trebuiască să-l ducem noi la ospiciu pe Hänninen, nu vrea să meargă.

Poliţistul de serviciu îl cerceta din priviri pe Vatanen. Aranja puţinele hârtii de pe birou, îşi drese glasul şi spuse pe un ton oficial:

— Să vedem ce-i şi cu povestea asta. Puteţi să-mi prezentaţi actele la control?

Vatanen îi întinse portofelul. Poliţistul scoase de acolo actele ziaristului şi un teanc impresionant de bancnote. Ceilalţi doi poliţişti se apropiară să privească. După ce studie actele de identitate, poliţistul de serviciu începu să numere banii. Lucrul acesta îi luă destul de mult timp. Vocea lui inexpresivă umplu încăperea. S-ar fi zis că era ultima numărătoare a voturilor pentru alegerile prezidenţiale.

— Destul de mult, spuse el. Cinci mii opt sute cincizeci de mărci.

Nimeni nu mai rosti o vorbă. Până la urmă, rupând tăcerea, Vatanen explică:

— Mi-am vândut barca.

— N-aveţi o chitanţă? îl întrebă poliţistul.

Nu, n-o păstrase, trebui să recunoască Vatanen.

— Eu n-am avut niciodată ocazia să plimb atâţia bani în portofel, spuse unul din poliţiştii care-l arestaseră.

— Nici eu, spuse amărât celălalt.

— Dumneavoastră sunteţi Vatanen, cel care scrie în revistă? întrebă poliţistul de serviciu.

Vatanen confirmă.

— Cu ce treburi pe-aici? Aveţi de gând să scrieţi vreun reportaj special, de umblaţi aşa împreună cu iepurele?

Vatanen îi răspunse că nu era în misiune de serviciu şi-l întrebă unde putea găsi un adăpost pentru noapte, fiindcă-ncepea deja să simtă oboseala.

Poliţistul de serviciu îi spuse:

— Avem o reclamaţie împotriva dumneavoastră. Din partea medicului comunal din Nilsiä. Doctorul Laurila a dat ordin să vă arestăm. Altceva nu ştiu.

— Nu înţeleg cum de este posibil aşa ceva, spuse Vatanen. Un oarecare Laurila poate ordona arestarea oricui?

— În orice caz, replică poliţistul, acum trebuie să vă cercetăm, fiindcă aveţi prea mulţi bani cu dumneavoastră. Şi ce-i cu iepurele ăsta? Medicul comunal s-a plâns că aţi încercat să intraţi cu forţa în casa lui, că l-aţi ameninţat si l-aţi obligat să cheme un taxi... că aţi pretins de la el un adăpost pentru noapte. Chiar dacă acuzaţiile nu sunt dintre cele mai grave, sunt destule ca să nu vă putem lăsa liber. Ar trebui să ne explicaţi ce

treburi aveţi pe-aici.

Vatanen declară că părăsise domiciliul conjugal şi serviciul. Fugise, într-un fel, de-acasă şi nu luase încă nici o hotărâre. Deocamdată se mulţumea să călătorească şi să privească ţinuturile prin care trecea.

— Am să-i întreb pe băieţii din Kuopio, hotărî poliţistul de serviciu.

Formă numărul poliţiei din Kuopio.

— Heikkinen din Nilsiä la telefon, salut. Avem aici un bărbat cam ciudat... în primul rând se plimbă cu-n iepure, este ziarist, ni s-a telefonat că tulbură liniştea publică. A încercat să intre cu forţa într-o casă ca să înnopteze... da, şi are şase mii de mărci în portofel. Nu, nu-i nebun, în orice caz n-am vrut să spun asta. Dar nu ştiu ce să fac cu el, vrea să plece... un tip ca el poate să scrie orice... nu ştie încă în ce direcţie, spune că se plimbă cu iepurele şi priveşte peisajul. Nu, nu-i beat, se poartă corect. Bineînţeles. Doar dacă face scandal... bine, poate c-ar trebui să-l închid... mulţumesc, aici plouă, a plouat toată ziua, salut.

Apoi, adresându-i-se lui Vatanen, spuse:

— Băieţii din Kuopio m-au sfătuit să vă ţin la arest, cel puţin în noaptea asta. Vagabondaj, bani suspecţi, plus reclamaţia doctorului. Acceptaţi?

— N-ar fi mai potrivit să telefonaţi la ofiţerul poliţiei rurale? întrebă Vatanen. Că doar nu sunteţi subordonaţi poliţiei din Kuopio.

— I-aş fi telefonat eu de la început, spuse poliţistul de serviciu, numai că ofiţerul poliţiei rurale *este* la pescuit şi vine abia după ora zece, sau poate că nici nu mai vine. Din păcate, în acest moment, eu sunt cel mai mare aici. De la Kuopio mi-au spus să nu vă dau drumul pentru nimic în lume, şi-apoi, unde-aţi putea merge pe-o vreme ca asta?

— Şi iepurele unde-o să stea? întrebă Vatanen supărat.

Toţi îşi îndreptară privirea spre iepure. Când începuse numărătoarea banilor, coşul fusese aşezat pe podea. De acolo, iepuraşul urmărise liniştit desfăşurarea interogatoriului. Iar acum prezenţa lui le crea poliţiştilor o nouă problemă.

— Hmm... unde-o să stea? se-ntrebă poliţistul de serviciu. Hmm... confiscat, trecut în proprietatea statului şi dus în pădure. O să se descurce el în pădure şi singur.

Vatanen îi arătă poliţistului de serviciu certificatul emis la

Mikkeli.

— Am o autorizaţie oficială. Acest animal se află în grija mea. Nu-l puteţi confisca, nu-l puteţi lăsa ilegal în pădure. Deci nu mi-l puteţi lua. Iar la arest n-aveţi dreptul să-l puneţi. O celulă de arest este un loc nesănătos pentru un animal sălbatic atât de sensibil. Ar putea muri.

— Aş putea să-l iau la mine acasă în noaptea asta, se oferi cel mai tânăr din cei doi agenţi de poliţie.

Dar argumentele lui Vatanen spulberară propunerea.

— Îl puteţi lua acasă, spuse el, numai dacă aveţi studii în domeniul îngrijirii animalelor sălbatice din familia rozătoarelor şi un loc amenajat. Trebuie să-l hrăniţi cu bob de ţarină şi cu alte plante speciale. Orice altă hrană poate fi o otravă pentru el, iar dacă moare sau i se întâmplă ceva rău, nu ştiu pe unde-o să scoateţi cămaşa să-mi plătiţi despăgubiri, fiindcă un astfel de iepuraş costă o avere.

Iepuraşul urmărea cu mult interes discuţia, lăsând impresia că aprobă vorbele ziaristului.

— În felul acesta, spuse poliţistul de serviciu, n-ajungem la nimic. După mine, n-aveţi decât să plecaţi. Cu iepure cu tot. Dar să veniţi mâine-dimineaţă la ora zece ca să lămurim cazul.

— Eşti nebun? protestară tinerii agenţi de poliţie. Şi ce-o să spună Laurila? N-ai de unde şti ce-i cu bărbatul ăsta, uită-te numai câţi bani are. N-are automobil... oare cum a ajuns aici? Poate nici nu-i Vatanen.

— Aşa... spuse poliţistul de serviciu. Dar deocamdată nu puteţi pleca. Trebuie să mai chibzuim. Ce dracu', tocmai acum l-a apucat pescuitul pe ofiţerul poliţiei rurale! Cine are o ţigară?

Ziaristul le oferi din nou ţigări tuturor. După care, multă vreme, nimeni nu mai rosti o vorbă.

Într-un sfârşit, cel mai tânăr dintre agenţii de poliţie îi spuse lui Vatanen:

— Nu ne înţelege greşit. N-avem nimic împotriva dumneavoastră, dar în poliţie există reguli de la care nu ne putem abate. De exemplu, dacă n-aţi fi fost împreună cu iepurele ăsta, totul ar fi fost mult mai simplu. Privită din punctul nostru de vedere, situaţia ar putea fi văzută diferit. De unde ştim că n-aţi omorât pe cineva înainte de a fugi din Helsinki... că, pierzându-vă minţile, n-aţi început apoi să umblaţi aiurea, c-aşa se-ntâmplă de obicei... aţi putea fi un nebun periculos.

— Termin-odată cu prostiile astea, spuse poliţistul de serviciu. Aici nu-i vorba de crimă.

— Dar, teoretic, ar putea fi. Eu n-am spus că este, ci doar c-ar putea fi.

— Tot atât de bine aş putea fi şi eu un criminal, spuse cu năduf poliţistul de serviciu.

Strivi mucul de ţigară, se uită răutăcios la iepure şi-i făcu o nouă propunere lui Vatanen:

— Şi dac-aţi rămâne aici, în camera asta două-trei ore, până ce vom reuşi să vorbim la telefon cu ofiţerul poliţiei rurale? Apoi totul se rezolvă. Dacă sunteţi obosit, puteţi dormi pe patul de campanie. Puteţi să vă faceţi o cafea dacă doriţi, nu-i nici o problemă. E bine aşa?

Vatanen acceptă propunerea.

Aşezară coşul în care se afla iepurele pe patul din fundul încăperii unde poliţiştii obişnuiau să se odihnească noaptea. Vatanen întrebă dacă îi era îngăduit să vadă arestul poliţiei din Nilsiä. Generos, poliţistul de serviciu acceptă să-i arate celulele pentru arestaţi. Toţi se îndreptară într-acolo, iar poliţistul de serviciu deschise uşa arestului şi-i explică lui Vatanen:

— Nu-i aşa de rău aici, de obicei sunt închişi beţivi din comună, dar mai vin si din Tahkovuori... au fost chiar și ziariști.

Arestul poliţiei din Nilsiä avea două celule despărţite de un perete. Erau nişte încăperi modeste. Fiecare celulă avea o fereastră din sticlă cenuşie armată cu reţea de fibre metalice, un pat din vergele tubulare, prins în şuruburi de perete, şi un closet fără capac, al cărui scaun fusese de asemenea fixat de perete, iar de plafon era spânzurat un bec fără apărătoare.

— De obicei, arestaţii îl sparg când sunt furioşi şi apoi rămân toată noaptea în întuneric, spuse poliţistul de serviciu. Ar trebui pusă o apărătoare metalică, deşi s-ar putea să n-ajute la nimic, fiindcă cei înalţi ar putea s-o rupă şi pe asta dintr-o săritură.

Poliţiştii făcură cafea, iar ziaristul se-ntinse pe patul de serviciu. Crezând că doarme, poliţiştii discutară în şoaptă. Totuşi Vatanen îi auzi si înţelese cât de mult îl preţuiau ei pe Laurila. Discuţia se învârtea în jurul întâmplării pe care toţi trei o vedeau ca fiind extraordinară, iar când tocmai începuseră să vorbească despre prudenţa cu care trebuia tratat cazul, Vatanen adormi.

Seara, pe la ora zece, poliţistul de serviciu îl deşteptă pe Vatanen şi-l anunţă că reuşise să ia legătura cu ofiţerul poliţiei

rurale, care urma să apară dintr-o clipă în alta. Vatanen îşi frecă ochii, se uită în coşul de la capătul patului şi văzu că iepuraşul nu era acolo.

— Este în curte cu băieţii, îi spuse poliţistul de serviciu. Am văzut că n-avea de gând să evadeze şi ne-am gândit că-i e foame. L-au dus băieţii într-un loc cu trifoi. A mâncat bine.

Cei doi agenţi de poliţie intrară împreună cu iepurele şi-l lăsară să ţopăie pe jos. Iepuraşul semăna răhăţei peste tot. Cei doi poliţişti încercară să-i îndepărteze cu piciorul, dar cum rezultatul acţiunii lor se dovedi absolut lamentabil, luară până la urmă o cârpă de pe măsuţa pentru cafea şi-i împinseră cu grijă până-ntr-un colţ al încăperii.

În timpul acesta, o mică maşină galbenă opri în curtea poliţiei. Apoi, îşi făcu apariţia ofiţerul poliţiei rurale. Nu se arătă câtuşi de puţin mirat când văzu iepurele şi, întinzându-i mâna lui Vatanen, se recomandă:

— Savolainen. Poliţistul de serviciu prezentă cazul. Ofiţerul poliţiei rurale era un tip tânăr, care probabil tocmai terminase dreptul şi-şi găsise un loc în acel colţ pierdut de lume. În orice caz, ascultă explicaţiile poliţistului de serviciu cu un aer competent.

— Cei din Kuopio v-au spus să-l închideţi? întrebă el.

— Aşa ne-au sfătuit, dar n-am făcut-o.

— Foarte bine că nu l-aţi închis. Îl cunosc eu pe Laurila. Ofiţerul poliţiei rurale se uită prin actele lui Vatanen şi-i restitui banii.

— Am să-i dau un telefon, spuse el şi formă numărul medicului. Bună seara, la telefon Savolainen, ofiţerul poliţiei rurale. Am auzit că aţi înaintat o plângere împotriva unui individ. Chiar aşa. S-ar părea că plângerea dumneavoastră este absolut nejustificată. Noi am făcut deja ancheta de rigoare. Trebuie să veniţi imediat aici pentru a lămuri această afacere. Nu, mâine-dimineaţă este prea târziu. În ceea ce vă priveşte, lucrurile stau prost, domnule Laurila, dacă nu puteţi da o explicaţie coerentă. Dacă toate astea ajung mai sus, eu, ca poliţist, nu ştiu ce-aş mai putea face. În orice caz, bărbatul care a fost arestat din vina dumneavoastră poate cere urmărire penală pentru denunţ calomnios. A fost reţinut deja mult timp. Eu n-o să fiu aici când veniţi. Veţi fi interogat de poliţistul de serviciu. Salut!

Cu un surâs sarcastic pe buze, ofiţerul poliţiei rurale îi spuse

lui Heikkinen:

— Vezi ce are de spus Laurila. Întreabă-l de una-alta, în aşa fel încât să-l pui pe gânduri. Întreabă-l tot ce vrei, poţi să-i iei şi amprentele. Iar la sfârşit îi spui că-i liber. Şi-i mai spui că procurorul, adică eu, va face abstracţie de vinovăţia lui, dacă persoana reţinută pe nedrept de poliţie nu-l va reclama. Ai să te descurci tu.

Apoi, adresându-i-se ziaristului, spuse:

— Iar dumneavoastră, domnule Vatanen, unde-aveţi de gând să vă petreceţi noaptea? Eu m-aş duce din nou la lac până-n zori, fiindc-am întins acolo plasele de prins peşte. V-aş propune să veniţi la mine împreună cu iepurele, chiar dacă eu o să rămân toată noaptea de veghe pe malul lacului. Am o căsuţă de vară acolo sau mai bine zis o saună de pescar. Iepurele ar putea profita de natură, iar dumneavoastră v-aţi putea odihni liniştit.

Cei trei poliţişti îi conduseră în curte pe Vatanen, pe ofiţer şi pe iepure. La despărţire, poliţistul de serviciu îi spuse ofiţerului poliţiei rurale:

— Încă de la început am văzut eu că acest Vatanen este un bărbat cumsecade.

7. Preşedintele

La marginea mlăştinoasă a unui lac înconjurat de o pădure, ofiţerul poliţiei rurale avea o micuţă saună de pescar, sprijinită pe trunchiuri de arbori bătrâni. O punte de buşteni ducea la cabana ce se afla la câţiva metri de mal. Ii spuse lui Vatanen:

— În cabană mai este un bărbat care pescuieşte împreună cu mine, un tip cam bizar, dar destul de interesant. E ofiţerul poliţiei rurale Hannikainen din Kiuruvesi, pensionar.

Intrară în cabană. În colţul din spatele uşii era o vatră. Hannikainen, care frigea peşte, puse grătarul deoparte şi dădu mâna cu ziaristul şi cu ofiţerul poliţiei rurale. Apoi îi servi cu peşte cald aşezat pe bucăţi de pergament. Vatanen aprecie acest lucru, fiindcă era destul de flămând. Iepuraşului i se dădu iarbă proaspătă şi apă.

Pescarii ieşiră, iar Vatanen se întinse pe laviţă. Pe jumătate adormit, simţi cum iepuraşul sare şi se aşază confortabil să doarmă la picioarele sale.

În zori, Vatanen îi auzi prin somn pe bărbaţii întorşi de la pescuit, care discutau în şoaptă în faţa cabanei. Ofiţerul poliţiei rurale se duse să doarmă în saună, iar Hannikainen se-ntinse pe marginea laviţei. Iepuraşul înălţă o clipă capul, apoi îşi continuă somnul.

Dimineaţa, Vatanen se deşteptă proaspăt şi binedispus. Era ora opt. Culcuşul lui Hannikainen era gol. Probabil că pescarii se treziseră puţin mai devreme, îşi spuse ziaristul. Cei doi făcuseră un foc şi atârnaseră cafetiera de o prăjină. Hannikainen scotea covrigi dintr-o pungă de plastic. Picioroangele[3] ţipau pe lac. Deasupra apei plutea ceaţa matinală. Se anunţa o zi frumoasă.

După cafea, ofiţerul poliţiei rurale plecă în sat să-şi vadă de treburi. Zgomotul motorului se pierdu încetul cu încetul, iar când maşina trecu de pădure nu se mai auzi deloc.

Hannikainen intră în cabană. Se întoarse afară cu o halcă de slănină pe care o tăie în bucăţele. Le puse la fript într-o tigaie. Când bucăţelele de slănină se rumeniră, răsturnă o cutie de jumătate de kilogram cu carne de vită şi de porc peste untura din tigaie. Taie felii groase dintr-o pâine mare de secară peste care aşează friptura fierbinte şi-l îndemnă pe ziarist să mănânce.

---

[3] Păsări de apă de mărimea unui sitar, cu picioarele lungi şi roşii *(Himantopus himantopus).*

La Helsinki, Vatanen înghiţea cu greu micul dejun, dar aici mancă cu poftă, fiindcă mâncarea pregătită de Hannikainen era într-adevăr savuroasă.

Hannikainen îi dădu ziaristului hainele de pescar ale ofiţerului poliţiei rurale, cizmele de cauciuc şi puloverul. Pantofii şi vestonul ziaristului fură atârnate de-un cui pe peretele cabanei. Fără-ndoială, şi-acum mai sunt acolo.

Bărbaţii trândăviră toată ziua în preajma cabanei, pescuiră, pregătiră o ciorbă de peşte şi se odihniră la soare privind lacul mlăştinos. După-amiază, Hannikainen scoase din traista pe care-o purta cu el o sticlă de vodcă, o destupă şi umplu pentru amândoi câte un păhărel.

Hannikainen avea aproape şaptezeci de ani. Era un bărbat înalt cu părul mai mult alb şi cu mare chef de vorbă. În cursul acelei zile, cei doi bărbaţi ajunseră să se cunoască destul de bine. Vatanen povesti despre etapele periplului prin Finlanda şi despre scopul insolitei sale călătorii. Hannikainen se dovedi a fi un văduv singuratic, care prinsese obiceiul să-şi petreacă verile la pescuit în compania tânărului ofiţer al poliţiei din Nilsiä. Era interesat de actualitatea internaţională si înclinat spre meditaţie.

În tot acest timp, Vatanen se întrebase ce va fi găsit atât de extraordinar ofiţerul poliţiei rurale la acel bărbat. Nu reuşise să vadă ceva bizar în comportamentul lui Hannikainen, doar dacă nu cumva tocmai pescuitul pe lac într-o zi frumoasă era neobişnuitul la care se referise comisarul din Nilsiä. Răspunsul la această întrebare era pe drum. După cel de-al doilea păhărel de vodcă, Hannikainen începu să orienteze cu perseverenţă discuţia spre afacerile puterii de stat. Vorbi despre responsabilitatea guvernanţilor, despre puterea lor şi despre metodele de guvernare, mărturisind că după ce ieşise la pensie începuse să cerceteze cu atenţie toate aceste lucruri. Chiar dacă toată viaţa nu fusese altceva decât un ofiţer neînsemnat al unui post de poliţie rurală, Hannikainen era surprinzător de bine informat în legătură cu regimurile constituţionale ale statelor occidentale, nuanţele parlamentarismului sau justiţia statelor socialiste. Vatanen ascultă cu mult interes disertaţia lui Hannikainen despre aceste probleme importante, abordate deseori şi în Finlanda de specialiştii în drept constituţional.

În opinia lui Hannikainen, constituţia Finlandei acorda

preşedintelui republicii o putere de decizie mult prea mare pentru soluţionarea afacerilor de stat. Când Vatanen îl întrebă dacă, după părerea lui, preşedintele Kekkonen fusese capabil să se folosească de prerogativele puterii într-un mod exemplar, Hannikainen îi spuse:

— De mulţi ani lucrez la un studiu despre preşedintele Kekkonen[4]... şi am ajuns la o concluzie care mă îngrozeşte pe mine însumi. Nu vreau să spun c-aş fi contrariat de modul său de guvernare, sunt mai degrabă un adept entuziast al lui. Cu toate astea... strâng tot timpul informaţii, le compar, le triez, trag concluzii. Rezultatul este înspăimântător.

— Şi la ce concluzie ai ajuns în privinţa lui Kekkonen? îl întrebă Vatanen.

— Sunt secrete pe care nu vreau să le fac publice. Doar Savolainen ştie de asta şi un dulgher din Puumala. Dar amândoi sunt bărbaţi de încredere. Vezi tu, rezultatele cercetărilor mele sunt de o aşa natură, că, publicându-le, mi-aş crea necazuri şi, cine ştie, poate chiar necazuri juridice, iar în cel mai bun caz aş ajunge de râsul lumii.

Hannikainen îl fixă pe Vatanen cu o privire glacială şi spuse în continuare:

— Sunt un bărbat bătrân, poate puţin senil... dar nu total ramolit. Dacă vrei să cunoşti rezultatul investigaţiilor mele, va trebui să-mi promiţi că nu te vei folosi niciodată de aceste informaţii împotriva mea sau împotriva oricărei alte persoane.

Ziaristul îi promise din toată inima că va păstra secretul.

— Lucrul despre care îţi voi povesti, spuse Hannikainen, este mult prea însemnat, de aceea te mai rog o dată să-l păstrezi doar pentru tine şi să nu mă denunţi.

Se vedea clar că Hannikainen ardea de dorinţa să-i dezvăluie secretul. Închise sticla de vodcă, o puse la locul ei în traistă şi o porni grăbit spre cabană. Vatanen îl urmă.

Lângă unul dintre pereţii încăperii, între fereastră şi masă se afla un geamantan vechi, mare, de culoare maronie, pe care Vatanen îl văzuse încă din seara trecută, dar căruia nu-i acordase prea mare importanţă. Hannikainen ridică geamantanul pe laviţă şi-i deschise încuietorile. Capacul se

[4] Urho Kaleva Kekkonen - om politic finlandez (1900-l986), prim-ministru între 1950 şi 1956, apoi preşedinte al Finlandei, până în anul 1981.

ridică brusc, dând la iveală mulţimea de documente şi de fotografii îndesate acolo.

— Încă n-am aranjat cum se cuvine toată arhiva, pentru că n-am terminat cercetările, se scuză Hannikainen. Dar, din ce am eu aici, poţi să-nţelegi destul de repede despre ce-i vorba.

Hannikainen scoase din valiză hârtii, teancuri de coli bătute la maşina de scris, câteva cărţi şi multe fotografii, toate reprezentându-l pe preşedintele Urho Kekkonen în diferite ipostaze. Şi cărţile erau pe tema Kekkonen, fie cu discursurile preşedintelui, fie cărţi despre el scrise de Skyttă şi de alţi câţiva autori, era chiar şi o culegere de anecdote despre Kekkonen. Printre toate aceste documente, se aflau foarte multe grafice, iar Vatanen observă că şi graficele se refereau la Kekkonen.

Hannikainen alese câteva schiţe desenate îngrijit pe hârtie milimetrică, ce reprezentau secţiuni craniene.

— Priveşte, spuse Hannikainen, suprapunând două desene şi lipindu-le de fereastră pentru ca lumina de afară să le facă transparente. Vezi diferenţa?

La prima vedere, desenele păreau identice, dar dacă le priveai mai atent se vedea că sunt uşor diferite.

— Desenul din stânga, explică Hannikainen, reprezintă craniul lui Kekkonen din anul 1945, adică imediat după război. Iar acesta, al doilea, craniul lui Kekkonen din 1972. Am elaborat aceste desene pe baza studiului comparativ al fotografiilor din ani diferiţi. Metoda mea constă în proiectarea pe o pânză albă a fotografiilor obişnuite ale craniului, bineînţeles, în poziţii diferite, şi trasarea contururilor pe hârtie. În cazul lui Kekkonen, care-i chel, metoda aceasta n-are nici un cusur. Dar este înceată şi cere o precizie extremă. După părerea mea, am obţinut rezultate excelente. Aş putea spune că măsurătorile craniene pe care le-am realizat sunt cele mai precise cu putinţă. Mai precise nu se pot face decât în institutele de patologie, dar să nu uităm că acolo cercetătorii au la dispoziţie cranii adevărate.

Hannikainen scoase o altă schiţă de craniu din maldărul de hârtii şi spuse:

— Acesta este craniul lui Kekkonen la al treilea mandat prezidenţial, în timpul formării guvernului. Vezi, este absolut identic cu cel din 1945.

Şi, luând alte desene, mai spuse:

— Aici este craniul din 1964, absolut la fel. Iar acum, poftim,

uită-te la craniul acesta din 1969! Este diferit! Dar, dacă-l compari cu cel din 1972, vei vedea că-i identic.

Pătimaş, cu privirea înflăcărată, cu un surâs triumfător pe buze, Hannikainen prezentă toate desenele. După ce le privi cu atenţie, Vatanen trebui să admită că, într-adevăr, desenele lui Hannikainen corespundeau observaţiilor acestuia: craniile desenate erau diferite, cele vechi se deosebeau vizibil de cele noi.

— Schimbarea, îşi reluă Hannikainen discursul, s-a petrecut în anul 1968, poate că la sfârşitul anului sau, cel mai târziu, în prima jumătate a anului 1969. Încă n-am reuşit să stabilesc data exactă, dar îmi continui cercetările şi sunt sigur că voi reuşi s-o stabilesc cu o aproximaţie de o lună-două. In orice caz, în acest moment, sunt în măsură să afirm că o schimbare s-a petrecut şi că această schimbare este importantă.

După o scurtă pauză, Hannikainen rosti apăsat:

— Fără nici o îndoială, aceste secţiuni craniene nu corespund craniului aceleiaşi persoane. Diferenţele sunt prea evidente şi de netăgăduit. De exemplu, secţiunile prin vechiul craniu, când Kekkonen era tânăr, pun în evidenţă calota craniană uşor ţuguiată, în raport cu secţiunile recente unde forma craniului este ceva mai turtită si calota craniană mult mai rotundă. Uită-te la maxilarul inferior! Bărbia lui Kekkonen, care era înclinată înapoi, acum este cu câţiva milimetri mai în afară, iar oasele pometţilor obrazului sunt mai coborâte. Uite, secţiunea aceasta din profil este o dovadă. Occiputul este de asemenea diferit, dar diferenţele sunt ceva mai mici.

În secţiunile vechiului craniu, occiputul era uşor concav, iar acum, priveşte! Când omul îmbătrâneşte, occiputul nu iese în evidenţă, ci, dimpotrivă, se aplatizează, crede-mă!

— Aşadar, spuse Vatanen, socoteşti că după anul 1968 capul lui Kekkonen şi-a schimbat forma.

— Nu, eu sunt convins că, în acel an sau poate în prima jumătate a anului următor, „Vechiul Kekkonen" fie a murit sau a fost asasinat, fie - din motive necunoscute - s-a retras din viaţa publică. Şi mai cred că în locul lui este acum un bărbat care seamănă cu el chiar şi-n privinţa vocii.

— Dar dacă preşedintele Kekkonen a fost bolnav în acea perioadă sau a avut un accident care i-a modificat forma craniului? întrebă Vatanen.

— Nu, modificările nu se datorează vreunei maladii sau vreunui accident. Să fi fost aşa, ar fi avut nevoie de multe luni de refacere. Or, din cercetările mele, am înţeles că preşedintele Kekkonen nu a dispărut niciodată de pe scena politică mai mult de două săptămâni fără întrerupere. In plus, nu am descoperit pe nici una dintre fotografii vreo cicatrice sau vreun semn, deşi am cercetat cu atenţie pielea craniului său pleşuv. Negi, da, însă nimic care să amintească de vreo intervenţie chirurgicală.

Hannikainen puse la loc în geamantan desenele secţiunilor craniene şi desfăşură un sul mare traversat pe toată lungimea de o curbă împodobită cu cifre.

— Aceasta este curba creşterii în înălţime a lui Kekkonen, din copilărie până acum. Cifrele care indică înălţimea în copilărie nu sunt tocmai exacte, dar devin absolut fiabile din momentul în care Kekkonen este numit sergent. Uite, am aici şi o copie după livretul militar. Vezi tu, începând cu vârsta când era sergent, înălţimea lui Kekkonen a fost 1,79 m... uite, avea absolut aceeaşi înălţime în timpul funeraliilor lui Paasikivi[5]... şi priveşte aici! Am ajuns în anul 1968: curba creste dintr-odată cu doi centimetri. Poftim, înălţimea lui Kekkonen ajunge pe neaşteptate la 1,81 m. Apoi, până-n 1975, rămâne staţionară. Este cam ciudată această creştere brutală a înălţimii la bătrâneţe!

Hannikainen puse deoparte curba creşterii în înălţime a preşedintelui şi, înflăcărat, răscoli în geamantan, până ce găsi un alt document, pe care era reprezentată foarte îngrijit curba de variaţie a greutăţii preşedintelui Kekkonen.

— Evident, se scuză Hannikainen, acest document nu are valoarea celui dinainte, dar nu este chiar total lipsit de importanţă. Din momentul în care Kekkonen s-a maturizat, greutatea lui nu a cunoscut variaţii prea mari. S-a menţinut în limitele unui ciclu anual: toamna, greutatea lui a fost uneori mai mare decât primăvara cu aproximativ 4,5 kilograme. La începutul verii a atins întotdeauna greutatea minimă, îngrăşându-se apoi progresiv până la greutatea de mai înainte. Aceste informaţii le-am obţinut de la serviciul de medicină a muncii din Helsinki şi ele sunt într-adevăr corecte. Dar, pentru a putea urmări evoluţia pe parcursul a mai multe decenii şi pentru a putea compara fiecare an cu ceilalţi ani, a trebuit să stabilesc

[5] Preşedinte al Finlandei între 1946 şi 1956.

o medie anuală pe baza căreia am construit această curbă. Acum vezi că din anul 1956 până în anul 1968 preşedintele are o greutate medie anuală de 79 de kilograme, iar după anul 1968, de 84 de kilograme. Dacă nu luăm în seamă variaţiile sezoniere de greutate despre care ţi-am vorbit, alte schimbări nu s-au mai produs până în acest an, greutatea preşedintelui fiind tot timpul cu cinci kilograme mai mare decât înainte de anul 1968. De fapt, doar în timpul primelor două campanii electorale există o variaţie a curbei cu două kilograme, iar această pierdere în greutate, chiar dacă determină o scădere a mediei anuale, nu modifică esenţial aspectul curbei.

Hannikainen continuă să aducă probe în sprijinul teoriei sale.

— Am întocmit si o listă cu vocabularul folosit de Urho Kekkonen, îi mărturisi Hannikainen ziaristului. Diferenţa este evidentă. Înainte de 1968, Kekkonen avea un vocabular mult mai sărac decât după 1968. Din calculele mele reiese că, după 1968, preşedintele Kekkonen şi-a îmbogăţit vocabularul cu aproximativ 1 200 de cuvinte active. Fireşte, acest lucru se poate datora şi faptului că, după 1968, „Noului Kekkonen", cum îi spun eu, alţi oameni i-au redactat discursurile şi declaraţiile. Dar, oricum ar fi, nu se poate face abstracţie de această sporire spectaculoasă a vocabularului. După 1968, opiniile lui Kekkonen au cunoscut o evoluţie considerabilă, iar poziţia lui a fost mai progresistă, ca şi cum Kekkonen ar fi întinerit cu zece ani. De asemenea, logica lui s-a ameliorat simţitor. Am analizat foarte atent comportamentul lui Kekkonen şi pot afirma fără rezerve că în timpul anului 1968 s-a petrecut o evidentă schimbare pozitivă. Pe lângă faptul că a întinerit, şi-a permis să facă anumite glume pe care niciodată nu obişnuia să le facă. Este clar că i s-a dezvoltat simţul umorului si că a devenit mai tolerant decât înainte.

Hannikainen închise geamantanul. Exaltarea de mai înainte se risipise, dar fostul ofiţer al poliţiei rurale părea fericit.

Bărbaţii ieşiră afară, dinspre lac se auzi ţipătul ascuţit al unui fluierar-gulerat. Multă vreme, nici unul, nici celălalt nu rosti o vorbă. Într-un târziu, Hannikainen spuse:

— Acum, sper că înţelegi de ce este de dorit ca o astfel de descoperire să rămână ascunsă.

8. Incendiul

Iepurele dădu de gustul vieţii lacustre. Îi însoţea pe Hannikainen şi Vatanen în expediţiile pe lac şi sărea curajos în barcă, deşi îi era teamă de apă. Crescuse, se îngrăşase şi devenise puternic.

Hannikainen ţinea discursuri lungi despre preşedintele Kekkonen. Iepurele, cu capul înclinat într-o parte, îi privea pe cei doi bărbaţi, iar răhăţeii de pe fundul bărcii se rostogoleau printre peşti. Astfel treceau zilele una după alta şi nici unul nu-şi dorea să plece din acel loc liniştit.

Într-o dimineaţă, pe la sfârşitul lui iulie, iepurele dădu semne de nelinişte. Se furişa tot timpul după călcâiele celor doi bărbaţi, iar după-amiază se ascunse sub bancheta din saună.

— Oare ce-l frământă? se-ntrebară ei.

În seara aceleiaşi zile, bărbaţii simţiră un puternic miros de fum. Iar înainte de căderea nopţii, când suprafaţa lacului se linişti, putură vedea cum coboară o perdea de fum peste ţărmul mlăştinos al lacului.

— Undeva, spuse ziaristul, este un mare incendiu.

A doua zi dimineaţă fumul se îngroşă atât de mult, încât pe Vatanen şi pe Hannikainen îi usturau ochii. Cu toate că pe lac era vânt, fumul nu contenea să sporească. Acoperise lacul ca o ceaţă groasă.

În dimineaţa celei de-a treia zile, Savolainen sosi în fugă şi spuse:

— Este un mare incendiu la Vehmasjărvi. Vatanen, trebuie să te alături echipelor de intervenţie. Ia rucsacul lui Hannikainen şi umple-l cu provizii! Eu trebuie să anunţ în toate satele dimprejur. Plecăm imediat. S-au pierdut deja câteva mii de hectare.

— Trebuie să merg şi eu? întrebă Hannikainen.

— Nu, răspunse ofiţerul poliţiei rurale. Tu rămâi aici cu iepurele. Cei care au mai mult de cincizeci şi patru de ani nu sunt obligaţi să participe la stingerea incendiului.

Vatanen îndesă în rucsac peşte, sare, slănină şi o jumătate de kilogram de unt, şi plecă împreună cu ofiţerul poliţiei rurale. Ca să nu se ia după Vatanen, iepurele fusese închis în cabană.

Din satul Nilsiä, Vatanen a fost condus la Rautavaara, unde erau deja câteva sute de bărbaţi. Unii reveneau din misiune, alţii se pregăteau să meargă în zona incendiată. Avioanele care

transportau alimente şi ajutoare în zona sinistrată zumzăiau fără întrerupere pe cer. Asudaţi şi obosiţi, bărbaţii care reveneau din zona incendiată nu aveau chef de vorbă. Mergeau direct să se culce în corturi.

Între corturi, bătrânul farmacist din Rautavaara organizase un punct de prim ajutor unde, împreună cu fiica lui, dezinfecta arsurile cu acid boric şi bandaja picioarele celor atinşi de flăcări. Secretarul primăriei din Rautavaara dădea un interviu pentru televiziune. O ziaristă de la *Gazeta din Savo* făcea fotografii. Şi Vatanen avu onoarea să fie fotografiat. Dintr-o bucătărie rulantă se distribuia supă.

Se căutau bărbaţi cu simţ de orientare. Vatanen declară că el e în stare să se orienteze pe orice fel de teren, chiar şi cu o găleată pe cap.

Toţi cei recrutaţi urmau să fie îmbarcaţi într-un elicopter militar.

Înainte de decolare, un ofiţer le explică misiunea pe care o aveau de împlinit:

— Fiecare are o fotocopie a hărţii regiunii. Priviţi, se poate vedea clar până unde a înaintat focul. Noaptea trecută era aici. In acest moment, un impuls diavolesc împinge focul spre nord-est. La noapte, va fi degajată o altă linie de oprire a focului, la unsprezece kilometri de aici. Dar până atunci vor mai arde vreo două mii de hectare, n-avem ce face. Cine ştie, poate că au şi ars pe jumătate. Asta-i cel mai mare incendiu din istoria Finlandei, bineînţeles dacă nu-l punem la socoteală pe cel din Tuntsa[6]. Deci veţi fi lăsaţi aici, pe traiectoria incendiului. Vă veţi desfăşura în linie, la o sută de metri unul de altul, apoi veţi înainta în direcţia nord-est, aproximativ zece kilometri, strigând cât vă ţin puterile, ca toate animalele din pădure să fugă de foc. Mai sunt şi două case, le veţi evacua spre lac, şi aveţi grijă să nu rămână nimeni acolo. După câte ştiu, ar mai fi şi vite prin pădure, cele care-au fugit din Nilsiä. Nişte cai şi vreo cincizeci de vaci prăpădite. Toate animalele trebuie mânate până la lac. Uite, aici *este* lacul pe hartă.

Survolară pădurile incendiate. Dogoarea văpăilor de pe pământ se simţea până la elicopter. Prin fumul gros pământul

[6] Cel mai mare incendiu forestier din Finlanda a avut loc în vara anului 1960, în Tuntsa (în partea nord-estică a Laponiei). Atunci au ars 20 000 de hectare de pădure.

abia se mai zărea. Elicopterul se lăsa când pe-o parte, când pe alta în curenţii de aer fierbinte şi Vatanen se temu că palele rotorului principal se vor rupe, aruncând aparatul de zbor în jarul ce sfârâia sub ei.

Elicopterul depăşi zona incendiată. În vâjâitul rotoarelor, se pregătea să aterizeze ca o libelulă uriaşă, cu ţevile de eşapament scuipând un fum albastru în aerul cald. Pe măsură ce aparatul militar de zbor cobora, vârfurile copacilor se clătinau mai tare. Conurile de pin, antrenate în mişcarea turbionară, erau azvârlite care-ncotro pe pământ. Elicopterul ateriza, zgomotul se mai potoli.

Bărbaţii săriră din aparatul de zbor şi alergară încovoiaţi din cauza presiunii curentului de aer descendent creat de mişcarea de rotaţie a palelor. Uşa se închise, vâjâitul rotoarelor se înteţi, elicopterul se înălţă şi dispăru pe cerul fumuriu. Bărbaţii rămaşi în mijlocul pădurii îşi frecară ochii ce lăcrimau din cauza fumului.

Vatanen alese locul din mijlocul lanţului. Bărbaţii se dispersară şi răcnetele lor începură să se audă din toate părţile în pădurea îmbâcsită de fum. „Viaţa-i plină de surprize", îşi spuse Vatanen, gândindu-se că doar cu o lună înainte stătea mohorât într-o cârciumă, cu o halbă de bere în mână, nebănuind că acum va fi în această pustietate fierbinte, învăluit de fum, cu pântecele transpirat şi purtând în spate un rucsac plin cu peşte ud.

— De o mie de ori mai bine aici decât la Helsinki, rosti Vatanen zâmbind şi cu ochii înlăcrimaţi de fum.

Drumul cobora spre o adâncitură umedă. Acolo, un iepure brun ţopăia dezorientat, neştiind în ce parte să alerge. Vatanen îl alungă în direcţia opusă incendiului şi animalul se făcu nevăzut. Dincolo de adâncitură, între nişte brazi stufoşi, poposise o vacă înnebunită de groază. Profund şocată de experienţele neplăcute prin care trecuse, dăduse-n pântecăraie, de aceea până şi şoldurile îi erau stropite de balegă. Coada vacii semăna cu o zdreanţă neagră, murdară şi urât mirositoare. Cu ochi umezi, dilataţi de spaimă, vaca îl privi fix pe omul ce se apropiase de ea şi mugi jalnic. Vatanen apucă animalul de coarne, încercă din toate puterile să-l întoarcă spre nord-est, iar când izbuti, îl împinse din spate, îndemnându-l să pornească la drum. In cele din urmă, vaca înţelese încotro trebuie să meargă.

Clopotul de la gât răsuna trist, ca toaca mănăstirii care

anunţă un incendiu. Balega zbura în urma nefericitului animal. Apoi vaca dispăru. Vatanen îşi şterse ochii ce-i şiroiau de lacrimi.

Prin pădure alergau tot felul de animale: veveriţe, iepuri, păsări terestre. Acestea din urmă se înălţau zgomotos în zbor, ca mai apoi să coboare pentru a se odihni pe pământ. Cocoşii sălbatici trebuiau mânaţi ca găinile, pentru a înţelege în ce direcţie trebuie s-o apuce. Vatanen ajunse la un pârâu cu apă limpede, larg de patru metri. Fumul plutea deasupra malului cu vegetaţie exuberantă, peisajul era de o frumuseţe feerică.

Vatanen se debarasa de veşmintele transpirate şi se aruncă gol în apa rece, îşi spălă ochii iritaţi de fum şi îşi clăti gura cu apă proaspătă. Îşi spuse că, în comparaţie cu bălăceala din fumul fierbinte, scăldatul în apa acelui pârâu avea gustul paradisului. Vatanen înotă încet în amonte. Pârâul şerpuia plăcut, apa îl întâmpina mângâietoare, înotătorul se simţea copleşit de fericire.

Deodată, Vatanen văzu o mână de bărbat printre ierburile înalte de pe mal, o mână păroasă şi arsă de soare. Răsărise dintre ierburi şi era cufundată în apă până la cot. Tulburat, Vatanen se gândi că e mâna unui mort. Înotă până acolo, o atinse. Mâna nu era de una singură, aparţinea unui bărbat vânjos, prăbuşit pe iarba de la mal. Vatanen ieşi din apă şi se aplecă să-l cerceteze. Îi controla pulsul, era normal. Îşi apropie faţa de gura deschisă ca să se convingă că bărbatul respiră.

Respiraţia lui împrăştia în jur o cumplită duhoare de rachiu. Vatanen îl scutură de câteva ori, bărbatul începu să-şi revină.

Ridicându-se în capul oaselor, îl privi stăruitor pe Vatanen, ca şi cum ar fi încercat să-l recunoască, apoi îi întinse mâna şi spuse:

— Eu sunt Salosensaari, tu cine eşti?

— Vatanen.

După ce-şi strânseră mâinile, Vatanen îl ajută să se aşeze.

— Ascultă, spuse Salosensaari, în faţa ta se află un bărbat urmărit cu perseverenţă de ghinion.

Bărbatul îi explică lui Vatanen că-şi luase concediu, hotărât să petreacă două săptămâni într-un loc liniştit, unde să pescuiască şi să distileze rachiu. De aceea venise în pădure cu toate materialele de care avea nevoie şi-şi instalase un alambic micuţ ca să se apuce de treabă. Dar abia isprăvise distilarea primilor zece litri de alcool, că începu incendiul care-i distruse

distileria. Bărbatul fusese nevoit să fugă de foc, purtând pe umeri bidonul cu zece litri de rachiu, şi se oprise lângă pârâu. Rucsacul şi proviziile pe care le avea fuseseră mistuite de foc, pierduse şi uneltele de pescuit, pierduse totul. Doar bidonul cu rachiu reuşise să-l salveze. Era deja a doua zi de când stătea pe malul apei şi bea rachiu, iar în bidon mai erau destui litri.

— Îţi închipui ce ghinion? întrebă amărât bărbatul. Vatanen aprinse un foc pe mal şi puse peşte la fript. În timpul acesta, Salosensaari intră în pârâu să se răcorească. Mâncară împreună peşte fript. După masă, Salosensaari îi oferi rachiu lui Vatanen.

De ce nu? Vatanen luă bidonul şi trase o duşcă de rachiu. Binecuvântată băutură! Simţi dogoreala până-n pântece. Vatanen mai sorbi o gură de rachiu şi spuse cu admiraţie:

— Dar chiar te pricepi, Salosensaari! E bun rachiul ăsta.

Bărbaţii băură toată după-amiaza. Din când în când, mai făceau câte-o pauză ca să frigă peşte sau să se scalde. Cu cât beau mai mult, cu atât erau mai puţin interesaţi de pădurea care ardea.

La căderea serii, amândoi erau atât de beţi, încât cu multă greutate reuşiră să iasă la mal după ce în pauza cuvenită se scăldaseră în pârâu. Apa era destul de adâncă, le ajungea până la gât.

— Atenţie, să nu ne înecăm! repeta mereu Salosensaari.

Noaptea, focul se întinse până la pârâu.

Era feeric: tremurând ca nişte flori roşii pe cele două maluri ale apei, copacii în flăcări luminau noaptea. Căldura era insuportabilă, atât de mare, încât cei doi bărbaţi trebuiră să stea în mijlocul pârâului până ce toată vegetaţia din jur dispăru mistuită de flăcări. Doar capetele lor erau expuse la arsura flăcărilor strălucitoare. Se-nţelege că bidonul cu rachiu era cu ei, în mijlocul apei. Sorbeau din când în când rachiu, contemplând fascinaţi teribila distrugere orchestrată de natură.

Pădurea trosnea, focul huruia în arbori, crengi aprinse zburau în pârâu, Vatanen şi Salosensaari râdeau şi beau rachiu, feţele lor se înălţau roşii şi strălucitoare deasupra apei.

— Nero şi Brutus privesc Roma arzând, rosti solemn Salosensaari.

În zori, focul începu să se retragă. Epuizaţi, cei doi bărbaţi ieşiră din apă şi se trântiră să doarmă pe malul negru de cenuşă.

Se treziră în miezul zilei, îşi strânseră mâinile în semn de rămas-bun, se depărtară de pârâu şi fiecare merse pe drumul lui. Salosensaari porni pe cel mai scurt drum care ducea spre Rautavaara, iar Vatanen o apucă spre malul lacului, unde fuseseră conduşi sinistraţii. Modelul de pe tălpile cizmelor lui de cauciuc se imprima pe drumul de cenuşă.

Incendiul fusese oprit la câţiva kilometri de lac. Vatanen depăşi zona arsă şi intră în pădurea verde. Ajunse repede lângă lacul unde se refugiaseră oamenii şi animalele. Casele acelor oameni se făcuseră, fără îndoială, scrum. Copiii se zbenguiau lângă lac, vacile speriate mugeau pe pajişte. Bărbaţii care munciseră la stingerea focului, întinşi pe malul lacului, semănau cu nişte buşteni carbonizaţi.

Vatanen oferi peştii rămaşi în rucsac femeilor, care se apucară de îndată să prepare o supă într-o oală mare, pe un foc improvizat. Vatanen se întinse să doarmă. Abia aţipise, când un buldozer imens se apropie de mal huruind. Venea dinspre zona incendiată, strivind pădurea. Chiar şi pinii impunători cădeau sub lama lui de otel ca mărăcinii călcaţi de picioarele unui om beat. În spate, buldozerul avea o remorcă mare, metalică, în care se aflau câţiva tăietori de lemne cu ferăstraiele mecanice şi cu rucsacurile lor lângă picioare.

Buldozerul înainta huruind în mijlocul terenului; copiii se deşteptară din somn şi izbucniră în plâns, vacile de pe pajişte, intrate în panică, se ridicară în picioare şi începură să mugească. Femeile îl blestemară pe buldozeristul apărut aşa, dintr-odată, care tulbura pacea celor obosiţi de pe mal. Omul de pe buldozer nu înţelegea ce-i strigau femeile. Opri motorul şi le privi cu un aer nătâng. Îi era greu să priceapă ce vorbesc oamenii după huruiala cu care se obişnuiseră urechile lui.

— Imbecilule! ţipară la el femeile. Intri-aşa, ca nebunul, printre oameni şi vite. Oare nu ţi-a trecut prin minte c-ai să trezeşti copiii şi-ai să sperii vacile?

Bărbatul îşi şterse faţa înnegrită cu mâinile pline de funingine şi le spuse domol:

— Tacă-vă fleanca, muierilor!

— Nu-ţi bate joc de noi, nebunule! strigară furioase femeile.

Buldozeristul se apropie de ele şi spuse:

— De trei zile n-am mai dormit şi am condus continuu drăcia asta, aşa că ţineţi-vă gura, cotoroanţelor!

Bărbatul era istovit, la capătul puterilor. Amestecată cu funingine, sudoarea îi şiroia pe obraji, iar trăsăturile chipului său răvăşit păreau îngroşate cu negru de cărbune. Se îndreptă spre apă, îşi spălă faţa în lac, luă apă în căuşul palmelor şi-şi clăti zgomotos gura, scuipă apa înapoi în lac şi se depărta de mal cu faţa umedă, fără a se mai osteni să-şi şteargă bărbia încă neagră de funingine. Supa de peşte clocotea în oala de pe jar. Bărbatul se dădu mai aproape de foc să privească, apoi aduse o farfurie din rucsacul său şi încercă să o umple cu supă. Dar femeile săriră la el ţipând:

— Stop! Cine te crezi? Până şi supa noastră de peşte vrei s-o mănânci?

Omul reuşise deja să pună în farfurie un polonic din supa care mirosea destul de plăcut. Dar se opri. Trânti cu putere farfuria cu supă în oală, stropind totul primprejur. Iar polonicul îl azvârli atât de departe-n pădure, încât nici nu-l auziră cum cade pe pământ. Se îndreptă apoi încet spre buldozerul său, sări sprinten pe scaun şi porni maşina enormă. Îşi apăsă puternic cizma pe pedala de acceleraţie, motorul vâjâi, iar din ţeava de eşapament ţâşniră steluţe care se pierdură în aerul serii. Clătinându-se, buldozerul se puse-n mişcare. Şenilele lui late pulverizară şi neteziră pământul zdrobit.

Buldozeristul îndreptă utilajul greu în direcţia focului şi a oalei cu supă de peşte din care ieşeau aburi. Ajuns aproape de foc, bărbatul înfipse în sol lama buldozerului, care decupa un strat de pământ gros de un metru. Vatra improvizată şi oala cu supă se răsturnară şi fură strivite sub lamă, afundându-se adânc în pământ. Mai înainte ca toată bucătăria să dispară, de pe locul acela se înălţă un nor de aburi. În urma buldozerului se căscă o groapă adâncă de-un metru care ducea spre lac. Iar în aer pluteau trei mirosuri: mirosul de pământ jilav, duhoarea de motorină încinsă şi aroma supei de peşte.

Dar, în loc să oprească buldozerul după ce-şi împlinise răzbunarea, bărbatul continuă să înainteze în mare viteză. Maşina îşi croi drum peste malul râpos, pământul se zgudui, şenilele scrâşniră, iar omul conduse imensul utilaj drept spre lac. Tufişurile de pe mal se îndoiră sub apăsarea maşinii, suprafaţa liniştită a lacului se tulbură dintr-odată şi un mare val înspumat se înălţă în faţa lamei buldozerului, întinzându-se de la mal până la mijlocul lacului. Buldozerul semăna cu un

hipopotam de oţel care se arunca furios în apă.

Fundul lacului cobora în pantă domoală. Apa acoperi mai întâi lama buldozerului, apoi şenilele; valurile împroşcară totul, scrâşniturile de până atunci se schimbară în clipoceală. După foarte puţin timp, apa atinse carcasa încinsă a motorului supraîncălzit, iar când apa lacului dimprejurul motorului începu să fiarbă, se auzi o bolboroseală din ce în ce mai puternică şi un nor gros de aburi se răspândi în aer ca şi cum, dintr-odată, buldozerul ar fi luat foc.

Dar buldozeristul îşi conducea mai departe vehiculul spre adâncuri. Apa ajunsese la motor, troliul dispăruse, valurile spălau capota maşinii. Apoi utilajul coborî mai mult şi nivelul apei atinse şezutul omului. În acel moment, apa pătrunse în interiorul motorului, care, hârâind, încetă brusc să funcţioneze. Buldozerul zăcea în lac, la o sută de metri de mal.

Mulţimea îl privea înmărmurită pe bărbatul naufragiat pe lac, care se ridică încet pe scaun cu pantalonii şiroindu-i de apă. Se întoarse cu faţa spre ei şi strigă cu glas puternic:

— V-am închis gura!

— Şi-a pierdut minţile, şuşotiră femeile de pe mal.

Iar bărbaţii care munciseră la stingerea incendiului îi strigară:

— S-a dus dracului supa de peşte. Tu ai răsturnat-o.

Buldozeristul le răspunse liniştit:

— Aşa-i, s-a răsturnat.

— Întoarce-te la mal! îi strigă mulţimea.

Dar bărbatul, în loc să le urmeze sfatul, urcă pe capota maşinii, care era singura suprafaţă neatinsă de apă. Apoi, ţinându-se de ţeava de eşapament, îşi scoase cizmele din picioare şi răsturnă apa din ele în lac.

Cineva care-l cunoştea le spuse oamenilor că bărbatul de pe buldozer nu ştia să înoate, de aceea nu putea să se întoarcă la mal.

În locul unde se refugiaseră sinistraţii nu era nici o barcă. Trebuia construită o plută. Tăietorii de lemne începură să-njure şi să-şi blesteme soarta. Erau epuizaţi după nopţile de nesomn când înfruntaseră focul şi-acum, poftim, li se cerea să construiască o plută pentru un nebun cocoţat în mijlocul lacului pe-o capotă de buldozer.

— Dar faceţi odată pluta aia, lua-v-ar dracu', ca să plec de-aici, strigă bărbatul din mijlocul apei.

De pe mal i se răspunse:

— N-are nici un rost să zbieri. O s-o facem când o să avem chef. Cine dracu' te-a pus să intri acolo?

Bărbaţii de pe mal se sfătuiră. Unul spuse că cel mai bine-ar fi să lase pluta pentru dimineaţă. Bărbatul din mijlocul lacului n-avea decât să doarmă pe capotă, ca să-i treacă pofta de plimbare pe lac cu buldozerul.

Până la urmă, hotărâră să-şi facă o cafea mai înainte de a se apuca de treabă. Văzând că nimeni nu se ocupă de plută, omul din mijlocul apei se enervă peste măsură şi-ncepu să urle ameninţător, promiţând că atunci când va reuşi să ajungă la mal le va muta falca din loc tuturor boşorogilor.

— Ăsta-i dus cu sorcova, spuneau cei de pe mal. Bărbatul de pe lac, cuprins de-o furie turbată, începu să bată cu pumnii în tabla capotei. Bubuitul surd se rostogolea pe lac; înspăimântate, păsările de apă îşi desfăşurară aripile şi zburară în stufărişul de pe celălalt mal al lacului.

Cu toate astea, tăietorii de lemne construiră un fel de plută, o legară cu frânghii, mai tăiară şi o prăjină, după care se duseră pe partea mai înaltă a malului să se culce. Nimeni nu părea dornic să meargă cu pluta ca să-l salveze pe bărbatul furios.

— Aaa, dar tot am să pun eu o dată mâna pe voi! urla bărbatul încins de furie. Pe primul care-mi cade-n mână am să-l azvârl în mlaştină.

Cugetară cu toţii la ce-ar fi de făcut. Dar, cum nimeni nu se arătă interesat să meargă cu pluta de ocazie ca să aducă la mal un descreierat nedormit, hotărâră să lase treaba asta pentru a doua zi, când poate că nefericitul avea să fie mai liniştit.

Bărbatul zbieră şi se tângui de pe lac toată noaptea. Îi copleşi cu ocări pe cei de pe mal, dar nimeni nu se mai osteni să-i răspundă. Răguşise deja de-atâta zbierat. Lovi cu picioarele-n faruri, până ce reuşi să le spargă, smulse ţeava de eşapament şi o azvârli spre mal. Din fericire, ţeava de tablă nu ajunse până acolo. În zori, obosit, se trânti cu burta pe capotă şi dormi câteva ore, până la răsăritul soarelui.

Cei de pe mal se deşteptară să-şi bea cafeaua de dimineaţă. Bărbatul de pe capota maşinii se trezi în zumzăiala matinală şi începu din nou să zbiere, dar făcu un pas greşit, alunecă pe tabla caroseriei şi căzu în lac.

Cei de pe mal începură să se agite. Omul se zbătea în apă

lângă buldozer şi striga îngrozit.

Într-o clipă, pluta a fost pusă pe apă. Vatanen şi unul dintre tăietorii de lemne urcară pe ea şi începură să împingă frenetic prăjina pentru a mâna pluta până la vehiculul eşuat. Bărbatul din apă încerca disperat să se întoarcă pe buldozer, dar mâinile îi alunecau de pe capota udă şi după fiecare încercare cădea din nou în lac, iar în plămâni avea deja destulă apă. Lupta lui era fără speranţă şi până la urmă se lăsă în voia valurilor. Apoi începu să plutească cu faţa în jos. Deasupra apei, prin cămaşa udă, se vedea doar şira spinării. Vatanen şi tăietorul de lemne reuşiră să ajungă cu pluta până-n acel loc. Îl scoaseră amândoi din apă şi-l întinseră pe plută, răsucindu-l pe-o parte. Vatanen îl ridică de centură; din gura înecatului ţâşni apă şi noroi. Tăietorul de lemne mânui energic prăjina ca să tragă pluta cât mai degrabă la mal. Vatanen îngenunche lângă bărbatul înecat şi începu să-i facă respiraţie gură la gură. În acelaşi timp, îi apăsa ritmic cutia toracică.

Îl duseră pe mal şi Vatanen continuă să-i facă respiraţie artificială.

După cinci minute, bărbatul dădu semne de viaţă, trupul i se încorda, mâinile începură să-i tremure şi Vatanen auzi când dinţii i se închiseră clănţănind. Din fericire, limba salvatorului nu-i rămase-ntre dinţi.

De-ndată ce-şi veni în fire, bărbatul salvat de la înec îşi atacă salvatorul. Vatanen luptă cu el o vreme, până când ceilalţi înţeleseră că trebuie să-i sară în ajutor. A fost nevoie de forţa multor bărbaţi pentru a putea fi domolit. Oamenii îl legară cu frânghii de-un buştean de la malul apei, dar avură grijă să-l sprijine de trunchi ca să poată sta aşezat.

— E solid, nu glumă! spuseră cei din jur.

— Dacă nu mă dezlegaţi, îi ameninţă prizonierul, am să smulg din rădăcini buşteanul ăsta!

Dar nici nu încercă să-l urnească, doar murmură liniştit:

— Doamne Dumnezeule, să-l laşi pe un om care nu ştie să-noate în mijlocul lacului o noapte întreagă! N-aveţi voi grijă, o să afle şi poliţia despre treaba asta.

Puţin mai târziu veniră câţiva militari. După ce-l întinseră pe-o brancardă şi-l legară bine, intrară cu el în pădure, de unde se auziră mult timp răcnete furioase. Apoi, după ce alaiul militarilor care purta targa ajunse departe, încetă orice zgomot.

9. În mlaştină

Era din nou dimineaţă. Vatanen se deşteptă din cauza zgomotului asurzitor. Traversând pădurea, trei maşini militare de teren îşi croiseră drum spre lac. Printre bărbaţii sosiţi erau şi cei doi ofiţeri ai poliţiei rurale, Hannikainen şi Savolainen. Hannikainen purta un rucsac din care ieşea capul iepuraşului.

Vatanen alergă spre cei doi, luă rucsacul de pe spinarea lui Hannikainen, deznodă sfoara şi-l strânse în braţe pe iepuraş. Vibra de bucuria regăsirii.

Iepurele îl adulmecă cu mult entuziasm, iar când Vatanen îl lăsă jos începu să alerge în jurul lui ca un căţeluş.

Savolainen conducea operaţiunile. Trebuia să supravegheze evacuarea locuitorilor si a animalelor. Hannikainen îl însoţise din curiozitate. Tare greu i se mai păruse că trece timpul de când prietenii lui erau ocupaţi cu stingerea incendiului.

— Am prins atâta ştiucă, de-a trebuit să merg în sat ca s-o vând, îi spuse el ziaristului. Aşa că l-am luat şi pe iepure cu mine. Mi-am lăsat baltă cercetările o vreme, adăugă el.

Apoi, luându-l pe Vatanen deoparte, îi spuse în şoaptă:

— Acolo, lângă lac, am făcut câteva calcule. După socotelile mele, Kekkonen - vorbesc despre cel nou - va fi fără îndoială preşedintele Finlandei până-n anul 1995. Din calcule reiese că „Noul Kekkonen" nu va avea atunci decât şaptezeci şi cinci de ani, în timp ce „Vechiul Kekkonen" ar fi avut nouăzeci de ani. Mi-e teamă că lucrurile astea vor trece neobservate în străinătate, fiindcă acolo n-au de unde să ştie care-i realitatea. Hannikainen adăugă:

— Teoretic, ar fi absolut posibil ca preşedintele Kekkonen să guverneze şi după anul 2000. De fapt, n-ar avea decât optzeci şi cinci de ani. Totuşi, nu cred că va îndrăzni să-şi mai depună candidatura la alegerile prezidenţiale din mileniul următor.

Pe mal se instalau corturi, se încălzeau oale cu mâncare, se distribuiau pături. Dintr-un jeep fusese descărcat şi instalat la marginea apei un troliu uriaş, cu ajutorul căruia urma să fie tras afară buldozerul eşuat pe fundul lacului.

Vatanen se duse s-o ajute pe o femeie tânără care mulgea vacile. Femeia umpluse cu lapte trei găleţi de plastic. Vatanen o ajută la cărat. Imediat apăru şi iepurele. Când văzu iepuraşul, Irja Lankinen, căci aşa o chema pe femeie, spuse încântată:

— Vai, cât este de drăgălaş!

— Vrei să-ţi ţină de urât la noapte? o întrebă Vatanen.

Irja ar fi vrut.

— Ţi-l pot lăsa pentru noapte, spuse Vatanen, doar dacă mă iei şi pe mine. De acord?

Când veni seara, se retraseră toţi trei într-o șură. Vatanen aduse păturile, iar Irja veni cu nişte supă de la cei din corturi. Făcură patul în fundul șurei. Vatanen închise uşa, soarele apunea. Femeia şopti:

— Nu acum, se uită la noi.

Uşa se deschise dintr-o lovitură. Iepurele zbură afară. Uşa se închise brusc. Iepurele rămase în întuneric, deznădăjduit şi confuz. Peste o jumătate de oră, Vatanen scoase capul pe uşă şi-i ceru iepurelui iertare că-l azvârlise afară. Iepurele se strecură în şură, uşa se închise din nou. Era linişte deplină, tăcuseră până şi fluierarii-guleraţi de pe lac.

A doua zi, dimineaţa, Savolainen îl întrebă pe Vatanen dacă ar putea să mâne vacile împreună cu Irja, traversând doisprezece kilometri de pădure, până la drumul care ducea spre Sonkajärvi. De acolo, vacile urmau să fie urcate în autocamioane şi transportate la fermele din Sonkajärvi. Vatanen acceptă bucuros. Era destul de plăcut să se ocupe de vaci împreună cu Irja, se gândi el. Îşi luă un călduros rămas-bun de la Savolainen şi Hannikainen. Acesta din urmă îi spuse:

— Dacă vei mai avea vreodată ocazia să treci prin Nilsiä, vino să mă vezi. Nu mă îndoiesc că până atunci îmi voi încheia cercetările.

Era o zi minunată. Porniră cu cântec la drum, soarele ardea, n-aveau nici o grabă. Lăsară vacile să meargă în voie şi să pască rămurele înfrunzite, iar la amiază să se odihnească şi să-şi rumege în tihnă hrana. În timpul acesta, văcarii merseră să se scalde. Semeaţă, cu sâni opulenţi, Irja alunecă sprintenă în apa rece şi proaspătă a iazului din pădure.

După-amiază, o vacă brună, mare, începu să se tânguiască. Gemea încetişor şi nu voia să-şi mai continue drumul împreună cu celelalte vite. Nu mâncase nimic, băuse doar apă. Se depărta de turmă gemând încet, se opri între doi copaci, se apăsă într-o rână de unul, apoi se întoarse privind-o fix pe Irja.

— I-a venit vremea să fete, spuse Irja îngrijorată.

Lui Vatanen nu i se păruse că vaca aceea ar fi fost mai pântecoasă decât altele, dar fără îndoială Irja se pricepea mai

bine decât el la vaci.

— Dacă nu ajungem repede la drum, mai spuse Irja, o să fete aici, în pădure.

— Şi dacă m-aş duce să caut un veterinar în Sonkajärvi? o întrebă Vatanen.

— Mofturi! spuse Irja. Vaca-i sănătoasă, n-are decât să fete şi-aici! Tu eşti destul de zdravăn, sunt sigură că poţi căra un vitei.

La un moment dat, vaca începu să râcâie pământul şi să-şi arcuiască spatele, se vedea că are dureri. Mugetele i se frângeau, erau ţipete pe care nu ţi le-ai fi putut imagina că vin de la o vacă. Irja îi vorbi cu glas cald, liniştitor, iar vaca îi răspunse cu gemete uşoare. Până la urmă, vaca se culcă pe pământ.

Peste o oră, Irja îi spuse lui Vatanen:

— Acum fată, ajută-mă să-i trag puiul afară.

Mai înainte de a făta, vaca se ridică pe picioare.Viţelul ieşi încetişor la lumină, în timp ce vaca gemea de durere; trebuia tras afară cu toată puterea. Viţelul căzu la pământ. Era bălos. Vaca începu să-l lingă, regăsindu-şi calmul. Apoi viţelul se aşează în genunchi sub ugerul vacii şi începu să sugă cu lăcomie.

Vatanen sapă o gaură la o sută de metri de locul unde fătase vaca şi îngropa placenta. Apoi se întoarse lângă Irja. Viţelul încerca să se ţină pe picioare, dar nu reuşea, era prea tânăr pentru asta. Dar ştia să sugă.

Viţelul abia născut nu putea umbla atâta drum prin pădure. Să-l omoare? În nici un caz. După ce chibzuiră un pic, cei doi luară următoarea hotărâre: Irja urma să mâne vitele până la şosea, iar Vatanen, purtând pe umeri viţelul, să meargă împreună cu vaca-mamă în urma lor.

Vatanen scoase din rucsac o învelitoare de pâslă, îi prinse colţurile cu sfoară, reuşind să facă un fel de boccea pe care s-o poarte în spinare. Apoi înfăşură în legătura improvizată viţelul, care mugi speriat. Dar ce altceva ar fi putut face, dacă animalul încă nu era în stare să meargă pe propriile picioare?

Vaca urmărise liniştită înfăşurarea viţelului în învelitoarea de pâslă.

Vatanen aruncă viţelu-n spinare şi o porni la drum. Copitele animalului îl izbeau în cadenţa marşului. Iepurele nu prea ştia ce să facă. Ţopăia nervos, dar până la urmă se obişnui cu ritmul

domol al călătoriei. Vatanen mergea în faţă, cu viţelu-n spinare. După el, venea vaca, tăcută şi gânditoare; din când în când, lingea capul viţelului. În coada alaiului ţopăia iepuraşul.

Vatanen era uimit că viţelul nu dăduse-n pântecăraie de-atâtea zdruncinături. Dar, la urma urmei, era obişnuit, fiindcă vaca-l purtase multe luni în burtă. Ce expediţie! Vatanen asudase cumplit din cauza greutăţii. Ţânţarii îl sâcâiau şi ei, strecurându-i-se în nări. Nu avea cum să-i alunge, fiindcă mâinile îi erau ocupate; în plus, rucsacul îi atârna pe burtă.

— Viaţa celor care iubesc animalele este grea, rosti profetic Vatanen după ce creanga unui brad îl izbi drept în faţă. Dar nu ieşise încă la liman.

Se îndreptă direct spre mlaştină, gândindu-se că n-are nici un rost s-o înconjoare ca să mai facă încă un kilometru. Înainta deci şi i se păru că la suprafaţă era destul de tare. Vaca ezita să vină după el, dar, când Vatanen se întoarse şi o strigă, îl urmă supusă. Terenul era mişcător, însă Vatanen socoti că, fiind o vară atât de secetoasă, turbăria putea să suporte greutatea unei vaci, şi-apoi, vacile din ferme atât de izolate de lume ştiau cum să meargă prin mlaştini.

Numai că, în mijlocul mlaştinii, solul se dovedi a nu mai fi atât de sigur. Vaca mergea în urma lui Vatanen, dar, când simţi că-i fuge pământul de sub picioare, începu să alerge ca să nu se împotmolească. Smârcurile în care se aflau nu mai erau sigure, trebuiau ocolite de-a lungul movilelor acoperite cu muşchi de turbă. Vatanen trebui şi el să alerge, dar una din cizme se îngloda în noroi. Bărbatul smuci un picior şi cizma

Îi rămase înţepenită. După aceea o pierdu şi pe cea de-a doua. Cu picioarele goale, Vatanen reuşi până la urmă să ajungă pe un petic de pământ uscat.

În spatele lui, auzi mugetul jalnic al vacii. Se întoarse neliniştit. Vaca mersese curajoasă după el, dar fiind mult prea grea, nu mai putuse să înainteze. Se afundase până la pântece în smârcuri, zăcea nemişcată şi-şi mugea nefericirea.

Vatanen lăsă viţelul pe peticul de pământ acoperit cu muşchi şi alergă în ajutorul vacii. O prinse de coarne şi încercă s-o tragă spre un teren mai uscat, dar un singur bărbat n-are niciodată destulă forţă ca să scoată de coarne un animal mare împotmolit într-o mlaştină.

Vatanen n-avea vreme de pierdut. Luă toporişca din sac,

alergă cincizeci de metri până la copacii morţi ce se ridicau din mlaştină, doborî câţiva şi-i curăţă de cioturile ascuţite, apoi se întoarse la locul în care se-mpotmolise vaca. Animalul se afundase si mai adânc în mocirlă.

Vatanen strecură prăjinile sub pântecele vacii. Animalul părea să înţeleagă că-i vrea binele, de aceea nu se împotrivi, în ciuda frecăturilor de prăjină, neîndoielnic dureroase. Vaca încetă să se mai afunde în mlaştină. Vatanen încercă s-o ridice un pic mai sus, dar nu reuşi; era neagră toată de noroi. Iepurele privea uluit spre locul dramei.

— Dac-ai face si tu ceva... mormăi Vatanen la adresa iepurelui, săltând vaca din mlaştină.

Dar iepurele nu-i sări în ajutor, fiindcă nu-nţelegea chiar tot ce-i spunea Vatanen, şi-apoi, nici n-avea prea multă putere. Vatanen alergă să liniştească viţelul, desfăcu sforile cu care prinsese învelitoarea de pâslă, le înnodă între ele şi se întoarse ca să lege un capăt al frânghiei de un umăr al vacii. Dar, cum umărul era cufundat parţial în mocirlă, Vatanen se umplu de noroi din cap până-n picioare. Frânghia ajungea exact până la un trunchi bătrân care se afla la cinci metri de vacă. Vatanen legă celălalt capăt al funiei de trunchi.

— Acum, dacă te mai afunzi în noroi, îi spuse Vatanen vacii, iei şi trunchiul cu tine.

Vaca ancorată de buştean îi asculta vorbele liniştită. Văzându-l cum se agită în jurul ei ca s-o salveze, nu mai mugea. Vatanen făcu un ochi în frânghie, separându-i firele, înfipse apoi un capăt de lemn în fantă şi începu să răsucească. Destul de repede, coarda se întinse. Picioarele din faţă ale vacii începură să se ridice încet din mocirlă, iar animalul se opintea şi el pe cât îi stătea în puteri. Vatanen se opri o clipă din răsucitul funiei, merse în spatele vacii şi, având grijă să nu-i lovească ugerul, o ajută să-şi ridice din mocirlă picioarele din spate. Încetul cu încetul, vaca se mişcă înspre trunchiul bătrân. Vatanen repetă operaţiunea de mai multe ori, până ce vaca ajunse lângă buştean. Scos din strânsoarea mlaştinii, animalul se linişti.

Preocupat de ce avea de făcut, Vatanen nici nu observase cum trece timpul. Se înserase deja. Era obosit, dar nu putea lăsa toată noaptea vaca în mlaştină.

„Aspră-i meseria de văcar!" îşi spuse Vatanen. Pe la miezul nopţii, reuşi să pună animalul într-o poziţie convenabilă, aşa că

acesta putu să iasă singur din smârcuri. Cu un ultim efort, vaca se smulse din mlaştină, iar când simţi din nou pământul ferm, se trânti jos şi adormi numaidecât. Vatanen conduse viţelul - care se clătina nesigur pe picioare - lângă mama lui, după care se întinse şi el pe mica fâşie uscată de pământ. În zori, fiindu-i frig, se trase aproape de vacă să se încălzească. Vaca dogorea ca o vatră încinsă. Dimineaţa, la răsăritul soarelui, trupa lui Vatanen, jalnic tăvălită prin noroi, se deşteptă din somn. Erau deci: o vacă înnoroiată, un bărbat înnoroiat, un viţel înnoroiat şi un iepure înnoroiat. Vaca îşi deşertă pântecele, viţelul supse lapte, Vatanen fuma o ţigară. Apoi, Vatanen luă în spinare viţelul şi-l purtă spre cealaltă parte a mlaştinii. Vaca îl urmă cu prudenţă sporită, iar când ajunseră pe celălalt mal, îşi întoarse capul, privi smârcul şi mugi indignată.

La primul iaz ieşit în cale, Vatanen spălă vaca, spălă viţelul şi-şi clăti veşmintele. Cât despre cizme, acestea rămăseseră-n mocirlă. La urmă de tot îşi spălă iepurele, care stătu descumpănit multă vreme şi supărat din cale-afară pe Vatanen.

Vatanen şi animalele lui ajunseră într-un târziu pe drumul ce ducea la Sonkajärvi. Acolo îi aştepta un camion pentru transportul animalelor şi o trupă de bărbaţi obosiţi, care umblaseră toată seara şi toată noaptea în căutarea lor. Celelalte vite fuseseră transportate încă din noaptea trecută, iar Irja, îngrijorată, plecase cu ele. Vatanen călători cu camionul pentru animale până la Sonkajärvi, unde coborî pe strada mare a satului cu hainele murdare de sudoare şi noroi, cu iepurele în braţe şi cu picioarele goale.

10. În biserică

Pentru noapte, Vatanen poposi la un han. Obişnuit deja cu viaţa în aer liber, dormi prost într-un pat bun. Îşi cumpără dimineaţa dintr-un magazin cizme noi, un pulover, lenjerie de corp, pantaloni, tot ce-i trebuia, iar veşmintele vechi şi murdare le aruncă într-un coş de gunoi.

Era o dimineaţă însorită, şi pe deasupra sâmbătă. Se plimbă pe drumurile satului, căutând un loc unde-ar fi putut să se ospăteze iepurele, până ce dădu de un cimitir.

După părerea iepurelui, ierburile de pe gorgane erau excelente. Dar cel mai mult îi plăcea neghina de primăvară, o plantă erbacee cu frunze alungite ce creştea din belşug pe morminte.

Biserica era deschisă. Vatanen îşi chemă iepurele şi intră împreună cu el în biserică. Ce răcoare plăcută, şi câtă pace! Vatanen renunţase de multă vreme la credinţă, dar această renunţare nu-l împiedica să savureze liniştea din marea sală a bisericii.

Iepurele ţopăi de-a lungul aleii centrale, depăşi rândurile de bănci, lăsă să cadă câţiva răhăţei nevinovaţi în fata altarului, după care se angaja într-o cercetare mai metodică a bisericii. Vatanen se aşează pe o bancă, se uită la pictura altarului şi la arhitectura edificiului, şi estimă că biserica avea vreo şase sute de locuri. Parţial, biserica era construită pe două niveluri; din cele două părţi ale naosului porneau galerii care se uneau în spate, sub orgă. De-o parte şi de alta a altarului, erau scări de lemn ce duceau la galerii. Clarobscurul înaltelor ferestre înguste crea o ambianţă liniştită, tocmai bună pentru un somn dulce.

Vatanen culese răhăţeii din faţa altarului şi-i vârî în buzunar. Se strecură apoi printre ultimele rânduri de bănci din apropierea naosului lateral, îşi scoase frumoasele sale cizme noi, se-ntinse pe bancă şi-şi puse rucsacul sub cap, începându-şi siesta. Era mult mai plăcut de dormit în biserică decât la han; privirea se putea pierde în înălţimile creştine ale tavanului şi tăcerea coloanelor din lemn de pin patinat de cântări era plăcută, în comparaţie cu modelul unsuros al tapetului crăpat din camera hanului. Iepurele cerceta tăcut uşa de la sacristie. „N-are decât să stea acolo", îşi spuse Vatanen si adormi.

În timp ce Vatanen dormea, în biserică intră un bătrân. Era pastorul bisericii, care venise să-şi vadă de treburi. Era îmbrăcat

în veşminte ecleziastice, sutană neagră şi guler răsfrânt, înconjură altarul cu pas hotărât pentru a intra în sacristie, dar nu văzu iepurele din colţul uşii, care urmărea uluit mişcările bărbatului în sutană neagră.

Pastorul se întoarse repede din sacristie cu un mănunchi de lumânări lungi şi cu o bucată mare de hârtie mototolită, în care probabil că fuseseră ambalate lumânările. Urcă scările altarului, luă lumânările pe jumătate arse din candelabru şi puse în locul lor lumânările neîncepute. Duse capetele lumânărilor în sacristie şi reuşi în acelaşi timp să se descotorosească de hârtia mototolită.

Pastorul aprinse lumânările, apoi se retrase pe aleea centrală şi îşi admiră opera. Pipăi prin sutană buzunarul pantalonului până ce auzi zdrăngănitul cutiei cu chibrituri. Scoase o ţigară, o aprinse şi fuma, suflând sistematic fumul în direcţia opusă altarului. După ce termină de fumat, strivi mucul de pervazul din piatră al ferestrei, suflă scrumul pe jos, ascunse mucul de ţigară în cutia de chibrituri, pe care o vârî la loc în buzunar. La sfârşit, îşi scuturâ poalele sutanei, ca şi cum, prin acel gest, s-ar fi spălat de păcatul făptuit.

Pastorul intră din nou în sacristie şi se întoarse de acolo cu nişte foi de hârtie, probabil predica pe care urma s-o citească. Abia atunci îl observă pe iepuraşul care tocmai se oprise la altar. Animalul lăsă câţiva răhăţei pe locul sfânt şi adulmecă florile puse acolo.

Înspăimântat, pastorul scăpă din mână foile, care zburară legănându-se spre pământ.

— Apără-mă, Doamne! strigă pastorul. Iepurele sări de pe altar şi dispăru pe aleea naosului lateral. Vatanen se deşteptă din somn. Se ridică de pe bancă şi-l văzu pe iepure în fundul bisericii în poziţie de apărare, iar pe pastor ştergându-şi nedumerit transpiraţia de pe frunte. Vatanen coborî capul şi, protejat de spătarul băncii din fată, rămase să urmărească discret derularea evenimentelor. Bătrânul pastor îşi reveni repede din uimire. Se repezi ca un fulger pe aleea naosului lateral, la capătul căreia frumosul animal şedea graţios pe două labe. Încercând să-l ademenească, pastorul îl strigă cum se pricepu mai bine:

— Tucu, tucu, tucu, tucu, tucu!

Dar iepurele, îndoindu-se de bunele sale intenţii, nu dădu

curs invitaţiei. Prelatul era prea agitat, iar animalul presimţea pericolul.

Pastorul se repezi spre iepure cu o viteză incredibilă pentru un bărbat atât de bătrân şi vru să-l facă prizonier sub poala sutanei, dar nu reuşi. Iepurele era mult mai rapid.

— E sprinten, constată pastorul. Dar trebuie să-l prind.

Iepurele alergă pe cealaltă parte a bisericii şi ajunse din nou la altar. Gâfâind puţin, pastorul alergă în aceeaşi direcţie, dar pe aleea centrală. Când îl văzu aproape, iepurele se repezi spre scara ce ducea la galerie. Pastorul îşi întrerupse un moment cursa, culese de pe jos paginile împrăştiate, le aşează în ordine şi le puse pe balustrada altarului. Deodată, observă răhăţeii de iepure.

Îi culese posomorât şi-i aruncă unul câte unul în spatele amvonului, fără a rata nici o singură dată ţinta. După ce se odihni o clipă, omul bisericii urcă scara galeriei. Bârnele groase ale podelei scârţâiau sub paşii pastorului care se îndrepta spre fundul galeriei. Bărbatul se avântă deodată într-un galop răsunător, fiindcă văzuse unde era iepurele. Animalul o luă la goană. Pastorul îi strigă iepurelui:

— Nu-ţi fie teamă, o faci pe fiara, sălbaticule... până la urmă tot te prind eu, tucu, tucu!

Înspăimântat, iepurele alergă pe partea opusă până la scară, o coborî şi se ghemui în spatele altarului, lângă uşa sacristiei. Bătrânul urmă acelaşi traseu, alergând şi coborând scara. Gâfâind după atâta alergătură, pastorul nu văzu iepurele ghemuit la usa sacristiei.

Bărbatul aruncă o privire la ceasul de mână, se duse până la uşa de intrare în biserică şi trase zăvorul. Apoi se întoarse încetişor pe aleea centrală ca un vânător care nu vrea să sperie vânatul. Atunci îl văzu pe iepure.

— Ei drăcie, te-am prins în capcană! murmură pastorul trecând pe lângă Vatanen.

Se îndreptă spre altar cu un aer indiferent, până ce ajunse la câţiva metri de iepurele care credea că nu fusese văzut.

De la altar, bătrânul pastor făcu un salt înspăimântător spre iepurele aflat la uşa sacristiei. Braţele larg deschise se strânseră peste animalul imobilizat sub el. Iepurele ţipă ca un copil mic. Era un ţipăt ascuţit şi jalnic. Până la urmă, reuşi să se elibereze din strânsoarea bătrânului şi începu să alerge orbeşte spre uşa

de la intrare.

— Drac împieliţat!

Pastorul zăcea pe burtă lângă uşa sacristiei, strângând în mână un smoc din blana iepurelui.

Mai înainte ca Vatanen să ajungă acolo, slujitorul bisericii apucase să se ridice-n picioare şi să iasă din biserică alergând. Vatanen îl văzu pe fereastră. Încălecase pe bicicletă şi pedala frenetic, îndreptându-se spre casa parohială. Peste câteva clipe, lovind cu furie pedalele, pastorul urca dealul bisericii. Vatanen abia avu timp să se ascundă între bănci, că pastorul şi intră ca o furtună pe uşă.

Slujitorul Domnului se grăbi să ajungă pe aleea centrală. Acolo se opri şi scoase dintre pliurile sutanei un mauser. Verifică poziţia încărcătorului şi trase piedica de siguranţă a pistolului. Ochii pastorului scăpărau în lumina estompată a bisericii. Căută din ochi iepurele.

Acesta era ghemuit în apropierea altarului. Cum îl văzu, pastorul ridică arma şi trase. Înspăimântat, iepurele se rostogoli fără a fi fost atins, iar deasupra aleii centrale pluti puţin fum. Pastorul se angaja nebuneşte în urmărirea iepurelui, iar din naosul lateral se auziră două focuri de armă. Gloanţele şuierau prin biserică. Vatanen cobora din când în când capul între bănci, ca un patron de *saloon* din Far West.

Pastorul mai făcu de două ori ocolul bisericii, mergând la trap în urma iepurelui şi trăgând la fiecare tur câte un foc de armă. Pe când alerga din nou pe aleea centrală, privirea i se opri pe panoul pictat din spatele altarului. Pastorul încremeni îngrozit. Pictura fusese perforată de un glonţ. Tabloul îl reprezenta pe Mântuitorul răstignit pe cruce; glonţul străpunsese rotula genunchiului lui Christos.

Mauserul se mai descarcă o dată, înspre pământ şi, evident, din greşeală. Pastorul gemu, ridicându-şi piciorul drept. Scăpă din mână arma fumegândă şi începu să plângă. Vatanen alergă până la el şi culese de pe jos arma căzută.

Glonţul traversase pantoful de lac negru şi laba piciorului prin mijloc. Din talpa pantofului picura sânge negru. Iar în pardoseala bisericii apăruse o gaură.

— Eu sunt pastorul Laamanen, scânci bărbatul rănit, încercând să-şi ţină echilibrul într-un picior şi întinzându-i mâna lui Vatanen.

Ziaristul strânse mâna pastorului, având grijă să nu-l răstoarne, şi-şi spuse numele:

— Vatanen.

Laamanen sări într-un picior până la sacristie. La fiecare săritură, din talpa perforată a pantofului curgea sânge. Vatanen şterse cu batista lui sângele de pe pardoseala bisericii; proaspăt, putea fi curăţat mai bine.

— Mi-am pierdut cumpătul, mărturisi pastorul. M-am înfuriat văzându-l pe acest iepure în casa Domnului. Mauserul îl am din 1917, eram la regimentul de vânători, locotenent de vânători. Doamne, ce m-o fi apucat? Am ajuns să trag din greşeală până şi-n pictura altarului. Oare Dumnezeu o să mă poată ierta vreodată că am tras cu pistolul în genunchiul unicului Său Fiu, şi încă în sfânta Lui casă?

Bărbatul plângea. Nici Vatanen nu se simţea prea bine. Îi propuse să meargă până la prezbiteriu ca să telefoneze după o ambulantă.

— Nu, nu, protestă pastorul. Vă rog, fiţi bun şi aerisiţi biserica, să nu mai miroasă a praf de puşcă. În scurt timp trebuie să sosească fiica secretarului comunal ca să-i oficiez cununia. Vom pune doar un pansament. Înainte de orice, trebuie să cunun acest cuplu. V-aş mai ruga să strângeţi cartuşele goale din biserică. Împingeţi-le doar spre ungherele mai întunecate!

Vatanen deschise ferestrele bisericii şi fumul albăstrui pluti încetişor spre colină. Găsi câteva cartuşe goale, pe care le strecură în buzunare. În sacristie, Vatanen bandajă provizoriu piciorul rănit al pastorului cu fâşii dintr-o faţă de masă bisericească. Pastorul avea în pantofi tălpi de carton. Vatanen schimbă branţurile între ele. Puse talpa de carton însângerată în interiorul pantofului întreg, iar pe cea uscată în pantoful găurit. Într-un fel, pantofii erau din nou etanşi. Cel puţin, pentru o vreme, sângele care trecea prin pansament n-avea să picure pe pardoseală.

Se auzeau deja voci în preajma bisericii. Mirele şi mireasa soseau însoţiţi de familiile lor. Vatanen deschise usa sacristiei şi-l conduse pe pastor la altar. Laamanen înainta cu paşi egali, ca şi cum n-ar fi avut nimic.

În timpul ceremoniei, Vatanen se aşează în ultimul rând de bănci al bisericii. Iepurele îi dădu ce-i dădu târcoale, după care sări pe genunchii lui şi acolo rămase.

Laamanen îşi îndeplini misiunea cu profesionalism, reuşind să stea nemişcat în picioare tot timpul cât dură ceremonia. După ce-i binecuvânta pe tinerii căsătoriţi, pastorul - cu ochii umezi - le ţinu un mic discurs. Câteva femei, înţelegând în felul lor lacrimile care inundau ochii pastorului, începură să se smiorcăie şi ele. Atmosfera era plină de o pietate emoţionantă. Bărbaţii încercau să tuşească în pumni, cât mai discret cu putinţă.

— Aceşti tineri, care se căsătoresc astăzi, trebuie să-şi aducă aminte că însuşi Dumnezeu a orânduit căsătoria. Ceea ce Dumnezeu, în marea Lui îndurare, ne-a dăruit nu trebuie distrus, ci sfinţit. Dar multe viclenii diavoleşti stau la pândă şi încearcă să distrugă armonia unei căsnicii. Unul dintre aceste pericole este gelozia. Gelozia roade ca un leu înfometat şi pângăreşte sufletele. Astăzi vă simţiţi legaţi unul de altul prin sentimente profunde şi vă iubiţi, dar va veni vremea când poate că altcineva vi se va părea mai drag. De-aceea aş vrea să ţineţi minte aceste cuvinte ale Evangheliei: „Ce ne pasă? Oricum: fie de ochii lumii, fie din toată inima, Christos este propovăduit. Eu mă bucur de lucrul acesta şi mă voi bucura". Această cugetare biblică este extrasă din Epistola către Filipeni a Sfântului Apostol Pavel, primul capitol, versetul 18, iar eu vă spun aceste cuvinte pioase în sprijinul unirii voastre. Repetaţi-le în momentele de cumpănă, citiţi-le! Burniţa trecătoare a falselor iubiri se va domoli şi sufletele voastre îşi vor regăsi pacea. Vă doresc o căsătorie fericită!

Laamanen oferi tinerilor însurăţei o Biblie cu copertă albă şi le strânse mâinile. Rămase nemişcat, în acelaşi loc, până ce toată lumea ieşi afară din biserică. Când usa bisericii se închise, îşi ridică prudent piciorul rănit. Pe pardoseala bisericii se formase o pată mare de sânge.

Vatanen alergă la casa parohială să cheme un taxi din Kuopio. În timpul acesta, gemând uşor, pastorul stătu întins pe o bancă.

— Ce-o să se aleagă de căsătoria asta, se tângui pastorul, dacă eu am avut sânge pe veşminte când le-am dat binecuvântarea?

Apoi, adresându-i-se lui Vatanen, îl rugă:

— Dragul meu Vatanen, în numele lui Dumnezeu Atoateştiutor, jură-mi că nu vei povesti nimănui niciodată despre ceea ce s-a întâmplat astăzi în această biserică.

Vatanen jură. Apoi sosi taxiul. Dar, mai înainte de a porni la drum, pastorul îngenunche în faţa panoului pictat al altarului, îşi împreună mâinile şi se rugă:

Iartă-mă, Isuse, Fiu al lui Dumnezeu! Iartă-mi rătăcirea, dar, pentru numele lui Dumnezeu, ceea ce s-a întâmplat a fost doar un accident.

Vatanen îi spuse şoferului de taxi să-l ducă degrabă pe pastor la clinica de urgenţe din Kuopio. Laamanen urcă şchiopătând în maşina care dispăru repede pe şoseaua prăfuită.

Vatanen se întinse pe-o bancă. Iepurele preferă să doarmă pe podea. Era frânt de oboseală. Liniştea domnea din nou în biserică, legănându-i lin în somn pe amândoi.

11. Bunicul

La sfârşitul lui iulie, Vatanen îşi găsi o slujbă la Kuhmo: trebuia să răreasc si să cureţe cu cosorul desişurile prea stufoase de la poalele colinelor nisipoase. Locuia într-un cort împreună cu iepurele lui, care aproape că avea acum talia unui iepure adult şi-i era devotat ca întotdeauna.

Vatanen îşi împlinea munca aspră fără să stea cu ochii pe ceas, era mai vânjos ca altădată şi începea să uite moliciunea vieţii monotone din capitală. În pădurile din Kuhmo nu erau discuţii politice cu prozeliţii, nici femei pofticioase care să aţâţe privirile bărbaţilor. Aşa se face că ideea fixă de sex, care tulbură pe toată lumea, îi dispăru din minte.

Oricine poate duce o astfel de viaţă, dacă ştie mai întâi să renunţe la cea dinainte.

Timp de două săptămâni, fără întrerupere, Vatanen rărise şi curăţase pădurile din Kuhmo. Îşi isprăvise munca, plantele selecţionate dispuneau de spaţiul vital necesar; era deci timpul să meargă la administraţia din satul Kuhmo ca să-şi primească plata cuvenită.

Pe malul lacului Lentua se afla un sătuc; acolo ajunse Vatanen pe la miezul nopţii. După zece kilometri de marş, se simţea obosit. I-ar fi plăcut să oprească la o casă pentru a se odihni, dar tot satul dormea si Vatanen nu vru să deranjeze pe nimeni în toiul nopţii.

Vatanen intră într-un adăpost din buşteni, fără ferestre, din curtea unei ferme mari, aruncă rucsacul lângă perete şi se culcă pe podea. Era grozav de bine să dormi în întuneric fără a fi hărţuit de ţânţari. Pentru omul care locuieşte în pădure, un astfel de somn este o adevărată desfătare. Iepurele i se păru oarecum neliniştit. Cercetase de prea multe ori toate ungherele încăperii, adulmecându-le de zor. În adăpost plutea un miros de peşte împuţit. „Au pus văduvioara la saramură fără sare destulă", cugetă Vatanen şi adormi fără griji în miasma dulceagă.

Vatanen se deşteptă la ora şase, cu mâinile şi picioarele amorţite. În adăpost era întuneric. Îşi frecă obrajii şi se gândi că în curând se vor deştepta şi cei din casă. Poate că-l vor invita la cafea. Iepurele se culcase lângă perete, în spatele rucsacului. Se vedea că nu dormise toată noaptea, de aceea era nervos.

Vatanen merse spre mijlocul adăpostului şi se izbi pe

neaşteptate de un obstacol pe care nu-l observase mai înainte. Pipăi şi dădu cu mâna de un pivot gros înfipt în scândură. Un banc de tâmplărie. În mijlocul încăperii.

Vatanen făcu înconjurul bancului, ţinându-se de marginile lui ca să nu se împiedice de ceva în întuneric. La un moment dat, mâna lui atinse o pânză. Surprins, pipăi suprafaţa bancului.

Era un om care dormea sub un cearşaf. „Trebuie să fi avut un somn greu", gândi Vatanen, „de nu s-a deşteptat azi-noapte când am intrat".

— Trezeşte-te, camarade! spuse Vatanen.

Dar nu primi răspuns. Cel adormit lăsa impresia că-i surd, în orice caz, nu dădea nici un semn că s-ar fi trezit. Vatanen îl cercetă mai atent. Era un bărbat culcat sub un cearşaf, fără pernă sub cap, cu braţele perfect întinse pe lângă trup, desculţ, cu un nas mare. Vatanen îl clătină uşor, îl ridică în capul oaselor, îi vorbi. Apoi se hotărî să deschidă uşa. „Fără îndoială", cugetă el, „lumina zilei îl va ajuta să se trezească". N-apucă să facă un pas spre uşă, că manivela menghinei de pe bacul de tâmplărie i se agăţă de buzunarul hainei, tot ansamblul se înclină şi bărbatul adormit alunecă pe podea. Se auzi un zgomot surd când capul i se izbi de pământ. Vatanen deschise în grabă uşa şi, în lumină, văzu bătrânul întins pe jos fără cunoştinţă.

„S-a lovit la cap", îşi spuse Vatanen înspăimântat. Reveni lângă bătrânul întins pe podea, îi cercetă neliniştit inima, fără să se poată dumiri dacă bate sau nu. Era limpede că bătrânul îşi pierduse cunoştinţa din cauza izbiturii. Lui Vatanen începu să-i fie frică. Îl ridică grijuliu în braţe pe bătrânul inconştient şi ieşi cu el în curte. Îi cercetă chipul în lumina clară a dimineţii. Un chip brăzdat de riduri, liniştit, cu ochii închişi. „La vârsta lui", se gândi Vatanen, „se poate muri şi dintr-o căzătură". Trebuia să acţioneze repede. Omul inert se odihnea la pieptul său ca pe o tavă. Vatanen alergă până-n mijlocul curţii vrând să-l ducă pe rănit în pavilionul principal al fermei. Din fericire, pe scară apăru o femeie tânără cu nişte vase pentru lapte în mâini. Strigând, Vatanen îi spuse că s-a întâmplat un accident şi rămase ţintuit în mijlocul curţii cu bătrânul neînsufleţit în braţe.

— Pot să vă explic totul, mai spuse Vatanen, dar chemaţi degrabă pe cineva care se pricepe să facă o reanimare!

Servitoarea intră în panică. Scăpă bidoanele de lapte din mâini, iar acestea se rostogoliră cu zgomot până la fântână.

Femeia dispăru în casă, iar Vatanen rămase pe iarbă cu bărbatul în braţe. Privindu-l atent, i se păru că starea acestuia se înrăutăţise. Îi era atât de milă de acel om! Vatanen nu voise să provoace o asemenea nenorocire.

Pe trepte îşi făcură apariţia stăpânul casei în izmene, stăpâna în cămaşă de noapte şi tânăra servitoare de mai înainte. Erau atât de şocaţi, că nici vorbă să se apropie de Vatanen ca să-l ajute.

— Dacă l-am pune într-un balansoar, îngăimă Vatanen, adresându-se celor de pe scară, am putea încerca să-l reanimăm.

Însă oamenii rămaseră muţi şi nici unul nu-i sări în ajutor. În cele din urmă, stăpânul casei rupse tăcerea şi spuse:

— Dar e bunicul nostru. Du-l înapoi!

Vatanen nu mai ştia ce să creadă. Vorbele stăpânului casei îi răsunară în cap câteva clipe. Se uită la „bunicul", care se odihnea ţeapăn în braţele sale. Unul din ochii bătrânului era pe jumătate deschis. Îl privi şi înţelese.

Abia atunci înţelese. Ţinea în braţe un bărbat mort. Mort de mai demult. Zguduit de oroare, Vatanen scăpă din braţe cadavrul în iarbă. Stăpânul casei coborî în grabă treptele şi luă trupul neînsufleţit în spinare. Cadavrul aluneca ba-ntr-o parte, ba-n cealaltă, dar stăpânul casei reuşi să-l ducă până în adăpostul fără ferestre, îl aşeză din nou pe catafalcul improvizat, îl acoperi cu linţoliul, închise uşa adăpostului cu cheia şi reveni în curte.

— Măi omule, tu l-ai profanat pe bunicul! rosti el. Dar Vatanen nu-l auzi. Se repezise în spatele fântânii să verse. Până la urmă, lucrurile se lămuriră. Vatanen îşi petrecuse noaptea în compania fostului stăpân al casei, care murise cu o seară mai înainte. Casa era îndoliată, bătrânul fusese un om atât de bun. Incidentul fu uitat; vorbiră despre defunct, iar femeile începură să plângă. Vatanen simţea un nod în gât. Iepurele stătea deoparte, ca şi cum ar fi fost si el vinovat.

Dricul intră în curte la ora zece. Vatanen îl ajută pe stăpânul casei să aşeze corpul defunctului. Stăpânul casei trase la loc pleoapa peste ochiul întredeschis al mortului, iar dricarul îi întinse un formular pe care acesta îşi scrise numele.

Vatanen călători cu dricul până-n centrul satului Kuhmo. Sicriul drapat cu pânză neagră arăta bine. Dricarul vorbi tot

timpul despre iepure. Îi povesti lui Vatanen că acasă la el, la Kajaani, are o coţofană domesticită. Se pare că o dată coţofana furase ziua-n amiaza mare, chiar din centrul oraşului, ochiul de pisică de la bicicleta nevestei şefului de poliţie, în orice caz, cu aşa ceva sosise ea în zbor acasă în acea zi.

— Ca să mai schimbăm vorba, spuse dricarul, să ştii că eu l-am cunoscut pe bătrânul Heikkinen. Era comunist, dar treaba asta nu i-a folosit la nimic. Dacă te apuci s-o faci pe comunistul, niciodată n-ai să te îmbogăţeşti.

12. Kurko

La sfârşitul lui iulie şi începutul lui august, Vatanen ajunse la Rovaniemi. Ultimele plute trecuseră de oraş, chiar şi turiştii erau mai rari ca de obicei.

La Rovaniemi, în salonul de jos al restaurantului Laponia, Vatanen întâlni un nefericit tăietor de lemne, bătrân şi beţiv, numit Kurko. În tinereţe, în vremea freneticelor campanii de tăiere a pădurilor şi de plutărit, i se spunea „regele pădurilor", de unde şi abrevierea deformată de Kurko.

Kurko era tare necăjit şi-şi plângea soarta, nimeni nu voia să-l angajeze pentru că era prea bătrân şi prea beţiv. Avea o mică pensie de bătrâneţe, dar pentru un om liber, obişnuit să vagabondeze, era puţin. Viaţa era prea dură cu bătrânul tăietor de lemne.

Vatanen chibzui cum să-l ajute pe bătrân. Se duse la biroul Direcţiei de Drumuri şi Construcţii Hidraulice din Laponia şi ceru de lucru. Nu i se oferi cine ştie ce, dar tot era ceva. Trebuia să demonteze trei bacuri de lemn, care zăceau la malul râului Ounas, undeva mai sus de satul Meltaus.

Entuziast, Kurko se hotărî să-l însoţească şi cei doi bărbaţi porniră spre Meltaus să-şi înceapă treaba.

Bărbaţii traseră bacurile la mal cu ajutorul unui troliu, închiriară un ferăstrău mecanic şi, ajutându-se de bare de fier şi de alte unelte, începură să demonteze bacurile vechi şi grele. Era o toamnă văratică, treaba mergea ca pe roate, bărbaţii locuiau într-un cort şi-şi pregăteau de mâncare în faţa acestuia, pe o vatră improvizată. Kurko se plângea de lipsa acestuia, dar totodată era mulţumit de munca pe care o făcea. Sătenii veneau din când în când să caşte gura la şantierul răsărit peste noapte la malul râului, minunându-se în tăcere de iepurele care-i însoţea pe cei doi lucrători. Vatanen îi rugă pe săteni să-şi ţină câinii legaţi, fiindcă nu o dată se-ntâmplase ca bietul iepure să plece ca din puşcă din sat până la malul apei, urmărit de-un dulău. În astfel de situaţii neplăcute, iepurele alerga cât îl ţineau picioarele, iar odată ajuns pe şantier sărea în braţele lui Vatanen sau se strecura în cort. Urmăritorul trebuia să se întoarcă în sat cu coada-ntre picioare, întotdeauna stăpânit de o puternică senzaţie de frustrare.

După ce primele două bacuri au fost dezmembrate, iar lemnul recuperat a fost stivuit, Vatanen îi plăti lui Kurko banii

cuveniţi pentru două săptămâni de muncă. Acesta plecă imediat la Rovaniemi, iar după trei zile se întoarse beat mort şi fără nici un ban, la fel cum făcuse toată viaţa. Şi mai bău Kurko o noapte întreagă, numai că, de data aceasta, aventura fu cât pe ce să se sfârşească rău, fiindcă, voind să-i dovedească lui Vatanen cât de bun plutaş fusese el odinioară, alergă pe şirul de buşteni de la mal, alunecă şi căzu în apă. Şi puţin îi lipsi să se înece, fiindcă nu ştia să înoate. Vatanen îl scoase din apa rece a râului pe bătrânul beat şi-l cară în cort. După straşnica încercare din ajun, bărbatul se deşteptă dimineaţa cu o cumplită durere de cap, deschise gura să se vaite şi-şi dădu deodată seama că-n seara dinainte proteza dentară îi alunecase în râu. Într-adevăr, câteodată viaţa este nespus de deprimantă.

Peste o zi, Kurko îşi veni în fire. Nu putea mânca decât zeamă fiartă şi era bântuit de foame.

— Învaţă-mă să înot! îl rugă bătrânul pe Vatanen. Chiar în aceeaşi seară, Vatanen începu să-i dea lecţii de înot. Îi ordonă să se dezbrace, iar când bătrânul rămase în pielea goală, îl puse să se-ntindă pe burtă în apă şi să se sprijine cu mâinile de mal.

Dacă pe un câine bătrân este greu să-l obişnuieşti să se ridice în două labe, pe-un bătrân tăietor de lemne din Laponia este cumplit să-l înveţi să înoate. Sărmanul Kurko se străduia din răsputeri să înveţe, dar progresele erau aproape invizibile. Seară de seară, antrenamentul continua. Vatanen îi admira stăruinţa.

Până la urmă, miracolul se produse.

Kurko învăţă să înoate câineşte. Apa îl ţinea la suprafaţă. Strigăte triumfale răsunară pe tot malul, marcând bucuria proaspătului înotător. Cu un entuziasm debordant, bărbatul se bălăcea până noaptea târziu, dispărea sub apă, se lăsa dus de curent, ieşea apoi la suprafaţă departe, cu câţiva zeci de metri mai în vale. Trupul său călit suporta apa rece, bucuria noului mod de viaţă îi lumina chipul brăzdat de riduri. Aştepta cu nerăbdare serile, ca să se cufunde din nou în apă şi să înoate.

— Mâine este duminică, vreau să-mi caut proteza dentară, hotărî Kurko.

Nici la sauna din sat nu se duse în acea sâmbătă.

Kurko era capabil să stea minute întregi sub apă. De acest lucru îşi dădu seama a doua zi, când îşi căută proteza dentară pe fundul râului Ounas. Câţiva săteni din Meltaus se strânseseră

pe mal să privească scufundările lui Kurko, alţii veniseră să vadă iepurele. În general, sătenii din Meltaus îi considerau bizari pe cei doi bărbaţi care se ocupau de demontarea bacurilor, şi pe drept cuvânt. Unul domesticise un iepure sălbatic, iar celălalt se bălăcea în fiecare zi despuiat în râul rece ca gheaţa. La un moment dat opri acolo un autocar din care coborâră patruzeci de turişti din Germania ca să privească spectacolul insolit. Unul dintre ei îl filmă pe Kurko cu o cameră de filmat pentru amatori. „Este vorba despre un antrenament în vederea campionatului de plutărit, care se ţine vara în Laponia", le explică ghidul german compatrioţilor săi. Seara, Kurko îi mărturisi lui Vatanen că, deşi nu-şi regăsise dinţii în râu, dăduse peste ceva mult mai preţios.

— În mijlocul râului, spuse el, acolo unde apa e puţin mai adâncă de zece metri, am descoperit cam o sută de tone de relicve din război. Sunt acolo vreo douăzeci de tunuri, cel puţin un tanc, nişte lăzi mari, tot ce vrei. Acolo m-am scufundat eu toată ziua.

După care îi spuse lui Vatanen:

— Împrumută-mi o mie de mărci, ca să pot vinde toate hârburile alea la un depozit de fier vechi!

„Ciudată descoperire!" îşi spuse Vatanen. „Nu-i prost Kurko ăsta." Vatanen se dezbrăcă, păşi pe trunchiurile plutitoare de la mal şi se scufundă în adâncurile râului. Curentul era puternic, de aceea găsi cu multă greutate locul exact.

Kurko nu minţise. Vatanen lovi cu genunchiul un obiect metalic. Cercetându-l mai îndeaproape, a înţeles că era, într-adevăr, un tun care zăcea pe fundul râului. Dar pe deasupra tunului se găseau trunchiuri de copaci îmbibate de apă, îngrămădite acolo în decursul multor ani de plutărit. De mirare totuşi că nimeni nu văzuse până atunci maşinile de război adunate în mijlocul râului Ounas.

Vatanen îi dădu lui Kurko o mie de mărci. În zori, bărbatul plecă la Rovaniemi. Vatanen rămase să muncească singur la dezmembrarea celui de-al treilea bac.

Kurko întârzie două zile întregi în oraş. Când se întoarse, era la fel de beat ca şi prima dată, dar fericit. Mai avea câteva bancnote de o sută de mărci. Şi băutură. Câteva sticle de coniac. Beat criţă, Kurko începu să se laude:

— Eu sunt băiat deştept, am pus roata să se-nvârtească.

Mâine se vor întâmpla lucruri mari.

Dar, după ce rosti aceste vorbe, adormi, aşa că Vatanen nu reuşi să afle nimic despre aranjamentele făcute de Kurko.

Dimineaţa, sosiră cu mult zgomot trei camioane grele, cu platformă metalică, purtând inscripţia: „Transport special". Neîndoielnic, Kurko se angajase într-o operaţiune de mare anvergură.

Deşi cam mahmur, Kurko se apucă de treabă. Luând conducerea operaţiunilor, le ordonă lui Vatanen şi camionagiilor să instaleze un troliu mare între doi pini groşi de pe mal. Era un troliu greu; avea forţa de tracţiune de zece tone. Pentru a nu se deplasa în timpul tragerii, troliul a trebuit să fie legat cu cabluri groase de trunchiurile celor doi pini. Cablul troliului mare era tras în apă cu un troliu micuţ, instalat pe celălalt mal al râului.

Kurko se scufundă cu mâinile încărcate de cabluri, rămase destul de multă vreme în apă, apoi apăru la suprafaţă şi strigă:

— Trageţi!

Cablurile se întinseră, vârfurile pinilor fremătară, dar troliul nu se clinti, fiindcă era ancorat bine. Centura trunchiurilor de la mal se cufundă în apă, cablul se înfăşură lent în jurul tamburului. Un minut mai târziu, un tun ruginit ieşi din râu. De fabricaţie germană, şase ţoii. Entuziast, Kurko înotă până la mal şi trase o duşcă de coniac.

— Ca să mă încălzesc, spuse el.

Ruginitul armament de război fu apoi ridicat pe platforma camionului si ancorat cu cabluri de susţinere.

Vatanen nota greutatea fiecărui obiect scos din apă, fiindcă sistemul de ridicare avea şi o basculă hidraulică.

Înotând de la mal până-n mijlocul râului şi din mijlocul râului până la mal, Kurko munci toată ziua din răsputeri, fără o clipă de răgaz. În acea zi, fură aduse la suprafaţă unsprezece tunuri, douăzeci de tunuri antiaeriene, un tanc de cincisprezece tone şi mai multe lăzi cu muniţii. Toate hârburile astea fuseseră probabil abandonate de nemţi la sfârşitul războiului din Laponia, dar era de mirare că finlandezii habar n-aveau de existenta lor.

— Şi acum, le spuse Kurko camionagiilor, veţi merge cu încărcătura până la gara din Kolari, unde sunt câteva vagoane rezervate pe numele meu. Încărcaţi hârburile în vagoane şi după aia vom mai vedea ce-i de luat de-aici. Uite, aici aveţi toate actele de transport, spuse Kurko, întinzându-le şoferilor de

camion un teanc de hârtii.

Şi le mai spuse:

— După ce descărcaţi toate astea, veniţi să luaţi ce-a mai rămas! Chiar şi la noapte. Banii îi primiţi peste o săptămână. Şi-acum, să semnăm.

După ce semnă documentele de transport, camioanele grele se depărtară zgomotos spre nord. Vatanen era uluit de toate aranjamentele acelea iscusite. De altfel, nu era singurul care se mira de afacerile lui Kurko. Şi sătenii din Meltaus auziseră despre noul şantier.

A doua zi, au fost scoase din râu şi ultimele vestigii de război. După-amiază, ultimele camioane au părăsit satul Meltaus pentru a ajunge la Kolari. Kurko îi povesti lui Vatanen că vânduse fierul vechi direct turnătoriei din Koverhari. Nu-i mai rămânea decât să aştepte ziua de vineri, când Ovako urma să vireze telegrafic banii la banca din Rovaniemi. Kurko mai spuse că banii vor fi trimişi abia după ce fierul vechi va ajunge în uzină.

Un reporter de la ziarul *Lumea Laponiei,* care mirosise ceva, îşi făcu drum la Meltaus, dar sosi prea târziu. Cu toată şiretenia lui de ziarist, nu reuşi să scoată informaţii de la Kurko şi Vatanen. Aceştia lucrau de zor la demontarea ultimului bac, marele troliu fusese deja expediat, iar când reporterul îi întrebă dacă era adevărat că găsiseră în râu o sută de tunuri, Kurko izbucni în râs.

— O sută de tunuri! exclamă el. Cred că eşti un pic nebun! Asta-i un şantier unde se demontează construcţiile din lemn, nu tunurile.

Vineri, isprăvindu-şi treaba, cei doi bărbaţi se întoarseră la Rovaniemi. Vatanen se duse să-şi ridice banii de la biroul Direcţiei de Drumuri si Construcţii Hidraulice. Kurko îl aşteptă cu nerăbdare în salonul de jos al restaurantului Laponia, socotind banii ce i se cuveneau de pe urma afacerii sale. Când Vatanen se întoarse, Kurko îi spuse:

— Datoriile se ridică la 6 200 de mărci. În suma asta sunt şi cele 1 000 de mărci pe care le-am împrumutat de la tine. Pentru un kilogram de fier vechi, Ovako plăteşte 17 peni. Au fost 96 000 de kilograme, deci aproape 100 de tone. Socoteşte şi tu! Cu totul, ar trebui să fie 16 720 de mărci. Dacă scădem datoriile, rămân 10 520 de mărci. Drăguţă sumă!

Cecul sosi după-amiază.

La bancă, numărându-şi banii, de fericire, Kurko izbucni în plâns.

— N-am mai pus mâna pe-atâţia bani din 1984, când am tăiat trei luni de zile copaci într-o pădure din Kairijoki. Şi-acum, băiatul o să hoinărească puţin... poate chiar până-n Oulu.

Kurko plecă.

După ce citi în ziarul *Lumea Laponiei* un articol neliniştitor, Vatanen hotărî să părăsească şi el oraşul. În acel articol se spunea că materialul militar abandonat de nemţi aparţine aliaţilor. Un oarecare maior, care auzise că „nişte persoane particulare" din Meltaus recuperaseră vestigii din războiul Laponiei şi le vânduseră ca fier vechi în beneficiul lor, se arăta uimit că aşa ceva este cu putinţă.

Vatanen împături ziarul. Se întrebă pe unde mai umbla Kurko. Îşi procurase, cu siguranţă, o proteză nouă.

— Dac-am pleca şi noi? îi spuse Vatanen iepurelui care şedea la picioarele sale.

Aşa că plecară din Rovaniemi. August era pe sfârşite. Dimineaţa ninsese, dar zăpada se topise repede.

13. Corbul

Înainte de prima ninsoare, Vatanen ajunse cu autobuzul la Posio, în sudul Laponiei.

Îşi găsi de lucru undeva, la opt kilometri de drumul care traversa întinderea pustie de la Sonkajärvi. Era o cumpănă a apelor, de-a dreptul sălbatică. Vatanen lucra la defrişarea unei păduri. Munca, dură, era destul de bine plătită, însă pentru Vatanen cel mai mult conta că iepurele nu era silit să trăiască într-un ţinut populat.

Vatanen locuia într-un adăpost de la marginea unei mlaştini întinse, într-un mic ostrov împădurit cu pini bătrâni. De două ori pe săptămână, se ducea la Simojärvi să cumpere alimente şi ţigări, şi să împrumute cărţi de la bibliotecă. Multe săptămâni a trăit Vatanen în mlaştina din Posio şi în tot acest timp a citit destule cărţi interesante.

Condiţiile de trai erau extrem de primitive. Munca era aspră, dar Vatanen o făcea cu plăcere. Se simţea mai puternic, şi-apoi nu trăia cu spaima c-avea să se ocupe cu asta tot restul vieţii.

Câteodată, seara, când ningea şi zăpada se transforma în lapoviţă, iar el era obosit, se gândea la viaţa lui. Cât de mult se schimbase începând din primăvara trecută, înainte de Sfântul Ioan!

Cu totul si cu totul altă viaţă!

Vatanen îi vorbea iepurelui, iar acesta îl asculta cu credinţă, dar nu-i înţelegea vorbele. În fiecare seară, Vatanen aprindea un foc în faţa adăpostului şi privea peisajul de iarnă dimprejur, iar noaptea dormea cu urechile ciulite, ca animalele sălbatice ale pădurii.

Singurul neajuns, care deveni mai apoi o problemă de viaţă şi de moarte, se ivise chiar în prima zi când îşi încropise adăpostul în acel ţinut mlăştinos şi pustiu, cu zăpadă topită.

Pe când îşi înălţa modestul cort între pinii uscaţi ai ostrovului mlăştinos, în apropierea adăpostului lui se instala cea mai necuviincioasă şi răutăcioasă pasăre a pădurii, un corb.

Cu aripile muiate de ploaia glacială, slab şi prăpădit, corbul zbură de câteva ori în jurul ostrovului de pini. Văzând că nimeni nu-l alungă, se aşeză pe creanga unui pin din vecinătatea lui Vatanen şi-şi scutură ca un câine reumatic zăpada amestecată cu apă de pe spinare. Privelişte era de-a dreptul dezolantă.

Vatanen se uită la pasăre şi i se făcu milă de nefericita

creatură. Se vedea clar că, în ultima vreme, corbul nu se bucurase de-o viaţă prea plăcută. Era, într-adevăr, într-o stare jalnică.

A doua zi, seara, când Vatanen se întoarse obosit din pădure şi dădu să-şi pregătească ceva de mâncare, avu parte de o mare surpriză. Rucsacul, care rămăsese deschis pe ramurile din adăpost, fusese jefuit. O cantitate importantă de hrană dispăruse: un sfert de kilogram de unt, toată carnea de porc şi de vită dintr-o cutie mare de conserve aproape plină, câţiva pesmeţi. Fără îndoială, jaful era opera acelei păsări mizerabile care-i deşteptase mila. Cu ciocul lui coroiat, corbul sfâşiase ambalajele, înşirase alimentele peste tot şi cărase o parte din ele într-o ascunzătoare numai de el ştiută.

Corbul era cocoţat pe-o creangă din vârful unui pin înalt, aflat foarte aproape de adăpostul lui Vatanen. O parte a trunchiului de pin era parţial acoperită de o dâră neagră şi strălucitoare; corbul se găinăţase de pe creanga pinului.

Iepurele era foarte nervos - fără îndoială, corbul îl hărţuise în timp ce Vatanen era la lucru.

Vatanen azvârli o piatră în corb, dar nu-l nimeri. Pasărea se dădu încet la o parte ca să evite piatra, dar nu se osteni să-şi deschidă aripile pentru a zbura de-acolo. Se mută în alt arbore doar în momentul când Vatanen începu să doboare pinul cu lovituri de topor.

I-ar fi trebuit o puşcă, dar, din păcate, nu avea. Vatanen deschise o altă conservă de carne si încălzi conţinutul în tigaie. Mânca pâine uscată fără unt. În timpul acestei modeste cine, se uită la corbul din vârful pinului şi i se păru că pasărea râgâia.

Mâniat şi bântuit - în neputinţa sa - de o ură neagră, bărbatul se culcă în acea seară cu rucsacul sub cap. Iepurele se ghemui în spatele lui, lângă pânza umedă a cortului.

A doua zi dimineaţă, Vatanen se asigură că rucsacul era bine închis, apoi îl ascunse cu grijă sub crengile din adăpost. Seara, când se întoarse la ostrovul dintre pini, constată că din nou fusese lovit de necaz. Corbul dăduse crengile la o parte, târâse rucsacul dincolo de cercul de cenuşă al vetrei improvizate din faţa adăpostului, sfâşiase unul din buzunarele rucsacului, mâncase toată brânza topită de-acolo, rupsese cordonul cu care era strâns rucsacul şi isprăvise de mâncat carnea din cutia începută de Vatanen în ajun. Toţi pesmeţii dispăruseră. Mai

rămăseseră doar pachetul de ceai, sarea, zahărul şi două-trei conserve de carne nedeschise.

În acea seară, masa a fost încă şi mai săracă decât cea din ajun.

Jaful continuă multe zile. Corbul era în stare să fure hrana din rucsacul ascuns sub cele mai groase trunchiuri. Reuşea întotdeauna să se strecoare printr-o fantă a eşafodajului de protecţie şi să scoată rucsacul. Pesemne c-ar fi trebuit să-şi închidă rucsacul într-un buncăr de beton pentru ca iscusita pasăre de pradă să nu poată ajunge la el.

Corbul devenise din ce în ce mai obraznic. Înţelegea - se pare - că omul nu putea face nimic împotriva lui. Vatanen încercă să-l gonească, fie scoţând urlete înspăimântătoare, fie aruncând în el cu pietre mari cât pumnul. Pasărea nu se arătă deloc impresionată de manifestările lui Vatanen. Mai degrabă, s-ar fi zis că se amuza copios de furia neputincioasă a lui Vatanen.

Corbul se îngraşă văzând cu ochii şi nu se mai ostenea să zboare, preferând să stea tot timpul cocoţat în vârful pinului. Nemărginita-i lăcomie schimbă într-o oarecare măsură viaţa lui Vatanen, care trebuia să meargă de trei ori pe săptămână la camionul ambulant din Simojärvi pentru cumpărături, în loc de două ori, cum făcuse până atunci. După calculul lui Vatanen, hrana săptămânală a corbului ajungea la şaizeci de mărci.

Această poveste ţinu două săptămâni.

Corbul se-ngrăşase peste măsură de mult. Stătea arogant pe creanga pinului - la câţiva metri de Vatanen -, leneş şi impertinent, mare şi puternic ca un berbec bine hrănit. Penele negre-cenuşii ale păsării îşi schimbaseră culoarea. Acum erau mai negre şi mai strălucitoare.

În felul ăsta, Vatanen câştiga puţini bani de pe urma muncii de defrişare. Cugetă multă vreme la modul în care să se descotorosească de pasărea care-l jefuise timp de două săptămâni şi găsi un mijloc de redresare definitivă a situaţiei.

Metoda prin care corbul urma să fie constrâns să renunţe la insolentele lui jafuri era teribil de eficientă.

Si crudă.

Vatanen se mai duse o dată la camionul ambulant din Simojärvi ca să cumpere de mâncare. Vânzătoarea îşi privi clientul cu un aer ciudat - nu numai că venea de trei ori pe săptămână însoţit de-un iepure, dar de fiecare dată cumpăra din

ce în ce mai multe alimente. Se ştia totuşi că acel bărbat nu cumpăra decât pentru el.

„Acolo, în pădure, este un bărbat care mănâncă, nu glumă", începu să se vorbească prin sat. „Cumpără de trei ori pe săptămână câte un rucsac plin de alimente şi slăbeşte văzând cu ochii."

A doua zi după ce găsise calea de-a se descotorosi de corb, Vatanen deschise o conservă de carne de un kilogram, folosind o metodă neobişnuită. În loc să deschidă capacul tăindu-l de-a lungul marginii, îi tăie o deschizătură în forma de cruce, formând astfel, în mijlocul capacului, patru triunghiuri ascuţite. Îndoi cu grijă colţurile triunghiurilor spre exterior. Cutia căpătă aspectul unei flori de oţel cu patru petale. Din mijlocul acestei corole metalice, Vatanen scoase cu vârful cuţitului carnea, o încălzi în tigaie şi mancă pe săturate. Corbul urmări mişcările omului cu un aer detaşat, gândindu-se probabil că restul de carne din cutie îi va reveni lui, ca de obicei.

După ce-l împroşcă pe corb cu blestemele şi înjurăturile cotidiene, Vatanen ascunse rucsacul sub crengi. Dar, mai înainte de a pune cutia cu carne în rucsac, îndoi spre interior cele patru colţuri ascuţite, care formară la intrarea cutiei un fel de pâlnie, ca o capcană.

De îndată ce Vatanen părăsi ostrovul, îndreptându-se spre pădure, corbul coborî lângă vatra unde se stingeau ultimii tăciuni, după care se îndreptă spre rucsacul ascuns între crengi. Pasărea îşi lăsă capul în jos şi se apucă energic de treabă. Se strecură printre crengile care acopereau rucsacul, smuci de curele, croncăni ceva, împinse crengile şi reuşi destul de repede să-şi degajeze prada. Îşi înălţă o clipă capul mare şi negru, să se asigure că Vatanen nu-i prin apropiere.

Înainte de a-i cerceta conţinutul, corbul trase rucsacul ceva mai departe de adăpost, pe un teren plat, unde se obişnuise de două săptămâni să-şi exercite meseria de hoţ. Deschise rucsacul cu dezinvoltură de expert şi porni la atac.

Din umbra unui arbore de la marginea pădurii, Vatanen îl urmărea.

Corbul scoase mai întâi din rucsac un pachet cu felii mari de pesmeţi, înghiţi câteva bucăţele dintr-unul, după care luă în cioc o felie întreagă de pâine uscată şi se ridică în zbor. Semăna cu un avion de transport care decolează de pe o pistă scurtă

pentru a ajunge la destinaţia fixată de misiunea lui. Aripile îşi găsiră stabilitatea în aer, corbul îşi începu zborul. Terorizat, iepurele lui Vatanen se piti în adăpost, privind de acolo decolarea avionului pirat.

Corbul trecu pe deasupra capului lui Vatanen ca un zmeu. Aerul matinal din mlaştina vastă împingea felia mare de pâine uscată, obligând pasărea greoaie să bată din aripi cu toată forţa pentru a-şi păstra direcţia spre ascunzătoarea din pădure.

Corbul se întoarse destul de repede, iar iepurele, care - profitând de scurta absenţă a păsării - mâncase puţină iarbă, se ascunse degrabă în adăpost.

Corbul scoase zgomotos din sac cutia cu carne. Înainte de a examina conţinutul cutiei, pasărea îşi roti ochii în jur pentru a se asigura că poate mânca în linişte. Apoi, îşi vârî capul în conservă. Prinse cu lăcomie câteva bucăţi de carne grasă din fundul cutiei, după care se hotărî să facă o pauză, ca să respire în voie.

Dar nu mai putu să-şi scoată capul din cutia de tablă. Era prins în capcană.

Înnebunit de furie şi groază, animalul sări mai departe de sac, încercând zadarnic să-şi scoată capul din cutie. Se agăţă cu ghearele de marginea alunecoasă a cutiei metalice, dar asta îi făcu şi mai rău, fiindcă muchiile tăioase răsfrânte înăuntru îi răneau gâtul gras.

Vatanen porni în goană spre locul dramei, dar sosi prea târziu şi nu reuşi să pună mâna pe pasărea care-l persecutase atâta vreme. Deşi nu putea vedea nimic, corbul reuşi să se înalţe spre cer, bătând disperat din aripi, cu puţin înainte ca Vatanen să ajungă acolo.

Pasărea îşi ţipa imensa nefericire în cutia sa de metal. Mlaştina răsuna de tragice croncănituri înfundate.

Corbul prinsese deja înălţime şi zbura spre cer ca funesta lebădă mitică a Tuonelei[7]; cutia de metal zdrăngănea mereu, iar din spatele zdrăngănitului se auzea şters croncănitul furios al animalului încolţit.

Nemaiavând simţul orientării, pasărea se clătina orbeşte în aer, incapabilă să-şi păstreze linia de zbor. Pierdu repede din înălţime si, în cădere, se izbi de vârfurile arborilor înalţi de la marginea pădurii. Cutia de conserve cu care-i era împodobit

[7] Tuonela - regatul morţii, în epopeea *Kalevala.*

capul se lovi cu zgomot de trunchiurile arborilor şi pasărea se prăvăli la pământ. Se ridică însângerată şi zbură din nou. Vatanen o văzu dispărând pe deasupra pădurii, în ostrovul cu pini din mlaştină se mai auziră doar câteva clipe ţipetele înspăimântătoare ale tâlharului ce-şi zbura ultimul zbor.

Doar burniţa cădea uşor, în rest era numai tăcere. Vatanen duse în adăpost rucsacul sfâşiat, luă iepurele în braţe şi privi spre orizont, acolo de unde începea pădurea. Ştia că în fundul cutiei de conserve era mai mult sânge de corb decât carne, iar cruzimea lui se dovedi si mai mare când începu să râdă în hohote de oribila lui faptă. Şi s-ar fi zis că şi iepurele râdea.

14. Sacrificatorul

La o săptămână după moartea corbului, Vatanen părăsi mlaştina din Posio. Ajuns la Sodankylä, trase la un hotel, să se odihnească două-trei zile. Acolo îl cunoscu pe administratorul Sindicatului Proprietarilor de Reni din Sompio, care-i propuse să repare o cabană în locul numit Gâfâitoarea de la Valea Adâncă.

Vatanen îşi cumpără o puşcă specială cu lunetă, schiuri, unelte de dulgher şi provizii pentru câteva săptămâni. Se îndreptă spre Tanhua cu un taxi, care-l lăsă în apropierea pădurilor din Sompio, la răspântia din Värrio, unde întâlni un grup de crescători de reni. Bărbaţii erau aşezaţi în jurul unui foc la marginea drumului.

— Eu nu mai înţeleg nimic, spuse un crescător de reni când dădu cu ochii de iepurele lui Vatanen. Au trecut deja multe săptămâni de când toţi iepurii de pe aici sunt albi. Iar ăsta încă mai poartă blana de vară.

— Poate că-i un iepure brun, îşi dădu cu părerea altul.

— Da de unde! spuse primul. Iepurii bruni sunt mai mari.

— Este un iepure din sud, explică Vatanen.

Ajutat de şoferul taxiului, Vatanen coborî bagajele din maşină. Deşi ninsese, încă nu se putea schia.

Crescătorii de reni îi oferiră lui Vatanen o cană de cafea. Curios, iepurele adulmeca fără teamă mirosul de pădure al bărbaţilor strânşi în jurul focului.

— Dacă l-ar vedea Kaartinen, l-ar sacrifica, îi spuse lui Vatanen unul dintre crescătorii de reni.

— Kaartinen ăsta, îi explică lui Vatanen alt crescător de reni, este un fost institutor, s-ar părea că a fost şi pastor. Obişnuieşte să sacrifice animale.

După spusele crescătorilor de reni, Kaartinen, instructorul de schi din Vuotso, era încă un bărbat destul de tânăr. Din toamnă până-n iarnă, înainte de a începe sezonul de schi, obişnuia să schieze prin pădurile din Sompio şi locuia în cabana de la Râpa Crăpăturii Neruşinate, nu departe de Gâfâitoarea de la Valea Adâncă.

Lăsându-i pe crescătorii de reni în jurul focului lor, Vatanen îşi puse pe spate şi pe umeri bagajele grele, aruncă o privire pe hartă şi dispăru în pădure. Iepurele îl însoţi, ţopăind vesel.

Până la Gâfâitoarea din Valea Adâncă mai erau treizeci de kilometri. Pe Vatanen mai mult îl incomodau schiurile de pe

umăr, pentru că se agăţau de ramuri, îngreunându-i marşul. De pus în picioare nici nu putea fi vorbă, pentru că în pădure era prea puţină zăpadă.

Se întunecă devreme. Rămaseră să-şi petreacă noaptea în pădure. Vatanen doborî un pin, întinse foaia de cort, improviza o vatră cu jar pentru noapte, tăie o bucată de carne de ren şi o prăji în tigaie. Iepurele se ghemui în adăpost şi adormi. Nu după multă vreme, se întinse şi Vatanen în adăpost. Fulgii mari de zăpadă zburau pe deasupra focului şi dispăreau sfârâind în flăcări.

Înainte de a ajunge la destinaţie şi de a putea spune: „Iată-ne la cabana din Gâfâitoarea de la Valea Adâncă", Vatanen mărşălui toată ziua.

Odată sosit acolo, îşi rezemă schiurile de peretele cabanei si intră obosit înăuntru. Locuinţa, o cabană obişnuită, fusese construită pe vremuri ca punct de întâlnire al crescătorilor de reni şi refugiu temporar. Cu o iarnă mai înainte, în cabană fuseseră aduse cu scuterul pentru zăpadă: scânduri, cuie, rulouri de carton bituminat, un sac de ciment. Cabana avea două încăperi. Una era aproape năruită, dar chiar şi în încăperea mai bună podeaua era destul de stricată şi trebuia înlocuită.

— Ar fi destul timp până la Crăciun, îşi zise Vatanen cu voce tare.

Iar iepurelui îi spuse:

— Ar trebui să te descotoroseşti de blana asta şi să pui pe tine o blană de iarnă. Că doar nu mai suntem la Heinola. Aşa brun, cum eşti, ai putea fi o pradă frumoasă pentru un uliu.

Vatanen luă iepurele în braţe şi-i cercetă blana. Trase de câteva fire, care se desprinseră cu uşurinţă. Blana albă ca neaua tocmai începea să se zărească. „Bine", îşi spuse Vatanen în gând şi-l lăsă pe podea pe prietenul cu blana-n schimbare.

Vatanen nu se grăbi să-şi înceapă lucrul. Câteva zile, se plimbă prin împrejurimi, privi peisajul şi aduse în cabană lemne de foc. În fiecare seară, la lumina lanternei, chibzuia asupra reparaţiilor pe care urma să le facă.

De pe o coamă nisipoasă din apropierea cabanei, Vatanen reuşi să scoată - după ce sapă în zăpadă - câţiva saci de nisip fin. Construi un cofraj de scânduri, unde amestecă în proporţii convenabile cimentul, nisipul şi apa din care obţinu mortarul. Pentru început, trebuia reparată vatra, care era destul de

dărăpănată. Coşul de fum era de asemenea într-o stare proastă şi trebuia tencuit. Numai că repararea unui coş de fum era o treabă dificilă, fiindcă la temperaturi negative mortarul mai degrabă îngheaţă decât se usucă.

Dar în pădure nu-i nici o grabă. Vatanen se apucă să repare pe îndelete coşul de fum. Pe acoperişul cabanei, în jurul hornului, construi un eşafodaj pe care-l acoperi cu pânză de cort şi făcu o deschidere împrejurul hornului - în tavan şi în acoperiş -, permiţând astfel aerului cald din cabană să urce până în adăpostul improvizat. Apoi se sui pe scară cu o găleată de mortar călduţ ca să repare coşul de fum.

Tocmai când Vatanen intră să aducă mortarul, doi crescători de reni se apropiară de cabană. Erau pe schiuri, fiindcă deja căzuse destulă zăpadă şi drumurile puteau fi mai lesne de parcurs astfel. Cei doi contemplară uimiţi bizara construcţie de pe acoperişul cabanei şi nici unul din ei nu reuşi să înţeleagă în ce scop fusese ridicată.

Dacă eşafodajul de pe acoperiş, prin fantele căruia răzbăteau aburi, stârnise curiozitatea celor doi crescători de reni, ei rămaseră şi mai uimiţi când îl văzură pe bărbatul ce ieşea din cabană cu o găleată din care se ridicau aburi. Bărbatul era prea absorbit de treburile lui şi nu-i remarcă pe cei doi crescători de reni din faţa cabanei, care stăteau sprijiniţi pe beţele de schi. Îşi transportă găleata până la scară şi urcă apoi răsuflând greu.

Ajuns pe acoperiş se îndreptă spre eşafodajul improvizat în jurul hornului, se strecură înăuntrul lui şi rămase în acel loc un sfert de oră. În cele din urmă, ieşi de acolo, răsturnă de pe marginea acoperişului restul de mortar pe pământ şi coborî scara.

— Bună ziua! îi spuseră drumeţii.

Crescătorii de reni îşi scoaseră schiurile şi intrară în cabană. În mijlocul încăperii se aflau cofrajul cu mortar, scânduri şi tot felul de materiale de construcţie. Văzând toate astea, cei doi înţeleseră că nimic extraordinar nu se întâmpla la cabană - doar reparaţia vetrei şi a coşului de fum.

Focul ardea în vatră, fără să împiedice lucrările în curs. Dimpotrivă, mortarul se usca mai bine la căldură. Crescătorii de reni îşi preparară cafea. Povestiră că adunau ultimii reni pentru triere. Din păcate, câteva turme se risipiseră pe dealuri. De când cu construcţia lacului artificial de la Lokka, spuneau ei, păşunile

renilor se micşoraseră. Vechile obiceiuri nu se mai păstrau, sistemul de-acum era dezorganizat şi munca crescătorilor de reni devenise mai grea.

Cei doi crescători de reni veneau de la cabana din Râpa Crăpăturii Neruşinate, unde îşi avea reşedinţa Kaartinen, instructorul de schi.

Crescătorii de reni rămaseră peste noapte la cabană. După plecarea lor, Vatanen mai lucră trei zile la repararea coşului de fum, dar făcu treabă bună. De-acum, hornul putea să reziste zeci de ani fără reparaţii. Când se usca mortarul, Vatanen demontă eşafodajul de protecţie termică, mătură zăpada de pe acoperiş şi se apucă să înlocuiască vechiul acoperiş uzat şi găurit. În frigul glacial de afară, cartonul bituminat era rigid, greu de mânuit şi gata oricând să crape. Vatanen se urcă de multe ori pe casă cu găleata de apă clocotită. O turna peste fâşia de carton bituminat pe care urma s-o netezească şi s-o prindă în cuie.

Munca aceasta era spectaculoasă, apa clocotită se evapora în aerul îngheţat, totul era învăluit în aburii ce se înălţau spre cerul senin. De departe, şantierul arăta ca o centrală termică sau ca o străveche locomotivă ce înghiţea apă şi scotea aburi. Iar bărbatul cocoţat pe acoperişul cabanei avea aerul unui mecanic care, în ciuda gerului de afară, vrea să pornească o enormă maşină. Loviturile de ciocan semănau cu zgomotul înfundat al motorului. Dar cabana nu era o maşină şi nu putea fi urnită de la locul ei. O dată, pe când aştepta ca norii de aburi să se risipească, îşi îndreptă privirea spre versantul celălalt al Gâfâitoarei de la Valea Adâncă. Nişte urme mari care se vedeau pe panta pietroasă a colinei duceau spre un loc împădurit. Era deci cineva care se plimba pe-acolo.

Vatanen coborî de pe acoperiş, intră în cabană, îşi luă puşca, apoi se urcă din nou pe acoperiş. Aburii se risipiseră, aşa că putea vedea destul de bine prin lunetă. Îşi apropie arma de obraz şi privi îndelung povârnişul de pe cealaltă parte a văii, clipind regulat. Coborî puşca doar când ochii începură să-i lăcrimeze.

— Nu poate fi decât un urs, rosti Vatanen. Coborî, îi ordonă iepurelui să intre în cabană, se apucă să-şi pregătească ceva de mâncare şi-şi spuse în gând: „Acum am şi-un vecin care-i urs".

Iepurele umbla fără zgomot prin cabană. Aşa făcea de fiecare

dată când observa că stăpânul său are de chibzuit la ceva important.

A doua zi dimineaţă, Vatanen îşi puse schiurile si merse să cerceteze urmele de pe cealaltă parte a văii. Iepurele le adulmecă, după care începu să tremure de groază. Nu era nici o îndoială. Un urs - şi încă un urs mare - se plimbase prin acele locuri! Vatanen merse pe dealul golaş după urmele ursului, care duceau la un ostrov împădurit. Înconjură locul împădurit şi constată că nu mai erau alte urme. Era evident că ursul se afla în pădurice. Probabil că-şi găsise un culcuş convenabil şi dormea dus.

Fără să-şi dea jos schiurile, Vatanen intră în ostrovul împădurit. Iepurele nu îndrăzni să-l însoţească, deşi omul încercă să-l convingă că n-are de ce să-i fie teamă şi-l chemă în şoaptă să meargă cu el. Cu un aer nehotărât, animalul rămase totuşi pe loc.

Ursul hoinărise prin toate desişurile, căutând un loc bun de hibernat. Era greu de ştiut unde se aşezase. Vatanen trebui să intre mai adânc în pădurice, până ce dădu de un arbore căzut. Bănui că sub arborele acela se ghemuise ursul să doarmă.

Nu ninsese prea mult, iar de sub trunchiul căzut se ridica un abur uşor în aer. Deci acolo era bârlogul ursului.

Vatanen îşi întoarse încetişor schiurile, ieşi din pădurice şi alunecă pe panta pustie a dealului, unde iepurele îl întâmpină ţopăind vesel.

Ajuns la cabană, Vatanen constată că cineva venise în vizită la el. De peretele cabanei era rezemată o pereche de schiuri de fabricaţie industrială. În cabană îl aştepta un tânăr viguros, îmbrăcat în echipament de schi. Îl salută pe Vatanen şi-i strânse mâna, gest bizar pentru un locuitor din Laponia. Era Kaartinen, bărbatul despre care Vatanen auzise vorbindu-se atâtea.

Faţă de iepure, Kaartinen manifestă un entuziasm neobişnuit. Ţinu morţiş să-l mângâie, să-l giugiulească, dar se pare că nu-i fu pe plac iepurelui, deşi de obicei nu se temea de oameni când Vatanen era prezent. Până la urmă, Vatanen îl rugă să-i lase iepurele în pace, fiindcă animalul nu aprecia astfel de gesturi.

Kaartinen îi povesti că trasase o pistă de antrenament de zece kilometri între cabana de la Râpa Crăpăturii Neruşinate şi cabana din Gâfâitoarea de la Valea Adâncă. Scoase apoi din hanorac două papiote, una cu panglică roşie, alta cu panglică

galbenă, şi i le arătă lui Vatanen, explicându-i că le va utiliza în interes turistic, pentru marcarea punctelor de pe traseu. Şi îi destăinui că, înainte de Crăciun, în pădure va sosi un grup de invitaţi speciali ai Ministerului Afacerilor Externe. Vor fi câteva zeci de invitaţi de cel mai înalt rang, însoţiţi de o mulţime de reporteri.

Kaartinen se oferi să cumpere iepurele. Pentru început propuse cincizeci de mărci, apoi o sută şi, în sfârşit, două sute. Bineînţeles, Vatanen refuză categoric oferta instructorului de schi şi aproape că se supără, dar încercă să-şi ascundă supărarea.

Kaartinen rămase peste noapte. Gândurile lui Vatanen se învârtiră în jurul ursului şi multă vreme nu reuşi să adoarmă. Iar când, într-un târziu, adormi, avu un somn greu.

Dimineaţa, când se deşteptă, Vatanen constată că era singur în cabană. Iepurele şi Kaartinen dispăruseră. Schiurile lui Kaartinen nu erau afară. Nici o urmă proaspătă a iepurelui nu se vedea pe zăpadă.

Oare cum de se putuse întâmpla aşa ceva? De ce? Furios, Vatanen îşi puse schiurile şi se avântă pe urmele lui Kaartinen. Dar se întoarse repede la cabană să-şi ia puşca din cui, apoi o porni din nou la drum. Vorbele crescătorilor de reni despre sacrificiile practicate de instructorul de schi îi reveniră în minte. Vatanen se îndreptă cu toată viteza spre reşedinţa lui Kaartinen.

Cu spinarea aburindă, Vatanen ajunse la cabana de la Râpa Crăpăturii Neruşinate. Răsufla greu, sudoarea îi ardea ochii şi o furie neagră îi devora pântecele. Era o cabană impresionantă din buşteni, tocmai bună să-ncapă-n ea o sută de oameni.

Vatanen se debarasa de schiuri cu o lovitură de picior şi deschise din zbor usa cabanei. Kaartinen îşi sorbea cafeaua la masa din dreptul ferestrei.

— Unde-i iepurele? strigă Vatanen.

Kaartinen bătu în retragere şi se lipi de perete. Privind îngrozit spre puşca pe care Vatanen o strângea în mâini, se jură că nu ştie nimic despre iepure, dar vorbele îi fură nespus de încâlcite.

Plecase în zori, spunea el, şi nu voise să-l trezească pe Vatanen, pentru că dormea profund.

— Minciuni! strigă Vatanen. Să-mi aduci imediat iepurele!

Kaartinen se refugie într-un colţ al încăperii.

— Ce-aş fi putut face cu el? se apără Kaartinen.

— Iepurele! urlă Vatanen.

Dar, cum Kaartinen o ţinea una şi bună că nu ştie nimic despre iepure, Vatanen îşi pierdu tot sângele rece. Aruncă arma pe masă, se apropie cu paşi mari de instructorul de schi, îl prinse-n braţe şi-l izbi de perete.

— Si să mă omori, nu ţi-l dau! îi şuieră Kaartinen. Mânat de-o furie turbată, Vatanen îl scutură şi-l izbi de perete, apoi - lovindu-l sălbatic cu pumnu-n bărbie - îl azvârli în mijlocul încăperii. Nefericitul instructor de schi se prăbuşi şi rămase lungit pe podeaua cabanei. Se făcu linişte. Doar respiraţia sacadată a lui Vatanen se mai putea auzi.

Şi încă ceva. Prin gura de aerisire a bucătăriei, ajungeau până-n salon zgomote uşoare, ca şi cum cineva ar fi zgrepţănat şi s-ar fi izbit de ceva. Vatanen alergă afară, intră în bucătărie şi deschise dulapul. Pe podea se rostogoli un iepure cu labele legate. Iepurele lui Vatanen!

Vatanen tăie legăturile de sfoară cu un cuţit şi se întoarse cu iepurele în braţe în salon, unde Kaartinen tocmai îşi revenise de pe urma loviturii.

— Ce-nseamnă asta? îl întrebă el pe Kaartinen ameninţător.

Povestea lui Kaartinen se dovedi a fi lungă şi mai ales neobişnuită.

Bărbatul povesti că fusese crescut într-un mediu foarte religios şi că părinţii lui hotărâseră să-l facă pastor. După ce trecu examenele de bacalaureat, fusese trimis la Facultatea de Teologie a Universităţii din Helsinki. Dar studiile acestea nu se potriviseră cu sensibilitatea tânărului, care nu credea în învăţătura luterană şi nu-şi imagina c-ar putea vreodată s-o propovăduiască. Îndoielile lui erau prea evidente şi se simţea străin de studiile religioase. Făcând abstracţie de sentimentele religioase ale părinţilor lui, îşi întrerupse studiile teologice şi se înscrise la Şcoala Pedagogică din Kemijärvi. Şi aici avu de-a face cu credinţa luterană, dar imaginea lui Isus Christos nu era totuşi atât de omniprezentă ca la Facultatea de Teologie din Helsinki. Kaartinen deveni învăţător de şcoală primară.

Încă din timpul studiilor pedagogice, tânărul - al cărui spirit sensibil era bântuit de viziuni ciudate şi a cărui fantezie era stimulată de literatură - îşi investigase propriul „eu". Un timp, fusese fascinat de Tolstoi, dar când interesul pentru tolstoisme

slăbi, se cufundă în studiul religiilor asiatice. Budismul îi lăsă cea mai puternică impresie. Plănui să facă o călătorie în Asia, pentru a vedea templele unde era celebrată credinţa budistă, dar cum părinţii lui - care refuzau categoric să accepte orice dogmă a hinduismului - nu-i dădură bani de drum, sentimentele religioase ale lui Kaartinen se risipiră de la sine si budismul nu-l mai interesă.

După ce-şi luă în primire primul post de institutor - de altfel şi ultimul -, Kaartinen descoperi anarhismul, pentru care dovedi un vădit interes. Comandă pentru biblioteca şcolii primare din Liminka multe cărţi în limba franceză care se refereau la anarhism şi începu să le studieze cu ajutorul dicţionarului. Apucase chiar să pună în practică o bună parte dintre ideile culese din acele cărţi, numai că, neînţelegându-i ideile, consiliul şcolii îl destitui în cel de-al doilea trimestru. Vara, fostul institutor renunţă la învăţătura anarhistă, care se dovedise a-i fi potrivnică, şi se apucă să cerceteze cu entuziasm cărţile care se ocupau de începuturile civilizaţiei finlandeze. Se cufundă în lectura a zeci de opere ai căror autori fuseseră animaţi de dorinţa exaltării sentimentului naţional finlandez. Lectura acelei veri se termină toamna cu deslușirea preistoriei poporului finlandez. Cu cât se cufunda mai mult în lumea spirituală a strămoşilor săi, cu atât i se întărea convingerea că, în sfârşit, găsise ceea ce căutase neobosit ani de-a rândul, credinţa strămoşilor, singura religie care se potrivea unui adevărat finlandez.

Kaartinen îi prezentă lui Vatanen liniile esenţiale ale credinţei pe care o practica deja de mulţi ani. Bărbatul îi vorbi cu înflăcărare despre spiritele pădurii, despre Zeul Furtunii, despre gnomi, despre pietrele sacre, despre şamanii pădurilor, despre incantaţii şi despre sacrificii. Îi explică lui Vatanen străvechile practici religioase şi ritualurile, şi-i mărturisi că el însuşi adoptase riturile sacrificiale ale strămoşilor săi. Stabilit în nordul Finlandei, Kaartinen îmbogăţise străvechile idei religioase ale poporului finlandez cu elementele credinţei laponilor şi respecta toate obiceiurile când era singur în inima pădurii. În oraş, îi explică el lui Vatanen, religia nu putea fi practicată.

La malul unui iaz din Râpa Crăpăturii Neruşinate, Kaartinen îşi instalase zeul personal, Zeul Peşte, pe care-l sculptase cu ferăstrăul electric şi pe care-l adora în timpul liber dintre

sezoanele turistice. În mijlocul cercului sacru, ridicase o masă de piatră, pe care sacrifica animale vii, piţigoi moţaţi prinşi cu plasa sau potârnichi agăţate cu laţul. O dată sacrificase chiar şi un căţeluş pe care-l cumpărase din Ivalo. Acum, dorise să sacrifice un adevărat animal liber al pădurii, iepurele lui Vatanen, iar când Vatanen refuzase să-i vândă animalul, Kaartinen fusese nevoit să i-l fure, pentru a-i linişti pe zei. Kaartinen afirmă că avea o viaţă extraordinar de echilibrată. Simţea că zeii strămoşilor lui erau mulţumiţi de el si ştia că alţi zei nu există. Mai mult, dorindu-i şi lui Vatanen acea stare de linişte extraordinară de care se bucura el, îi propuse să sacrifice împreună iepurele pe altarul Zeului Peşte.

După ce ascultă lunga biografie religioasă a instructorului de schi, Vatanen se arătă dispus să uite incidentul. Totodată, îl puse pe Kaartinen să jure că se va ţine la distanţă de iepure, mai ales în perioadele de mare elan mistic.

În aceeaşi seară, alunecând pe schiuri între Râpa Crăpăturii Neruşinate şi Gâfâitoarea de la Valea Adâncă, Vatanen nici nu se mai gândi la lumea bizară a lui Kaartinen. Secera lunii se ridicase pe cer, stelele străluceau slab în noaptea îngheţată. Aici avea el propria lui lume, aici putea trăi liniştit. Ca o călăuză, iepurele alerga în faţa schiorului. Vatanen cânta pentru iepure.

15. Ursul

După ce doborî câţiva pini zdraveni de lângă colţul cabanei, Vatanen îi tăie cu ferăstrăul la dimensiunea dorită, îi curăţă de coajă şi-i ajusta. Desprinse bârnele roase de vreme cu un levier lung şi le înlocui cu bârnele cele noi. Peretele cabanei arăta acum minunat.

Pentru iepure, Vatanen tăie câţiva plopi de la malul gârlei şi-i târî până-n faţa cabanei. Acolo-ncepu să-şi petreacă toată ziua modestul animal. S-ar fi putut spune că se juca de-a dulgherul. În orice caz, încetul cu încetul, trunchiurile plopilor se înălbiră, fiindcă iepurele le rodea cu perseverenţă coaja.

Vatanen schimbă placa din lemn care înlocuise pe vremuri sticla spartă a uneia dintre ferestrele cabanei, iar în interior desprinse toate scândurile putrede şi găurite ale pardoselei şi aşeză scânduri noi, fixându-le în cuie. Împrăştie apoi rumeguşul dinăuntrul unui brad putred peste podeaua cea nouă ca să se umple bine golurile dintre scânduri. Cabana din Gâfâitoarea de la Valea Adâncă arăta straşnic de bine.

Nici nu trecuse o lună de la vizita lui Kaartinen, când Vatanen avu parte de o alta.

Într-o zi, în faţa cabanei apărură zece soldaţi pe schiuri. Făceau parte din batalionul de vânători al garnizoanei din Sodankylä. În vreme ce-şi încălzea ceaiul pe vatra din cabană, locotenentul care comanda grupa de soldaţi îl anunţă pe Vatanen că, timp de trei zile, batalionul de vânători urma să facă manevre militare în pădurea din preajma cabanei.

— Şi ar mai fi ceva, adăugă locotenentul. Asta a fost o surpriză chiar şi pentru noi, îi explică el lui Vatanen. De fapt, Ministerul Afacerilor Externe a cerut un spectacol pentru excursia din Laponia a reprezentanţilor armatelor străine. De aceea, statul-major al armatei ne-a ordonat să organizăm manevre militare.

Şi adăugă enervat:

— Străinii Satanei! Să târâi tu cinci sute de bărbaţi prin pădurile astea ca să urle în van!

Locotenentul spuse că, din câte ştia el, oamenii ministerului şi oaspeţii lor aveau să locuiască în cabana de la Râpa Crăpăturii Neruşinate, şi-l întrebă pe Vatanen dacă n-are nimic împotrivă ca statul-major al manevrelor să-şi instaleze cartierul general în cabana din Gâfâitoarea de la Valea Adâncă.

— Deci putem veni aici? întrebă locotenentul.

— De ce nu? răspunse Vatanen. Veniţi când vreţi şi faceţi-vă manevrele.

Cu două zile înainte de deschiderea oficială a manevrelor militare, la cabana din Gâfâitoarea de la Valea Adâncă începură să sosească tot felul de oameni din armată. Mai întâi sosiră cu scuterele de zăpadă câţiva subofiţeri şi soldaţi, care descărcară echipamentele radio, hărţile, alimentele, corturile şi fanioanele. Vatanen întrebă dacă n-ar putea să cumpere de la ei unsoare de schiuri şi nişte carne de porc. Ofiţerul de la intendenţă îi spuse:

— N-are nici un rost să cumperi. Serveşte-te cu tot ce-ţi trebuie.

Restul trupei veni a doua zi. Într-un convoi cenuşiu, soldaţii sosiră pe schiuri, unul după altul. Băieţii erau frânţi de oboseală. Jeepurile zbârnâiau, peste tot se înălţau corturi în jurul cabanei, pe pantele văii, ba unul chiar aproape de fundul văii.

Vatanen se temea că, până la urmă, cu atâta zgomot în jurul lui, ursul care dormea în pădăricea de pini se va deştepta. La început, se gândise să nu-i vorbească nimănui despre urs, dar mai apoi socoti că-i mai bine să-l avertizeze de pericolul iminent pe maiorul care conducea operaţiunile militare. Îi spuse deci maiorului:

— Dacă trupa nu va pleca mai repede spre Râpa Crăpăturii Neruşinate, există riscul ca ursul să se deştepte din somn. N-aş dori să fiu acuzat că nu v-am prevenit de acest pericol, domnule maior.

— Căcat, îi răspunse maiorul. Ce, dumneavoastră credeţi că eu am timp să mă ocup şi de urşi? Citiţi cartea crescătorului de reni Pulliainen şi-o să aflaţi că n-are nici un rost să ne temem de ursi.

Noaptea, temperatura coborî sub minus douăzeci de grade. Vatanen dormi rău. Auzi tot timpul respiraţia sacadată a iepurelui. Nici bietul animal nu se simţea prea bine şi era nervos.

Prevestirile lui Vatanen se adeveriră, şi încă sângeros.

Pe la cinci dimineaţa, un grup de soldaţi năvăli în cabană, transportând într-o pătură cazonă pe unul dintre camarazii lor. După ce se aprinse lumina şi soldaţii care-l transportaseră fură trimişi afară, se putu înţelege mai clar ce se întâmplase.

Nefericitul soldat era plin de sânge îngheţat, din cap până-n

picioare, iar mâna dreaptă îi era aproape smulsă. Băiatul era inconştient, probabil din cauză că pierduse mult sânge. Medicul cu grad de locotenent, care fusese chemat imediat, îi bandajă rănile şi-i făcu o injecţie antitetanos. În faţa cabanei, una dintre maşinile armatei se pregătea de drum. Radiotelegrafistul batalionului ceru de urgenţă un elicopter pentru transportarea rănitului, dar i se răspunse că elicopterul local era rezervat pentru Ministerul Afacerilor Externe şi nu i se putea da autorizaţie de zbor. Afară, cei care-l purtaseră pe rănit la cabană îşi ştergeau mâinile pline de sânge pe pantaloni.

Îl înfăşurară pe soldatul mutilat într-o pătură şi-l transportară până la jeepul care o porni clătinându-se prin pădurea întunecată, pentru a ajunge la drumul mare. Se auziră câteva focuri de armă. Vatanen ieşi afară din cabană şi strigă:

— Nu trageţi pe întuneric! Glonţul ar putea să-l atingă din întâmplare.

Când se mai lumină puţin afară, Vatanen îşi puse schiurile în picioare şi coborî până-n fundul văii. Soldaţii de gardă îi povestiră cum se întâmplase nenorocirea. În zori, soldatul însărcinat cu întreţinerea focului, care plecase să cerceteze urmele ursului la lumina lanternei de buzunar, a ajuns până-n dreptul pădurii unde dormea animalul, deşi fusese avertizat de santinelă să nu meargă acolo. Nu peste multă vreme, santinela a văzut că lanterna s-a stins şi a auzit zgomote şi urlete dinspre pădure, apoi nimic. Când ceilalţi soldaţi din cort au alergat în ajutorul camaradului lor, au văzut, la lumina lanternelor, un urs mare şi negru, a cărui blană era albă doar în jurul gâtului. Împroşcându-i cu zăpadă pe urmăritori, ursul a dispărut repede în întunericul nopţii.

În cabană, ofiţerii discutau despre cele întâmplate şi cântăreau situaţia. Până la urmă, mergând pe ideea că nici războaiele adevărate, nici manevrele militare nu-şi schimbă cursul din cauza absenţei unui singur om, maiorul hotărî că operaţiunile militare se vor desfăşura aşa cum fuseseră plănuite. Se demontară corturile, soldaţii porniră pe schiuri spre Râpa Crăpăturii Neruşinate, unde a doua zi urmau să simuleze o bătălie, ca să-i amuze pe reprezentanţii armatelor străine.

De la cabana din Râpa Crăpăturii Neruşinate sosi un mesaj prin radio. Înaltul funcţionar al Ministerului Afacerilor Externe auzise că la Gâfâitoarea de la Valea Adâncă fusese văzut un urs.

Funcţionarul spuse că invitaţii săi, militarii şi soţiile lor, se arătaseră foarte interesaţi de acel urs.

— Am vrea să-l vedem, preciza el. Mai întâi îl vom privi, vom face fotografii şi-l vom filma. Apoi îl vom doborî. Aţi putea pregăti terenul?

Maiorul care recepţionase legătura radio nu se arătă câtuşi de puţin entuziasmat şi spuse că ursul era periculos. Chiar noaptea trecută, povesti el, ursul sfâşiase aproape mortal un om.

Funcţionarul ministerului îi spulberă temerile, precizând că ofiţerii de rang înalt ai armatelor străine erau trăgători încercaţi şi deţineau cele mai performante arme de vânătoare. Toţi aveau gradul de colonel, mai spuse el, aşa că maiorul îşi făcea griji degeaba.

— Dar în Finlanda ursul este un animal protejat în timpul iernii, spuse maiorul, într-o ultimă tentativă de a-l convinge.

— Am ţinut seama de acest lucru si am contactat Ministerul Agriculturii. După ce-am explicat că ursul acesta l-a atacat pe unul dintre soldaţii batalionului dumneavoastră, ni s-a acordat permisiunea de a-l vâna în afara sezonului.

Nemaiavând nici un argument, maiorul dădu ordin să fie trimisă o maşină pentru înalţii oaspeţi din armatele străine şi pentru soţiile lor. La căderea serii, maşina militară se întoarse de la Râpa Crăpăturii Neruşinate cu o trupă pitorească, alcătuită din reprezentanţii armatelor suedeze, franceze, americane şi braziliene, precum şi din soţiile ofiţerului american şi ofiţerului suedez.

— Vai, dar este o minune să-i omori pe aceşti urşi negri polari, gânguri soţia reprezentantului armatei americane, coborând din maşină.

Grupul proaspăt venit la cabana din Gâfâitoarea de la Valea Adâncă ardea de nerăbdare să-nceapă marea vânătoare de urşi.

Cartierul general al manevrelor militare, cu instalaţiile lui de radio, trebuia părăsit, pentru că acolo urmau să-şi petreacă noaptea distinsele doamne. Maiorul se mută deci într-un cort din faţa cabanei, de unde continuă să dirijeze manevrele.

Într-un bidon de lapte se încălzea apă pentru toaleta femeilor. Câţiva soldaţi din trupă nu mai pridideau cu vasele de apă care fierbeau pe foc. Pentru toaleta intimă a celor două doamne, fură spălate cu apă clocotită şi acoperite pudic cu

prosoape două oale mari, care erau de obicei folosite pentru prepararea supei de mazăre.

— Ce dracu', am uitat de oglindă şi de oala de noapte! bâigui descurajat sergentul radiotelegrafist.

Se găsi o soluţie şi pentru asta. Două bidoane de lapte îşi făcură apariţia în camera femeilor. Înaltul funcţionar al Ministerului Afacerilor Externe le explică în ce scop fuseseră aduse. Femeile le priviră, după care spuseră cu admiraţie:

— Într-adevăr, armata finlandeză are o dotare excepţională. Vai, dar closetele acestea portabile sunt nemaipomenit de practice. Oare cum de nu i-a dat nimănui prin minte să proiecteze aşa ceva şi la noi?

După ce ambele oglinzi retrovizoare au fost desprinse de pe jeepul ce-i adusese pe oaspeţi la cabană şi date celor două doamne, funcţionarul Ministerului Afacerilor Externe răsuflă uşurat. În ciuda condiţiilor austere, totul era în ordine.

A doua zi dimineaţă, doi soldaţi primiră ordin să golească bidoanele de lapte folosite de femei în timpul nopţii. Bărbaţii le purtară cu gravitate până afară, unde, balansându-le, aruncară conţinutul departe, în zăpadă. Le venea mai degrabă să verse decât să râdă.

— Gura! le strigă maiorul care urmărea operaţiunea din pragul cabanei. Şi-acum spălaţi-le, dar spălaţi-le bine, să te poţi vedea-n ele ca-ntr-o oglindă.

Urmele ursului erau uşor de găsit. Vânătorii de urşi porniră în şir indian, unul după altul. Vatanen se afla în frunte, pentru că le putea recunoaşte mai bine. După el venea iepurele, în spatele lui schiau câţiva ofiţeri, apoi urmau ceilalţi. Vatanen era aproape sigur că vânătoarea avea să fie în van, iar acest lucru îl bucura.

După o oră de drum, grupul se întinsese pe-o lungime apreciabilă, cu intervale inegale între schiori. Doar reprezentanţii armatelor străine, cu excepţia brazilianului, erau în frunte, împreună cu Vatanen. Femeile şi ceilalţi rămăseseră în urmă să-şi prepare cafea.

Îşi continuară expediţia schiind fără grabă şi, după o oră, avură surpriza să dea de urs.

De fapt, ajunseseră la bârlogul ursului, şi animalul era încă acolo. Îşi săpase într-un troian un fel de bârlog şi dormea sub zăpadă. Vatanen anunţă în şoaptă celor din preajmă descoperirea, apoi vestea se răspândi repede până la cei din

spatele coloanei de schiori. De-ndată ce simţi primejdia, iepurele alergă lângă picioarele lui Vatanen.

Grupul se aşează în poziţie de tragere. Erau aşteptate doamnele şi restul trupei. Peste o jumătate de oră, ajunseră şi femeile, leoarcă de transpiraţie şi clătinându-se pe schiuri. Soţia colonelului american se aşează pe schiuri, în zăpadă, şi-şi aprinse o ţigară. Era complet epuizată, iar rimelul de pe gene îi cursese pe obraji. Arăta jalnic înalta doamnă, nimic de spus. Si soţia colonelului suedez era obosită, dar în nici un caz atât de dărâmată.

Vatanen puse iepurele în braţele soţiei ofiţerului suedez şi o rugă să aibă pentru un moment grijă de el. Apoi se apropie de bârlogul ursului. Avea o senzaţie stranie, de arsură la stomac. Acolo, sub zăpadă, se odihnea un urs. Cine ştie cât de supărat era acel animal ce fusese deranjat din somnul lui de iarnă? Vatanen n-ar fi făcut aşa ceva. Niciodată nu vânase din plăcerea de a vâna. Iar acum îi era ruşine şi teamă. Vatanen scoase un urlet înspăimântător. Aparatul de filmat se puse în mişcare.

Buimac de somn, ursul îşi făcu apariţia. Îşi reveni imediat şi se dovedi a fi la înălţimea situaţiei. Se scutură de promoroacă şi se repezi spre Vatanen. Acesta îl lovi atât de puternic în cap cu un băţ de schi, încât băţul crăpă. Ursul depăşi lanţul de trăgători şi se îndreptă spre locul unde se aflau femeile. Se auziră două împuşcături, dar nici un glonţ nu-l atinse pe animal.

Ursul se trezi deodată faţă în faţă cu doamna din Suedia, se ridică în două labe şi rămase aşa câteva clipe, probabil intrigat de faptul că în braţele femeii era un iepure. După ce mirosi iepurele, ursul strânse între labele sale femeia cu iepurele. Trei fiinţe îmbrăţişate! Iepurele şi femeia începură să ţipe îngroziţi. Ursul se sperie de ţipetele lor, aruncă femeia din braţe la cinci-şase metri de el şi bătu în retragere, pornind într-o goană disperată. Iepurele zburase încă şi mai departe de locul unde căzuse femeia.

Se traseră câteva focuri de armă. Probabil că unul dintre gloanţe îl atinse pe urs, fiindcă acesta scoase un geamăt şi se întoarse furios spre atacatori. Dar îşi reîncepu goana şi-n scurtă vreme dispăru.

Doi oameni din trupă plecară pe schiuri în urmărirea ursului, deşi treaba asta era deja cu totul lipsită de sens. Restul grupului se adunase în jurul suedezei care era zguduită de un plâns

isteric. Nici nu era de mirare că plângea, după ce trecuse printr-o astfel de experienţă.

Fu chemat un jeep prin radio. Peste două ore, alaiul ajunse din nou la cabana din Gâfâitoarea de la Valea Adâncă. În faţa cabanei aştepta un elicopter greu al armatei aeriene. Femeile fură ajutate să urce la bord. Doamna din Suedia ţinuse tot timpul iepurele în braţe. Blana iepurelui era muiată de lacrimi, iar femeia voia să-l ia cu ea în elicopter.

Vatanen protestă.

— Fiţi rezonabil! îi spuse funcţionarul Ministerului Afacerilor Externe. Lăsați-i-l doamnei! Nu vedeţi că a suferit un şoc?

Şi adăugă:

— Ministerul vă va rambursa valoarea animalului. De altfel, aici, în pădure, puteţi să domesticiţi când vreţi şi-o mie de iepuri.

Vatanen refuză categoric oferta şi insistă să i se restituie iepurele. Doamna din elicopter trimise vorbă că niciodată nu va accepta să se despartă de iepurele împreună cu care trăise cele mai cumplite momente din existenţa ei. Sub palele elicopterului din faţa cabanei, funcţionarul Ministerului Afacerilor Externe, iritat la culme, încercă să negocieze cu Vatanen. Căută din răsputeri să ajungă la un compromis, dar toată diplomaţia lui nu avu nici un efect asupra lui Vatanen.

Doamna din elicopter declară că pentru nimic în lume n-avea să-l abandoneze pe bietul iepuraş în acea pustietate, lăsându-l pradă animalelor sălbatice ale pădurii şi torturilor barbarilor finlandezi.

— Dacă, pentru moment, distinsa doamnă nu se poate resemna să renunţe la iepurele care nu-i aparţine, poate că o va face mai târziu, îi sugeră Vatanen diplomatului.

— Atunci, spuse funcţionarul Ministerului Afacerilor Externe, răsuflând uşurat, veniţi cu noi! Ce altceva aş putea spune decât că sunteţi un bărbat nemaipomenit de meschin?

Restul grupului urcă în elicopter, motoarele se puseră în funcţiune, aparatul militar de zbor se înălţă în aer şi porni în direcţia cabanei de la Râpa Crăpăturii Neruşinate. Jos, în pădure, se desfăşura un adevărat război de iarnă, dar reprezentanţii armatelor străine nu acordară nici o atenţie desfăşurării manevrelor militare din hăţişuri. Coborâră din elicopter si intrară în cabană, lăsând batalionul de vânători din Sodankylä al

armatei finlandeze să urle în van.

16. Dineul

În vastul dormitor de bărbaţi din cabana de la Râpa Crăpăturii Neruşinate, pe o masă lungă, fusese aranjat un dineu somptuos. Masa, construită din scânduri nerindeluite, fusese acoperită cu o faţă de masă albă şi încărcată cu delicatese aduse din Helsinki. Împrejurul mesei erau peste douăzeci de scaune. În mijlocul acestor bunătăţi, între fructierele încărcate, se aflau steagurile miniaturale ale ţărilor reprezentanţilor militari prezenţi la dineul festiv. La un capăt al mesei era înaltul funcţionar al Ministerului Afacerilor Externe, iar la celălalt capăt un general al statului-major al armatei finlandeze.

După ce se îmbrăcară pentru dineu, ucigaşii de urşi intrară şi se aşezară la masă. Pentru început, mesenii au fost serviţi cu tartine cu peşte. Vatanen observă că două scaune de lângă general rămăseseră neocupate. Îi era foame, aşa că se instala pe unul din ele.

Funcţionarul de la Ministerul Afacerilor Externe îi aruncă o privire furioasă lui Vatanen, dar nu spuse nimic. În schimb, bărbatul din înaltul comandament al armatei, generalul de brigadă, îl salută milităreşte.

La peşte se servi vin roze şi vin alb. Vatanen luă din primul. După aperitiv urmă o supă concentrată de creveţi congelaţi, care avea o culoare ştearsă, roşie-portocalie. Supa era foarte gustoasă.

La masă se pălăvrăgea despre evenimentele zilei, iar doamnele din Suedia şi America răspundeau neîntrerupt la avalanşa de întrebări care se învârteau în jurul ursului. Amândouă - dar mai ales soţia colonelului suedez - povesteau ce simţiseră în momentul în care ursul se apropiase de ele, iar auditoriul suspina, uluit de încercările prin care trecuse suedeza, de curajul ei şi de norocul extraordinar pe care-l avusese. Doamna din Suedia vorbi şi despre iepurele căzut în uitare. Câţiva plecară imediat în căutarea lui şi, după ce-l găsiră, îl puseră în braţele soţiei colonelului suedez. Aceasta îl aşeză pe masă şi începu să-l mângâie.

— Niciodată nu mă voi putea despărţi de această adorabilă creatură curajoasă, spuse ea. Sunt absolut sigură că ursul m-ar fi ucis dacă bietul animal inocent n-ar fi fost în braţele mele.

Generalul din înaltul comandament al armatei îl întrebă pe Vatanen dacă-i adevărat că iepurele fusese al lui. Vatanen

preciza că iepurele este al lui şi-i spuse în şoaptă că nu are nici cea mai mică intenţie să facă din el mascota unei doamne.

— S-ar putea să fie cam greu de recuperat, îi răspunse în şoaptă generalul.

Doamna îi dădu frunze de salată iepuraşului, iar acesta începu să mănânce frenetic. Îi mergea gura ca o vârtelniţă. Mesenii erau fascinaţi. Iepurele profită şi de ospitalitatea altor eroi ai partidei de vânătoare. Oamenii din jurul mesei erau în extaz.

Dar, din cauza zgomotelor din jur, iepurelui începu să-i fie teamă. Lăsă să cadă un şirag de răhăţei, care se rostogoliră pe faţa de masă. Unii căzură în farfuria cu supă a soţiei colonelului suedez. După care, scăpând din mâinile femeii, iepurele făcu un salt până-n mijlocul mesei, răsturnă o lumânare şi presără pe ici şi pe colo, printre bucate, roadele spaimei lui.

Invitaţii se ridicară în grabă de pe scaune. Doar generalul şi Vatanen rămaseră liniştiţi la locurile lor. Dar când văzu că iepurele se îndreaptă spre el ţopăind pe masă, generalul luă farfuria cu supă şi o puse pe genunchi.

Vatanen apucă iepurele de urechi şi-l aşeză pe podea. Sărmanul animal se refugie într-un colţ al încăperii. Mesenii se aşezară din nou pe scaunele lor. Se lăsă o tăcere apăsătoare.

S-ar fi putut spune că soţia colonelului suedez era oarecum enervată. Pipăind cu mâna stângă frunzele de salată şi strângându-le din când în când ca pe un prosop, sorbi câteva linguri de supă, fără să observe răhăţeii de iepure care pluteau în farfurie. Când îi văzu, se enervă şi mai tare. Se uită fix în farfurie şi-i împinse delicat cu lingura spre margine, ca şi cum ar fi dat la o parte boabele mai negre dintr-o supă de mazăre. După ce termină de aşezat răhăţeii de iepure pe bordura farfuriei, pufni pe nas enervată, învârti de două ori lingura în supă fără nici un chef, o scăpă din mână pe faţa de masă, se şterse la gură cu frunzele de salată şi spuse stânjenită:

— Vai, cât sunt de stupidă... Aş dori altă porţie de supă.

Servitorii schimbară farfuria doamnei, strânseră cu grijă toţi răhăţeii de iepure şi aduseră o altă faţă de masă. În timpul acesta, toată lumea bău câte un pahar de vermut.

Oaspeţii se aşezară din nou la masă. Dar nimeni nu mai rosti o vorbă despre vânătoare. Soţia colonelului suedez nu se mai atinse de supă. Privind fix în farfurie, schimbă din când în când

câteva vorbe convenţionale cu vecinii de masă. Sosi, în sfârşit, şi felul principal. Friptură de iepure, nefericită coincidenţă.

Mâncarea era bună, dar prea puţini se serviră şi a doua oară. Situaţia era delicată. La desert, murele lapone[8], amestecate cu frişca, se mâncară foarte repede. Faţa de masă se schimbă încă o dată. Sosiră cafelele, lichiorurile si coniacul. Abia atunci se mai înviora atmosfera.

În lumina slabă a amurgului, prin fereastra cabanei se vedeau venind şi plecând soldaţii pe schiuri, precum şi maşinile grele ale armatei, care făceau mult zgomot. Ca şi cum fereastra ar fi fost ecranul unui televizor ce fusese uitat deschis, imaginea se întunecă încet, până când deveni complet neagră. Nu mai era decât sunetul. Strigătele de război ale soldaţilor care schiau în pădure, exploziile înăbuşite ale grenadelor de manevră şi zgomotele vehiculelor ajungeau înăuntrul cabanei, dar înaltele personalităţi ale armatei discutau ca la cazarmă, ba de una, ba de alta.

[8] Mure portocalii cu gust specific, numite *lakka.* Cresc doar în Laponia.

17. Focul

Noaptea, pe când Vatanen se pregătea să se culce pe podeaua dormitorului comun al cabanei din Râpa Crăpăturii Neruşinate, funcţionarul Ministerului Afacerilor Externe se apropie de el şi-i spuse:

— Mi se pare că dumneavoastră n-aveţi absolut nimic comun cu grupul nostru... domnule Vatanen, cred că aşa vă cheamă... v-aş sugera să vă duceţi la dracu' cu iepure cu tot şi să nu vă mai arătaţi pe-aici. Asta ar fi cea mai bună soluţie pentru toată lumea. Am discutat cu domnul colonel din Suedia şi domnia sa este de aceeaşi părere. El mi-a spus că soţia lui nu mai este atât de sigură c-ar vrea să păstreze iepurele dumneavoastră.

Vatanen începu să-şi adune lucrurile şi să le pună în rucsac. Funcţionarul spuse în continuare:

— Mă întreb cum de-aţi avut tupeul să vă aşezaţi la masa oficială. Aţi făcut-o expres? Şi acest animal... trebuie să-l luaţi de-aici. A fost pricina multor neplăceri, atât de multe, cum nici nu vă puteţi închipui.

— Posibil, murmură Vatanen. Numai că soţia colonelului suedez a fost cea care nu se mai desprindea de iepurele meu.

— Fiara Satanei! rosti funcţionarul. De la iepurele ăsta vine tot răul. Şi să nu-mi mai spuneţi o vorbă despre ce doresc unele doamne! Plecaţi de-aici imediat şi poftim, luaţi de la mine o sută de mărci, nu, mai bine două sute de mărci, m-am săturat deja de jocul ăsta.

Luând cele două bancnote, Vatanen întrebă:

— Doriţi o chitanţă?

— Pentru numele lui Dumnezeu, plecaţi odată! strigă funcţionarul Ministerului Afacerilor Externe.

După ce-şi adună lucrurile, Vatanen puse şi iepurele în rucsac. Capul iepurelui depăşea puţin gura rucsacului. Întinse mâna funcţionarului, dar acesta, şuierând îmbufnat, îl refuză. Vatanen se îndreptă spre uşă. Ajuns afară, căută drumul de întoarcere. La două sute de metri de cabană erau corturile soldaţilor. Vatanen se hotărî să rămână peste noapte într-unui din corturi. Soldaţii, epuizaţi de oboseală, tocmai îşi făceau un ceai. Îi dădură o cană de ceai şi nu-l întrebară nimic. Soba de campanie era neagră de funingine, soldatul de serviciu îndesa continuu lemne în ea. Un soldat gemea în somn.

Puţin mai înainte de zorii zilei sună alarma, dar nici unul

dintre soldaţii ce dormeau în cortul unde se aciuase Vatanen nu găsi de cuviinţă să se urnească din loc. Un soldat dădu la iveală un pachet de cărţi de joc. Vatanen se deşteptă şi declară că el este dispus să ofere potul pentru cei care-ar dori să joace.

Vatanen puse cele două sute de mărci pe masă, explicând de unde vin banii. Toată lumea se animă dintr-odată, angajându-se într-o partidă deschisă de pocher. Peste o oră, banii erau în alte buzunare. Un soldat care ieşise pe afară se întoarse cu vestea că, la dineul din cabană, soţia unui diplomat străin mâncase supă de răhăţei de iepure.

Apoi veni ordinul: „Până la ora şase toate corturile trebuie să fie strânse".

Însă nimeni nu se clinti ca să execute ordinul. Se pare că ordinul era în legătură cu manevrele care aveau în program şi un atac de noapte. Aşa că soldaţii din cort participară la manevrele de afară scoţând ţipete războinice. Bătălia continuă, se auziră zgomote de motoare şi urale leşinate, care veneau de undeva, de departe.

Pe la ora nouă, Vatanen ieşi din cort. Era încă întuneric, dar pe teren operaţiunile se precipitau, pentru că manevrele trebuiau încheiate si corturile strânse. Deocamdată nimeni nu strângea nimic.

Mai bine că n-apucaseră să le strângă! Cabana din Râpa Crăpăturii Neruşinate era în flăcări. Probabil că ardea de vreo două ore. Cei care dormeau în cabană se deşteptară în momentul în care sticlele ferestrelor zburau în zăpadă. Militarii în izmene şi soţiile lor se-mpingeau să iasă din marea cabană de buşteni, zbierând ca din gură de şarpe. În acelaşi timp, în arierplan, sfârşitul manevrelor era marcat de focuri luminoase trase spre cer.

Vatanen agăţă rucsacul cu iepurele de o creangă a unui arbore şi alergă spre cabană. Prin curtea cabanei mişunau oameni înfăşuraţi în pături care-şi plângeau nefericirea în limbi diferite. Cabana ardea din toate părţile. Se pare că focul pornise din bucătărie, al cărei acoperiş se prăbuşise deja. În mijlocul haosului, generalul din comandamentul armatei, în ciorapi, dădea ordine cu voce puternică. Generalul se sprijinea când pe-un picior, când pe altul, fiindcă zăpada de pe tălpi se topea înmuindu-i ciorapii. Era îmbrăcat într-o pereche de pantaloni soldăţeşti. N-avea tunica împodobită cu însemnele gradului său,

dar toată lumea ştia că este general.

Dintr-o latură a cabanei mai săriră afară câţiva bărbaţi şi câteva femei. Cuprinse de panică, femeile urlau. Vatanen remarcă destule persoane cunoscute, dar privirea i se opri mai mult asupra uneia dintre ele. Soţia colonelului suedez traversa în pielea goală zona învăluită de fum, îndreptându-se spre zăpada îngheţată. Era condusă de doi soldaţi şi plângea amarnic. Din când în când, văpăile focului îi puneau în lumină silueta. În zăpada albă, femeia părea nemaipomenit de frumoasă. Până la urmă, i se aduse o pătură să se învelească.

Toată cabana ardea. Soldaţii aruncau cu lopeţile zăpada prin ferestre. Unul dintre ei înjura că nu se poate apropia mai mult, fiindcă simte cum i se topeşte casca.

Elicopterul care se afla într-o margine a curţii ar fi putut lua foc în orice clipă. Generalul răcnea:

— Unde-i pilotul? Elicopterul trebuie imediat deplasat de-aici.

Din mulţime se desprinse un bărbat în pielea goală, care alergă spre elicopter. Mai întâi îşi fripse mâinile de tabla încinsă, dar reuşi să intre, deschise apoi fereastra şi strigă:

— E prea frig înăuntru. Aparatul de zbor nu poate demara imediat.

Torsul gol al pilotului atârna de fereastră, dogoarea flăcărilor ţâşnea dintre ruinele cabanei arse, lovind tabla încinsă a elicopterului la fel cum loveşte furtuna conurile pinilor. Fereastra se închise în timp ce generalul striga:

— Iute în aer!

Pe jumătate despuiat, funcţionarul Ministerului Afacerilor Externe alerga în toate părţile, cerând de la soldaţi vestoane şi bocanci pentru femeile acoperite cu pături. Până la urmă, una se alese cu bocanci, alta cu ciorapi, la întâmplare. Îmbrăcate în tunici soldăţeşti sau în canadiene, doamnele aminteau vag de crăiasa albinelor. Glugile de camuflaj le acopereau gâturile albe.

Compania a şasea a batalionului de vânători luă cu asalt terenul răvăşit de flăcări, oprindu-se la marginea zăpezii topite. Un ofiţer dădea ordine zadarnice. Soldaţii păreau să nu le audă. Se strânseseră în semicerc în jurul cabanei care ardea.

Lumina flăcărilor colora într-un roşu schimbător echipamentele de schi murdare ale soldaţilor, iar cu feţele lor negre de funingine şi muşcate de ger nu păreau nişte fiinţe vii, ci mai degrabă mumiile tăcute ale unor tineri, adunate în jurul

unui luminiş. Unul întrebă cine are un chibrit. Focul trecu din mână în mână, parcurgând aproape tot semicercul soldaţilor sprijiniţi în beţele de schi. Apoi elicopterul demară.

Un vânt puternic sfâşie aerul, după care se auzi un bubuit surd, şi marile pale de cincisprezece metri începură să bată lent aerul încărcat de funingine. Generalul alergă aplecat spre postul de pilotaj, explicând prin gesturi că toată lumea trebuie îmbarcată în aparatul de zbor. Funcţionarul Ministerului Afacerilor Externe, înţelegând imediat cum stau lucrurile, conduse femeile la elicopterul care huruia. Vatanen merse să-şi recupereze rucsacul pe care-l lăsase agăţat de-o creangă şi-i ţinu un discurs iepurelui, încercând să-l liniştească. Închis într-un rucsac suspendat de-o creangă ce se clătina, Dumnezeu ştie cât timp, în mijlocul vacarmului, ascultătorul animal era înnebunit de spaimă.

Vatanen îşi aruncă rucsacu-n spinare şi se întoarse să privească mai departe. Iepurele scâncea, dar nu încerca să fugă din rucsac. De altfel, chiar de-ar fi vrut să sară de-acolo, tot n-ar fi putut din cauza cordonului care-l obliga să rămână înăuntru. Funcţionarul ministerului le conduse pe femei sub palele elicopterului. Uşa se deschise. Din cauza hainelor militare grele, femeile nu reuşeau să depăşească uşa, deşi funcţionarul ministerului le împingea stăruitor de fese. De pe cealaltă parte a uşii, pilotul şi copilotul, amândoi goi puşcă, trăgeau de femei ca să intre-n elicopter. Generalul îşi aprinse o ţigară. Văzând cât de încet se face îmbarcarea, Vatanen sări în elicopter şi-i ajută să urce pe cei care aşteptau afară.

Numai că, după ce urcară câţi urcară, comandantul de bord strigă deodată:

— Trebuie să plecăm imediat. Nici o persoană nu mai urcă la bord. Închideţi uşa, domnule locotenent!

Locotenent!

Vatanen dădu să sară din elicopter, dar radiotelegrafistul, în pielea goală, îl opri, apucându-l strâns de braţ. Bărbatul închise uşa, îşi puse căştile pe urechi şi anunţă:

— OH 226, OH 226... Anunţăm decolarea. Destinaţia garnizoana din Sodankylä, spitalul. Sunt pe recepţie.

Ferestrele elicopterului erau aburite. Vatanen şterse cu dosul palmei geamul şi putu să vadă grozăvia de afară. Rotindu-se din ce în ce mai repede, palele grele ale elicopterului antrenaseră

aerul dimprejur, creând curenţi care înviorau focul. Din ruinele cabanei se înălţau flăcări înalte de zece metri, iar furtuna generată de aparatul zburător ajută la prăbuşirea lemnelor de foc stivuite, din care ţâşniră focuri strălucitoare de Bengal în dimineaţa lividă.

Rămas pe pământ, generalul făcea nişte semne asemănătoare celor cu care sunt întâmpinate avioanele de linie: îşi deschidea şi îşi închidea braţele. Ameţiţi de vâjâitul elicopterului, oamenii se clătinau când în faţă, când în spate. Destul de repede, silueta cu bretele a generalului începu să se micşoreze, se micşoră şi cabana care ardea, elicopterul se ridică în înaltul cerului şi deodată soarele apăru la orizont.

Ce spectacol!

Vatanen îşi dădu jos rucsacul de pe spate, îl puse alături, ridică iepurele în faţa geamului şi, arătându-i măreţul peisaj, îi spuse:

— Priveşte, băiatule, priveşte!

Iepurele privi, suspină, apoi se ghemui la pieptul stăpânului său, îşi retrase picioarele din spate din rucsac, le îndoi şi adormi în poziţie fetală.

Şi, deodată, se aprinse o lumină puternică, uşa cabinei de comandă se deschise. Un bărbat în pielea goală intră în cabina pasagerilor şi spuse:

— Zburăm în direcţia Sodankylă. Călătoria va dura douăsprezece minute. V-aş ruga să vă păstraţi calmul. Şi... v-aş ruga, dacă are cineva o ţoală-n plus, să pun şi eu ceva pe mine.

I se dădură câteva lucruri, la nimereală. Cei douăzeci de pasageri îmbrăcaţi tot la nimereală îşi examinară o clipă ţinuta, după care îşi întoarseră capetele spre ferestre să privească peisajul. Vatanen constată că în faţa lui, strivit între două femei, era aşezat funcţionarul Ministerului Afacerilor Externe, cu un aer stânjenit. Când văzu pe cine are în faţă, funcţionarul rosti cu jumătate de glas, pe un ton încărcat de dezgust:

— Şi dumneavoastră sunteţi aici. Ar fi trebuit să-mi închipui.

Bărbatul n-avea pantofi. Picioarele goale îi erau îngheţate. Vatanen îşi scoase ghetele şi i le întinse, spunând:

— Luaţi-le pe-ale mele.

Alături de funcţionarul de la minister se afla soţia colonelului american. Văzând iepurele, îl arătă cu degetul şi spuse emoţionată:

— Minunată creatură, minunată! Mereu împreună cu noi! Oare-aş putea să-l mângâi?

Elicopterul zbura aproape drept în direcţia soarelui, deşertul de zăpadă defila sub el. Dacă-ţi întindeai gâtul, încă mai puteai vedea fumul gros de lângă Sompio. Lăsară în urmă întinderile pustii şi nesigure. Elicopterul trecu pe deasupra Gâfâitoarei de la Valea Adâncă. Vatanen contemplă pârtia deschisă de schiorii care goniseră în urmărirea ursului. În apropiere de Sodankylă, lui Vatanen i se păru că vede o creatură singuratică, alergând spre sud-est. Ca un şoricel negru pe o câmpie acoperită de zăpadă. Vatanen privi încordat până ce ochii i se umplură de lacrimi şi-şi spuse că, fără îndoială, trebuie să fi fost ursul din Gâfâitoarea de la Valea Adâncă, îşi şterse tăcut lacrimile şi mângâie iepurele. Se vedea fumul care ieşea din hornurile caselor din Sodankylă.

18. La Helsinki

Elicopterul ateriza în curtea spitalului garnizoanei din Sodankylă. Merita să-i vezi pe diplomaţii împodobiţi cu haine de împrumut, coborând din elicopter în curtea înzăpezită, în întâmpinarea lor sosise medicul, care dădu mâna cu fiecare. Şi cu Vatanen. Apoi, toată lumea intră în spital şi fiecăruia i se făcu controlul medical.

Pilotul, care era în pielea goală, coborî la urmă, se ascunse în spatele elicopterului, aşteptă să intre femeile în spital, apoi alergă iute până la cel mai apropiat hangar.

Medicul dădu ordin să fie aduse hainele si încălţămintea. Facturile fuseseră deja plătite.

Vatanen se instala în sala de aşteptare, cu iepurele şi cu rucsacul în braţe. Toate hainele civile, încălţămintea şi lenjeria de corp fuseseră livrate de la magazinul Mannermaa cu o camionetă. În mijlocul sălii se înălţa un munte de haine. Fiecare îşi alegea şi proba îmbrăcămintea convenabilă.

După ce-şi găsi o pereche potrivită de pantofi, înaltul funcţionar de la Ministerul Afacerilor Externe restitui ghetele împrumutate şi-i mulţumi lui Vatanen.

Vatanen se încălţă şi părăsi sala de aşteptare a spitalului garnizoanei. Merse cu camioneta magazinului Mannermaa până-n centrul oraşului. Şoferul, care ascultase ştirile la radio, îi puse atât de multe întrebări, încât pe Vatanen îl lăsară puterile.

Sătul până-n gât de întâmplările ultimelor zile, Vatanen se duse la un hotel, închirie o cameră si îi telefona administratorului Sindicatului Crescătorilor de Reni din Sompio.

— Sper ca n-a luat foc şi cabana din Gâfâitoarea de la Valea Adâncă, spuse administratorul după ce auzi noutăţile povestite de Vatanen.

— Nu, îi răspunse Vatanen. Ascultă, vino să-mi plăteşti! Eu am terminat deja de făcut toate reparaţiile. Dar te asigur că n-am prea avut parte de linişte în pădurea din Sompio. Vreau să plec de-acolo.

— Te cred, spuse administratorul. Voi veni să-ţi aduc banii.

Iepurele nu arăta prea bine. Stătea ghemuit în rucsac şi părea lipsit de vlagă. Vatanen îl scoase din rucsac şi-l puse pe podea. Animalul sui cu multă greutate în pat şi închise ochii.

Vatanen îi telefona veterinarului din Sodankylă, îi explică situaţia şi-l întrebă ce are animalul. Medicul sosi la hotel,

consultă iepurele, dar nu putu să pună un diagnostic.

— Cam aşa se întâmplă de cele mai multe ori cu animalele sălbatice domesticite, îi spuse el. Mor fără nici o cauză precisă. Singura speranţă ar fi Institutul Naţional de Studii Veterinare. Doar acolo se fac analize pentru animale, dar n-are rost să baţi atâta drum pentr-un iepure. Şi-apoi, la institutul ăsta nu sunt tratate animalele persoanelor particulare.

Văzând cât de jalnic arăta iepuraşul, Vatanen se hotărî să facă tot ce-i va sta în putinţă pentru a-l salva. Vându administratorului Sindicatului Crescătorilor de Reni schiurile şi toate lucrurile pe care le avea la cabana din Gâfâitoarea de la Valea Adâncă, luă un taxi până la Rovaniemi, iar de acolo zbură cu avionul spre Helsinki. De la aeroportul din Seutula, luă un taxi şi ajunse la Institutul Naţional de Studii Veterinare.

Străbătu culoarele institutului fără ca nimeni să-i acorde vreo atenţie specială. Pentru prima oară, se afla într-un loc unde nimeni nu-l privea ciudat, deşi umbla cu un iepure în braţe.

Vatanen găsi cu uşurinţă biroul unui profesor, specialist în patologia animalelor rozătoare, apăsă pe butonul din dreptul uşii, aşteptă până se aprinse lumina verde şi intră.

În spatele unui birou, cufundat în cercetarea unui vraf de hârţoage, stătea un bărbat cumplit de murdar, îmbrăcat în halat alb, care se ridică în picioare şi-i strânse mâna lui Vatanen, după care îl invită să se aşeze pe un scaun.

Vatanen îi explică profesorului că are nevoie de ajutor.

— Mai bine zis, preciza el, iepurele are nevoie de ajutor, fiindcă este bolnav.

— Ce-are iepuraşul? întrebă retoric profesorul şi luă în braţe animalul. Ia să vedem noi ce-l doare. Bănuiesc că-i vorba de vreun vierme parazit.

Şi-l întrebă pe Vatanen:

— A fost în contact cu persoane străine sau a mâncat legume nespălate?

— Tot ce-i posibil, răspunse Vatanen.

— Îi vom lua nişte probe de sânge, să vedem despre ce-i vorba.

Profesorul scrise câteva rânduri pe o hârtie galbenă, i-o înmâna lui Vatanen şi spuse:

— Vine de la Evo, bineînţeles. Vatanen dădu din cap afirmativ.

Merse la laborator, întinse reţeta scrisă de profesor unui laborant, iar acesta pregăti acele de seringă şi luă două-trei probe de sânge de la iepurele care tremura de frică. Laborantul îi spuse lui Vatanen să vină peste două ore pentru rezultatele analizelor.

Vatanen plecă să mănânce ceva, iar iepurele rămase la institut să aştepte rezultatul analizelor. Două ore mai târziu, Vatanen ieşi din laborator cu iepurele şi cu un teanc de hârtii. Un fel de dosar medical al iepurelui. Cu hârtiile în mână, se întoarse la biroul profesorului. După ce se uită pe rezultatele analizelor, profesorul afirmă că se înşelase. De fapt, nu era vorba decât de o banală problemă intestinală.

— Doar două înţepături, şi după aceea nu mai are nimic. Am să vă scriu o reţetă. Şi puteţi să vă întoarceţi cu el la Evo.

Iepurelui i se făcu un vaccin, iar lui Vatanen i se dădură câteva fiole de unică folosinţă.

— Astăzi a fost o zi plină, spuse profesorul scoţându-şi halatul.

Era ora şaptesprezece.

— Aş putea să vă duc în oraş cu maşina mea, îi propuse prietenos profesorul lui Vatanen.

Vatanen urcă în maşină. Se îndreptară spre centru.

— Să-i daţi doar apă proaspătă, nimic altceva timp de două zile, spuse profesorul. După aceea, daţi-i să mănânce normal. Se va reface repede. Vă pot conduce până la gară, că-i în drumul meu. Aţi venit cu trenul, nu-i aşa?

Vatanen nu se putu stăpâni să nu-i spună:

— Am venit cu avionul. Profesorul rămase stupefiat, apoi spuse râzând:

— Nu se poate veni cu avionul de la Institutul de Cercetare a Vânatului din Evo.

— Dar eu am venit din Sodankylă prin Rovaniemi.

— Vreţi să spuneţi că nu sunteţi din Evo? întrebă profesorul uluit de-a binelea. Nuuu, trebuie să fiţi de-acolo!

Vatanen îi povesti totul. Îi spuse că iepurele este originar din sudul Finlandei, mai precis din împrejurimile oraşului Heinola. Apoi îi povesti cum umblase cu iepurele prin toată Finlanda. Nilsiä, Ranua, Posio, Rovaniemi, Sodankylă, Sompio. Cum plecase din Rovaniemi.

Pe bulevardul Mannerheim, în plin trafic, profesorul oprise

maşina lângă trotuar şi asculta cu un aer sceptic povestea lui Vatanen. Din când în când rostea:

— Imposibil. Aşa ceva nu se poate.

După ce Vatanen termină de povestit, profesorul spuse hotărât:

— Dragul meu, nu pot crede un cuvânt din toată istoria asta. Dar povestea este frumoasă. E totuşi bizar că vă vine să povestiţi chestii din astea. Întoarceţi-vă acum la institutul din Evo, am să telefonez mâine-dimineaţă.

— Prea bine, îi răspunse Vatanen. Dacă nu credeţi, puteţi să telefonaţi. De fapt, lucrurile pe care vi le-am povestit nu sunt importante.

În colţul magazinului Sokos, un ren abia se mai ţâra de oboseală. Un Moş Crăciun prăpădit îi dădea şuturi în copite. Renul ţinea ochii închişi, poate din cauza durerii. În jurul renului se strânseseră mulţi copii care ţipau. O mamă obosită repeta întruna:

— Jari, Jari, nu te căţăra pe spinarea renului! Vino odată! Jari, n-auzi?

Vatanen simţi că i se face rău. Îl rugă pe profesor să plece din acel loc. Maşina demară. La gară, profesorul spuse:

— Trebuie să vă iau animalul. Aşa nu se poate. Oare ce nebun v-a încredinţat iepurele ăsta? Cel mai bine-i să vă întoarceţi singur. În noaptea asta iepurele rămâne la mine, iar mâine îl trimit cu cineva la Evo.

Vatanen îi declară că el n-are nimic de-a face cu Institutul de Cercetare a Vânatului din Evo.

— Credeţi-mă, nu-i o joacă! spuse profesorul şi încercă să-i smulgă iepurele din braţe lui Vatanen.

Dar Vatanen îl ţinea strâns. Se gândi că situaţia semăna cu vechea istorie a cercului de cretă[9]. Două femei îşi disputau un copil, cea care trăgea mai brutal de copil câştiga, deşi copilul era al aceleia care abandona lupta pentru a nu-i face rău copilului. Vatanen cedă iepurele, dar spuse:

— Am o propunere. Telefonaţi-i veterinarului din Sodankylă şi veţi înţelege că v-am spus adevărul. Voi plăti eu convorbirea telefonică.

Profesorul reflectă un moment. Apoi spuse:

---

[9] Aluzie la celebra judecată biblică a regelui Solomon si la piesa de teatru a lui Bertolt Brecht, *Cercul de cretă caucazian.*

— De ce nu? Locuiesc în cartierul Kruununhaka, vom telefona de la mine. Eu nu vă cred, dar veţi vedea că iepurele ăsta nu-i o jucărie. Eu iubesc animalele, stimate domn, şi cred că nu trebuie lăsate pe mâna oricui.

— Iubiţi animalele, replică Vatanen, dar faceţi experimente pe ele.

— În folosul ştiinţei, îi răspunse profesorul. În orice caz, acest lucru nu vă priveşte. Este profesiunea mea.

Telefonară. Veterinarul confirmă spusele lui Vatanen privitoare la consultaţia pe care o făcuse iepurelui la hotelul din Sodankylâ şi se arătă foarte mirat că bărbatul cu iepurele ajunsese la Helsinki.

Profesorul lăsă încetişor telefonul în furcă, fixându-l pe Vatanen cu o privire stranie. Acesta întrebă cât îi datorează pentru convorbirea telefonică. Profesorul nu-i auzi întrebarea, îi spuse:

— As vrea să mai ascult o dată istoria dumneavoastră. Am să pregătesc nişte tartine cu unt. Vă grăbiţi cumva?

— N-am nici o grabă, îi răspunse Vatanen.

19. Mahmureala

Vatanen avea impresia că zace pe podea, înfăşurat într-un covor. În pântece i se învârtea un lichid amar care urca în gât şi în gură. Îi venea să verse. Nu îndrăznea să deschidă ochii, dar cel mai ciudat i se părea faptul că nu aude nici un zgomot. Tocmai când începuse să se gândească la asta, auzi tot felul de zgomote: zumzete, pârâituri, fluierături, şi din nou i se umplu gura cu fiere galbenă.

Încerca să nu se clintească din loc. Ştia că dacă s-ar fi mişcat în acel moment ar fi vărsat totul din el. Înghiţi fierea amară din gură. Nu îndrăznea nici să-şi ridice mâna până la frunte, chiar şi fără s-o atingă. O limbă groasă, necunoscută, se mişca stângaci prin gura lui. Până la urmă, limba neştiută întâlni cerul gurii, lipicios şi năclăit.

Inima? Părea să funcţioneze, dar într-un mod absolut dezordonat. Bătea fără zel, ca o santinelă ce-şi mişcă leneş bocancii pe pavaj. Îşi revenea la normal şi bătea cu entuziasm de câteva ori. În acest scurt interval, loviturile inimii dădeau să-i spargă coşul pieptului şi răsunau până-n urechi. Apoi inima se oprea. În sfârşit, după câteva secunde, îşi relua activitatea, marcând începutul cu câteva bătăi seci şi continuând leneş şi fără vlagă.

Podeaua se clătina. Vatanen intră în panică şi se agăţă de marginea covorului. Picături de sudoare îi alunecau de-a lungul gâtului, avea senzaţia că se înăbuşă de cald. În plus, greutatea covorului devenise insuportabilă pentru trupul lui care înota în valuri de transpiraţie.

„Dac-aş îndrăzni să deschid ochii, sau cel puţin un ochi", gândi prudent Vatanen, dar nu-l deschise pe nici unul; deja ideea era destul de temerară. Trebuia să încerce să mai doarmă, ar fi putut dormi, de exemplu, până-n clipa morţii. Oare nu era deja mort? Gândul acesta îl făcu să râdă, dar veselia nu dură decât o clipă, fiindcă fierea amară îi umplu din nou gura şi trebui s-o reînghită eroic.

Vatanen încercă să reia contactul cu realitatea. Mintea lui părea că nu poate să se agate de ceva precis. Numeroase imagini defilau fără întrerupere, dar creierul refuza să le analizeze suficient de profund pentru a genera un gând raţional.

În acelaşi timp, căutarea îl amuza pe Vatanen. Îi scăpa înţelesul amuzamentului, deşi simţea că în acea căutare exista

ceva excesiv de comic. Dar, reflectând la acel bizar sentiment de veselie, căzu dintr-odată într-o profundă disperare şi înţelese că sentimentul avea o bază reală.

În mintea lui, totul se destrăma. Pentru o clipă, Vatanen îşi imagină că-i alunecase capul de pe umeri. Şi din nou se amuză. Hotărî totuşi să se gândească la ceva concret.

De exemplu: în ce anotimp se afla? Desigur, era o întrebare dificilă, reflectă Vatanen, dar, în acelaşi timp, destul de neutră şi de o oarecare utilitate practică. Deci ce anotimp era? Dacă încerca să se concentreze, avea oare să-şi amintească?

Fără să-şi dea seama, Vatanen deschise ochii. Concentrat pe chestiunea anotimpului, împlinise actul de care-i fusese teamă şi nu i se întâmplă nimic rău. Ochii urduroşi se opriră pe perete, în apropierea plafonului: o fereastră cu opt ochiuri pătrate de sticlă, patru ochiuri mici la bază, două mai mari şi boltite în partea de sus. Era prea multă lumină, trebui să închidă ochii. „Pupilele ochilor mei sunt ca vizorul unei măşti de scafandru", se gândi Vatanen, apoi decise să treacă la chestiunea anotimpului, încă nelămurită.

Era primăvară? Interesant, un anotimp destul de cunoscut. Dar tot atât de bine ar fi putut să fie toamnă sau luna ianuarie... nu, ianuarie nu putea să fie, n-avea cum. Nici vară. Când se gândi la vară, îşi aminti de un iepuraş micuţ. Iepuraşul îi aminti de-un iepure, iepurele lui. De la iepure trecu la toamnă, iar de la toamnă la Crăciun. Deci, hotărî Vatanen, trebuie să fie primăvară, luna martie, fără îndoială.

Nu, nici martie nu mergea. Mai degrabă sfârşitul iernii.

Şi i se făcu din nou rău, strânse dinţii când simţi în gură lichidul amar, se agăţă de covor, văzu pe podea alţi doi oameni care dormeau, apoi uşa toaletei, drept în faţa ochilor. Se ridică si intră acolo.

Vatanen vărsă totul din el, sau cel puţin aşa i se păru. În multe reprize, cu ochii dilataţi. Avu impresia că intestinele, strângându-i-se laolaltă, deveniseră o placentă de vacă şi dădeau să iasă prin gura căscată, dar nu se întâmplă aşa; inima îi bătea atât de tare, încât i se clătina capul.

Şi, deodată, răul dispăru. Certitudinea forţei indestructibile a organismului său îl reconforta ca un duş proaspăt. Vatanen ridică faţa congestionată spre oglindă şi privi imaginea chipului său.

Părea ruptă dintr-o revistă pornografică în culori.

Vatanen se spălă pe faţă, se dezbrăcă pe jumătate şi-şi spălă subsuorile cu un prosop înmuiat în apă rece. Găsi un pieptene în buzunar şi-l trecu prin păr. Un smoc des rămase între dinţii pieptenelui. Vatanen îl smulse de-acolo, dar odată cu părul căzu şi-un pumn de dinţi din pieptene. Vatanen aruncă totul în closet. Îşi clăti apoi gura de multe ori. Toate urmele trecerii lui pe-acolo dispărură în reţeaua de canalizare. Deschizând uşa toaletei ca să intre în cameră, Vatanen îşi aminti cu o uimitoare claritate cine era el, îşi aminti că era perioada Crăciunului, dar evenimentele recente rămaseră într-un întuneric absolut.

Camera, micuţă şi îngrijită, era un cabinet stomatologic, cu scaune cromate şi instrumente de dentist care străluceau în lumina puternică a soarelui. Vatanen se aşeză pe o banchetă de lângă perete, sprijinindu-şi bărbia în mâini, şi se uită la celelalte două personaje care înnoptaseră şi ele în acel loc bizar.

Cei doi erau o femeie tânără şi un bărbat între două vârste. Se deşteptaseră şi împinseseră lângă perete pernele de pe canapeaua care le servise drept pat. Vatanen îi salută. I se păru că-i cunoaşte de undeva, totuşi cele două persoane îi erau complet străine. Vatanen nu îndrăzni să-i întrebe cine sunt şi unde se află. Îşi spuse că, fără îndoială, acele lucruri tainice se vor lămuri după un oarecare timp.

Fata, de fapt o femeie tânără, lămuri situaţia, explicând că trebuie să plătească taxiul, patru sute optzeci de mărci, pentru ca, în sfârşit, şoferul să poată pleca. Vatanen îşi pipăi buzunarul, dar portofelul dispăruse. Fata îl scoase din fundul genţii ei şi i-l întinse lui Vatanen. În portofel erau destul de mulţi bani, aproape două mii de mărci. Vatanen numără cinci sute şi i le oferi fetei. Fata dădu banii bărbatului, care-i mulţumi şi-i restitui douăzeci de mărci. „Deci bărbatul ăsta e şoferul de taxi", îşi spuse Vatanen.

— Şi-acum, salut! zise bărbatul şi plecă. A fost o cursă palpitantă, salut!

După ce taximetristul plecă, fata scoase din geantă nişte tablete roşii şi i le întinse lui Vatanen.

— Înghite-le! îi spuse ea. Sunt vitamine şi-o să-ţi facă bine. Vatanen reuşi să întrebe unde este iepurele.

— N-are rost să-ţi faci griji, îi răspunse tânăra. Locuieşte la un profesor din Helsinki. A rămas încă dinainte de Crăciun şi va sta

acolo până la Anul Nou, aşa ne-am înţeles.

— Înainte de Crăciun? A trecut deja Crăciunul?

— Bineînţeles. Dar ce, nu-ţi mai aminteşti?

—Am nişte goluri de memorie. Probabil că am băut puţin.

— În nici un caz puţin, îi răspunse fata cu convingere.

— Şi eu am aceeaşi impresie. Tu cine eşti?

— Leila. Cel puţin de asta ar fi trebuit să-ţi aminteşti. Numele Leila reveni în memoria lui Vatanen... femeia aceasta se numea Leila. Dar care Leila? Vatanen nu îndrăzni s-o întrebe. Îi spuse:

— Fireşte, îmi amintesc, dar nu te supăra. Sunt atât de mahmur, că mi-au dispărut multe lucruri din memorie. Trebuie să fi băut zile în sir, nu-i aşa? Nu obişnuiesc să beau mult.

— Ai fost aproape în comă alcoolică, acum trebuie să încetezi.

Vatanen se simţi copleşit de ruşine. Evită ochii femeii care-i vorbise cinstit şi deschis. Cu privirea rătăcită, străbătut de un alt gând, îi spuse femeii:

— Şi dacă am merge la un bistrou să bem, de exemplu, o bere foarte rece?

Fata nu avu nimic împotrivă, aşa că plecară. O scară în spirală, trei etaje şi şase paliere. Vatanen se ţinu de rampa turnantă; treptele scării dansau în faţa ochilor lui. Fata îl sprijinea de cealaltă parte.

Afară, pe cerul îngheţat lumina un soare strălucitor. Pe stradă era o zăpadă proaspătă care te orbea, dar aerul era reconfortant. Protejându-şi ochii cu mâinile, Vatanen rosti:

— Proteii ies din peşterile lor.

— Ce-ai spus? îl întrebă fata.

— Nimic, răspunse Vatanen. Du-mă undeva!

Fata îl conduse prin oraş. Bărbatul privea casele, maşinile. Să fi fost în Vallila[10]? In Katajanokka? În nici un caz nu era Kruununhakka. Ajunseră la un râu... Porvoo? Nu, nu, Vatanen cunoştea bine oraşul Porvoo.

Timid, Vatanen examina oamenii de pe stradă, sperând că cineva i se va adresa, că-i va spune unde se află, că-l va reaşeza pe hartă.

După ce traversară un pod, ajunseră la destinaţie. Era un mic restaurant. Localul era curat şi îngrijit. Lui Vatanen nu-i venea să

[10] Vallila, Katajanokka, Kruununhakka - numele unor cartiere din Helsinki.

creadă că restaurantul era deschis la acea oră matinală, îşi mărturisi îndoielile, dar femeia îi spuse:

— E deja după-amiază. Ce-i drept, parcă n-ai avea capul pe umeri.

Vatanen urmări cu o privire oarbă meniul, neîndrăznind să se gândească la mâncare. Fata comandă o bere rece pentru el, iar pentru ea un suc de fructe. Vatanen bău cu prudenţă o gură de bere. I se făcu greaţă de la miros, totuşi berea era reconfortantă. Prima picătură de bere îi întoarse stomacul pe dos. Trebuia să aştepte, să vadă ce-avea să se mai întâmple.

Fata urmărea bătălia tăcută a lui Vatanen.

Apoi, după ce i-a mai trecut mahmureala, Vatanen reuşi să mănânce şi deveni un alt bărbat, un nou Vatanen.

Începu să-şi aducă aminte de anumite lucruri. Îşi aminti că lăsase iepurele la profesor, în Kruununhakka, şi plecase să bea temeinic, după o jumătate de an de când nu mai făcuse aşa ceva. Într-adevăr, băuse bine şi fusese vesel. Băuse mult. La acest început al beţiei se opreau evenimentele de care-şi putea aminti. Lucrurile nu se lămuriră până când fata nu-i prezentă în linii mari toată istoria.

Povestirea fetei era lungă şi sinuoasă, ca şi periplul lui Vatanen, care durase opt zile şi se petrecuse în diferite locuri din sudul Finlandei. În tot acest timp Vatanen făcuse multe lucruri, poate prea multe.

Vatanen îşi luă inima-n dinţi si o întrebă în ce oraş se aflau.

— În Turku, îi spuse fata.

— Ia te uită! rosti Vatanen. Atunci, nici nu-i de mirare că mi se părea cunoscut podul peste care am trecut. Am fost de zeci de ori aici! Cine ştie, poate că din cauza strălucirii soarelui n-am recunoscut oraşul.

Reconstituită bucată cu bucată, aventura prindea formă. Totul începuse la Helsinki, unde Vatanen băuse straşnic timp de două zile, se amestecase într-un scandal şi fusese dus la poliţie. Eliberat imediat de-acolo, o întâlnise pe Leila, cu care plecase la Kerava, unde se întâmplaseră destule. Printre altele, Vatanen fusese răsturnat de-un tren şi împins pe şină cu o viteză moderată pe o distanţă de douăzeci de metri. Scăpase cu bine din această încercare şi se alesese doar cu câteva vânătăi.

La Kerava, Vatanen cumpărase o bicicletă şi, după o ceartă cu nişte beţivi, plecase pedalând furios spre Riihimäki. Leila îl

urmărise cu taxiul. Vatanen nu reuşise să ajungă la Riihimäki pe bicicletă, fiindcă poliţia rutieră dintr-o maşină de patrulare, amestecându-se în planurile lui, îl împiedicase să-şi continue cursa. Bicicleta fusese pusă în portbagajul taxiului în care era Leila, după care călătoriseră împreună spre Riihimäki. Acolo, bicicleta fusese vândută pe mai nimic, iar din banii primiţi Vatanen îşi cumpărase bilete de tombolă de la o loterie. Câştigase un aparat stereofonic, o sacoşă de piele, un penar, nişte butoniere, un set de pixuri şi trei agende cu coperte din piele. Preferând să i se plătească în bani, cedase obiectele câştigate şi primise contravaloarea lor. Apoi, îi trecuse prin minte că trebuie neapărat să ia autobuzul până la Turenki. Ceea ce şi făcu.

La Turenki, înnoptaseră la o fermă. Trei zile la rând, până în ajunul Crăciunului, Vatanen se dăduse în spectacol prin sat şi-şi văzuse temeinic de băutură într-o veselie debordantă, dar epuizantă pentru suflet şi pentru trup, după câte socotea Leila.

De la Turenki, plecaseră să sărbătorească Crăciunul la Janakkala, la părinţii fetei. Vatanen cumpărase cadouri frumoase pentru toţi membrii familiei: un barometru pentru mamă, o serie de pipe pentru tată, o brăţară pentru sora cea mare şi un xilofon pentru sora cea mică. În ajunul Crăciunului, Vatanen fusese fermecător, toată familia fusese încântată de vorbele lui. În cinstea oaspetelui, tatăl ei, un om tare cumsecade, scosese din sertarul comodei cel mai bun coniac. Este drept că noaptea Vatanen ţinuse un discurs şi-o sărutase între sâni pe mama Leilei, dar nimeni nu se simţise ofensat.

În noaptea de Crăciun plecaseră brusc din satul Janakkala, pretinzând că trebuie să ajungă la un spital, dar nu se duseră acolo. Luaseră un taxi spre Tammisaari, pentru că Vatanen ţinuse morţiş să facă baie în mare, dar până la urmă nu ajunseră la mare. Îşi petrecură noaptea de Crăciun în taxi. Aventura asta costase scump.

Mai fuseseră la Hanko şi la Salo, dar acolo nu se întâmplase nimic extraordinar. Iar acum erau în Turku. La Turku ajunseseră în plină noapte. Orientându-se după cartea de telefon, Vatanen telefonase la toţi medicii stomatologi din oraş şi le ceruse o programare. Doar unul acceptase. Şoferul din Hanko fusese nevoit să-şi petreacă noaptea în Turku. Tot timpul Leila fusese împreună cu el, iar asta îl miră puţin pe Vatanen.

— Cum de-ai putut să suporţi? o întrebă Vatanen.

— Păi sunt în vacanţă, dragul meu, îi răspunse fata.

Dragul meu? Vatanen o privi cu alţi ochi şi un alt gen de interes se trezi în el. Să fi fost între ei vreo relaţie? Ce fel de relaţie?

Fata era seducătoare, nimic de spus. Tocmai de asta deveni suspicios. Cum era posibil ca o fată atât de drăguţă să suporte nebuniile si scrântelile unui bărbat beat? Oare reuşise s-o seducă? Nu-i venea să creadă. Din povestirea ei reieşea clar că se purtase dezgustător în toate acele zile de beţie.

De altfel, fata era aparent logodită, remarcă Vatanen. Pe degetul ei strălucea un inel ieftin. Nu, nu, Vatanen n-ar fi cumpărat un astfel de inel pentru nici o femeie, cu atât mai puţin pentru cea din faţa lui. O clipă, Vatanen cochetase cu ideea că n-ar fi fost imposibil să se fi întâmplat ceva între el şi fata care-l însoţise, dar inelul acela stupid îi risipi din minte gândurile absurde.

Dintr-odată, Vatanen se simţi nespus de singur. Iepurele era la Helsinki. Îi lipsea, îi era tare dor de el.

— Ar trebui să merg să-mi iau iepurele, spuse trist Vatanen şi aruncă o privire spre inelul fetei.

Şi mai spuse:

— Eşti logodită. E cam urât inelul ăsta. Apoi Vatanen suspină din greu.

— Ghiceşte cu cine sunt logodită, spuse fata şi-l privi în ochi stăruitor.

— Ştiu şi eu... cu vreun economist, desigur. Nu te supăra, dar treaba asta nu mă priveşte.

— Nu... mai încearcă o dată!

— Ghiceşte tu cu cine sunt eu, îi spuse pe un ton acru Vatanen.

— Eu ştiu cu cine, răspunse fata. Dar ghiceşte tu...

— Nu pot acum, spuse Vatanen. Hai să ne luăm lucrurile şi să plecăm de-aici! N-ai vrea să telefonezi la gară şi să întrebi la ce oră pleacă primul tren spre Helsinki? Te rog, eu sunt tare obosit.

— Am să-ţi spun eu, rosti fata. Eşti logodit cu mine. Vatanen auzise ce spusese femeia. Auzise fiecare cuvânt, dar nu înţelesese nimic. Privi drept în ochii femeii, privi faţa de masă, privi pe fereastră, privi spre podea, apoi o privi pe chelneriţa care venise lângă masa lor. Reuşi să-i spună să le mai aducă

două pahare de orice.

Chelneriţa le aduse ca mai înainte. Băură în tăcere.

— Este adevărat? întrebă într-un târziu Vatanen.

Fata îl asigură că aşa se întâmplase. Vatanen îi ceruse mâna la Kerava, iar ea acceptase la Turenki. Inelul îl cumpărase la Hanko. Toate magazinele erau închise, de aceea Vatanen nu găsise ceva mai bun. Fetiţa taximetristului din Hanko îi vânduse inelul. Era din nichel suflat cu aur, aşa spusese copila de unsprezece ani.

— Aaaa...

— Chiar aşa.

— Deci ne vom căsători? întrebă Vatanen.

— Cel puţin aşa ai spus în fiecare zi. Aşa am convenit.

Aparent, Vatanen era într-o nouă situaţie. Iepurele dispăruse. În locul lui apăruse această femeie, Leila... o fată atât de tânără, frumoasă. O undă de fericire şi putere îi străbătu trupul. O femeie, o femeie se lipise de el. Tânără, sănătoasă, plină de viaţă. Începu s-o examineze mai atent.

Curată, îngrijită... bine. Mâini frumoase, degete lungi. Le luă între ale sale ca să le încerce. Chipul era plăcut. Nasul - partea cea mai reuşită, ochi albaştri-cenuşii, destul de mari. Nefardată, dar cu genele lungi... bine. Gura mare, bine, bine. Dinţi sănătoşi.

— Ai putea să-mi aduci ziarul de astăzi? o întrebă Vatanen.

N-avea nevoie de ziar, dar era un mod de-a o pune să se mişte, să se ridice de la masă, să meargă. Pentru a-şi face o idee de ansamblu asupra siluetei. Fata se ridică de pe scaun, părul dansă pe deasupra mesei. Vatanen aprecie graţia cu care se ridicase.

Până aici, totul părea perfect. Femeia traversă tot restaurantul pentru a ajunge la locul unde erau ziarele pentru clienţi. Se vedea imediat că silueta era plăcută, fără îndoială partea cea mai frumoasă a ei. Inima dezgustată de viaţă a lui Vatanen se umplu de bucurie, iar când fata se întoarse la masă, atenţia i se concentra pe şoldurile ei, care se legănau ca o fregată de vis.

Nici nu se uită la ziar, îl împinse deoparte, prinse mâinile femeii între ale sale şi spuse:

— Sunt deja căsătorit.

— Şi ce-i cu asta? În orice caz, te-ai logodit, spuse fata. S-ar fi zis că fetei nu-i păsa dacă el este sau nu căsătorit.

— Ştiai că sunt căsătorit?

— Eu ştiu totul despre tine. Am avut destul timp să te ascult în opt zile. Nu-ţi poţi imagina cât de bine te cunosc. M-am agăţat de ideea că ne vom căsători cândva, că vei veni să locuieşti împreună cu mine.

— Dar dacă soţia mea nu va accepta divorţul? întrebă Vatanen neliniştit, fiindcă o ştia prea bine.

— Va fi de acord, spuse fata. Eu sunt avocat. Dar, înainte de orice altceva, trebuie să semnezi o procură care să-mi permită să mă ocup de treburile tale, fiindcă, uite, la Helsinki l-ai brutalizat pe secretarul Ligii Coaliţiei Tineretului, şi-ncă rău de tot. Mă voi ocupa de această afacere şi cred că nu vei fi condamnat, pentru că nu ai antecedente.

20. Umilirea

Vatanen se aruncă în zăpada noroioasă. Auzi o împuşcătură aproape de el, apoi alta. Fâşâind, alicele se înfipseră în ramurile bradului. Vatanen nu îndrăzni să facă nici un gest. Bărbaţii beţi discutau cu glasuri înfundate, furioase.

— La dracu'! A scăpat!

— S-ar putea totuşi să-l fi atins.

Glasurile se depărtară, dar Vatanen nu avu curaj să se ridice imediat şi să fugă.

Lucrurile stăteau rău de tot. Iepurele alerga prin pădurile din Karjalohja urmărit de doi câini, iar Vatanen zăcea ascuns după un taluz, temându-se pentru viaţa lui.

Cum de ajunsese în acest impas?

Pentru Anul Nou, Vatanen se întorsese la Helsinki împreună cu Leila. După sărbători, femeia îşi reîncepuse munca. Vatanen semnă o procură în alb şi locui la Leila câteva săptămâni, până când găsi de lucru. Avea de făcut nişte reparaţii la o vilă din Karjalohja. Se instala în casă cu iepurele. Într-una din camere era de pus tapetul, iar la saună de făcut reparaţii interioare. O muncă potrivită pentru iarnă.

Acum era deja februarie. Cu o seară mai înainte, în vila vecină sosise o trupă antipatică şi gălăgioasă. Vecinii încălziseră sauna, chefuiseră şi o ţinuseră într-un scandal toată noaptea. Bărbaţii şi femeile alergaseră în pielea goală pe lacul îngheţat, iar cei mai beţi căzuseră de multe ori pe gheaţa lunecoasă. Toată noaptea se auziseră zgomotele maşinilor care soseau sau plecau, iar în grădină fuseseră aprinse lumini. Fără îndoială, vecinii merseseră cu maşinile ca să mai procure băutură şi să mai aducă alţi oaspeţi. Pe terasă se discutase despre pericolul comunismului, care ameninţa Finlanda şi restul lumii. Unii se şi bătuseră.

Vatanen nu putuse să închidă ochii toată noaptea, iepurele fusese şi el nervos. Unele după altele, farurile maşinilor proiectaseră lumina pe pereţii şi pe tavanul încăperii unde dormeau Vatanen şi iepurele. Abia spre ora cinci dimineaţă se sparse cheful şi zgomotele încetară.

La amiază, oamenii din casa învecinată începură să se trezească. Trupa înceţoşată de alcool căzuse de acord să încălzească sauna, pentru că altfel ziua n-ar fi avut nici un haz. Dar toate lemnele de foc fuseseră deja arse, şi nici băutură nu

mai era. De aceea fuseseră trimişi doi bărbaţi la vila în care lucra Vatanen.

— Am venit să luăm nişte lemne pentru saună.

— Şi-am mai vrea băutură.

Vatanen n-avea nici lemne, nici băutură. De altfel, nu dorea să fie amabil cu cei din cauza cărora nu se putuse odihni toată noaptea. Le arătă soba cu păcură la care se încălzea. Le spuse că n-are lemne şi că sauna casei este în reparaţii.

— Măi omule, spuse unul, tu nu-nţelegi c-avem nevoie de lemne? Cu ce să-ncălzim sauna? Uite banii. Cu o sută de mărci, băiatul cumpără lemne.

Vatanen scutură din cap.

— E trufaş amicul, spuse cel de-al doilea. Trânti pe masă altă bancnotă de o sută şi strigă:

— Ei, ce zici? Ne dai lemne? Ce mai aştepţi? Ia ferăstrăul şi taie balustrada balconului! Te mai scarpini în cap când ai în fată atâţia bani?

Vatanen refuză să distrugă casa de dragul lor, dar cei doi bărbaţi nici nu voiră s-audă. Trântiră pe masă cea de-a treia bancnotă, spunându-i să aducă lemne de unde-o şti. Vatanen rulă cele trei bancnote, le puse în buzunarul de la piept al bărbatului care era mai aproape de el şi le ordonă să iasă afară din casă.

— Al dracului tip! Ăsta-i scrântit la cap, spuseră cei doi. Vatanen îi împinse pe terasă şi închise uşa. Bărbaţii bătură în uşă, dar, cum Vatanen nu le deschise, unul din ei dislocă balustrada terasei cu o lovitură de picior. Celălalt se străduí s-o smulgă. Până la urmă balustrada căzu. Bărbaţii o târâiră victorioşi. Vatanen alergă în urma lor ca să împiedice jaful, dar ajunse prea târziu. Hoţii erau deja pe teritoriul lor.

— Uite-aşa fac oamenii de la cooperativă! îi strigă triumfător lui Vatanen unul din cei doi.

— În comerţ şi în industrie, ce nu se poate cumpăra cu bani se ia prin forţă, adăugă celălalt.

Vatanen stătea pe marginea teritoriului lui şi privea cu inima neagră de mânie cum era tăiată în bucăţi balustrada terasei.

Până la urmă, Vatanen depăşi hotarul, traversă încordat de furie terenul vecin şi întrebă cine este proprietarul vilei. Tăietorii de lemne îşi întrerupseră activitatea. Un bărbat gras, cu vinişoare roşii şi vineţii pe obraji, care tăia cu toporul bucăţile de

balustradă, se ridică şi spuse:

— Ascultă, tipule, vila asta aparţine unui mare ştab, şi cel mai bine-ar fi să dispari de-aici cât mai ai timp. Eu sunt cel care are grijă de toate, aşa că ori pleci de bunăvoie, ori dau ordin oamenilor mei să te-ajute să pleci.

— Eu nu plec de-aici mai înainte de-a lămuri această istorie, spuse liniştit Vatanen.

Bărbatul cel gras alergă până-n casă şi se întoarse repede cu o puşcă de vânătoare, încarcă pe scări ambele ţevi şi îndreptă arma spre pieptul lui Vatanen. Un miros dezgustător de poşircă veche pluti pe deasupra curţii.

Pe neaşteptate, un bărbat care se afla în apropierea lui Vatanen îi dădu o lovitură zdravănă de picior în fund, iar acesta căzu pe burtă. O explozie de râs izbucni în juru-i, iar alt bărbat îl lovi cu piciorul în şold.

Când Vatanen se ridică în picioare, nişte femei îi azvârliră-n ochi cu zăpadă muiată amestecată cu nisip, iar un bărbat îl lovi cu pumnul în spate. Neavând de ales, trebui să bată în retragere, în timp ce agresorii se prăpădeau de râs. Unul spuse că poate s-a mers prea departe cu gluma, dar altul, care nu era de aceeaşi părere, îi risipi îndoiala, zicând:

— Căcat, un tip ca ăsta nu-ndrăzneşte să cheme poliţia. O să-l ameninţăm că-şi va pierde viaţa dacă va sufla cuiva o vorbă, aşa vom face. Dar mai întâi, să încălzim sauna! La lucru, băieţi!

Se poate înţelege cât de tensionat era Vatanen după această întâmplare. Îşi luă iepurele în braţe şi plecă pe lacul îngheţat ca să-şi pună ordine în gânduri şi ca să se liniştească. Până la malul celălalt era doar un kilometru.

Când scandalagiii asmuţiră câinii, Vatanen era la jumătatea drumului.

Bărbaţii beţi, care remarcaseră iepurele din braţele lui Vatanen, întărâtaseră doi câini să-l hărţuiască. Bestiile începură să alerge pe gheaţă în urmărirea lui Vatanen. Înspăimântat, iepurele îşi luă avânt şi goni puternic. Văzând iepurele, câinii, furioşi, începură să latre, labele lor mari derapară pe gheaţă când îl depăşiră pe Vatanen. Apoi, alergând pe urmele iepurelui, câinii intrară în pădurea de la malul lacului.

Vatanen fugi în urma lor către limba de pământ, întrebându-se cum ar putea să-şi salveze iepurele. Puşca i-ar fi fost de mare folos acum, numai că rămăsese atârnată-n cui, pe peretele

cabanei din Gâfâitoarea de la Valea Adâncă.

Bărbaţii înarmaţi porniră în goană, scoţând urlete asemănătoare cu cele ale câinilor pe care-i trimiseseră în urmărirea lui Vatanen. Gheaţa se îndoia sub greutatea lor. Vatanen se ascunse în pădure. Ajunşi pe fâşia de pământ, bărbaţii traseră două focuri de armă în direcţia lui Vatanen. Iar acum, Vatanen era culcat în zăpada noroioasă şi asculta discuţia lor mocnită, necruţătoare.

Iepurele era deja departe. Abia se mai auzea lătratul câinilor. Urlau de-a dreptul. Hărţuiala continua, iepurele mai era încă în viaţă.

Vatanen îşi spunea: „Trebuie oprită această vânătoare oribilă". Dar nu ştia ce să facă. „Cum de este posibil să existe astfel de oameni? Ce plăcere poate fi în violenţă? De ce omul se-njoseşte pe el însuşi cu atâta cruzime?"

Îngrozit, sărmanul iepure alerga în cerc. Se apropia clipa fatală. Dar, deodată, ieşi din cerc şi alergă printre arbori. Îl văzu pe Vatanen şi, fără ezitare, sări în braţele lui. Două picături de sânge roşu îi căzură din gură. Lătratul câinilor se auzi mai aproape.

Vatanen ştia c-ar fi putut muri sfâşiat de câini dac-ar fi rămas în pădure, cu iepurele în braţe. Trebuia oare să-şi abandoneze creatura adorată ca să-şi salveze viaţa?

Nu. I se făcu ruşine că-i trecuse prin cap să-şi abandoneze iepurele. Vatanen alergă spre o ridicătură unde erau câţiva pini cu trunchiuri mai groase şi mai încovoiate. Să te caţeri într-un pin, cu un iepure în braţe, nu-i deloc uşor. Smocuri din blana iepurelui rămaseră agăţate de trunchi, dar ascensiunea reuşi.

Câinii sosiră în acelaşi moment gâfâind. Mirosind zgomotos urmele iepurelui, dădură de pinul în care se căţărase Vatanen. Se ridicară în două labe rezemându-se de trunchi şi se apucară să urle în cor. Scoarţa pinului zbura sub ghearele lor. Iepurele îşi ascunsese capul la subsuoara lui Vatanen şi tremura din tot corpul.

Se auziră din nou glasurile bărbaţilor afumaţi. Bărbaţii se opriră lângă pin. Erau cinci. Încercară să-i liniştească pe câini, spunându-le:

— Gata, gata, camaradu-i în vârful pinului. Bărbaţii rânjeau, unul lovea cu piciorul în trunchiul pinului, altul încerca să-l scuture pentru a-l da jos pe Vatanen.

Spuneau:

— S-ar putea zice că pe băiat l-a lăsat curajul. Ascultă, de ce nu-i dai drumul iepurelui? Sau vrei să te omor şi pe tine?

— Trage-n copac, trage! Doi dintr-o lovitură. Deşi nimeni n-o să creadă că domnul Karlsson a vânat un iepure care stătea într-un pin.

— Şi-un tip în acelaşi timp.

Toţi râdeau pe întrecute şi scuturau pinul. Câinii se învârteau printre picioarele bărbaţilor. Vatanen era atât de furios, încât îi dădură lacrimile. Unul observă şi spuse:

— Hai, gata cu căcatul ăsta! Omul deja plânge. Ne-am distrat destul duminica asta.

— Bun, dar mai lăsăm câinii o oră aici. Să se-nveţe băiatul minte cum să deschidă gura data viitoare. Acum mergem la saună. Trebuie să se fi încălzit deja.

Bărbaţii se depărtară. Câinii rămaseră de pază la poalele pinului; lătrau scoţând urlete prelungi. Lui Vatanen îi venea să verse.

Cu puţin înainte de căderea serii, cineva fluieră câinii, chemându-i acasă. Cu mare părere de rău, aceştia părăsiră locul. Vatanen era ameţit, iar iepurele tremura continuu.

În aceeaşi seară, Vatanen se întoarse la Helsinki. Se gândise să reclame la poliţie, dar până la urmă renunţă. Îi spuse Leilei:

— Mă voi întoarce în Laponia, la cabana din Gâfâitoarea de la Valea Adâncă. Sudul nu-mi prieşte.

Şi plecă.

21. Vizita

Era primăvară. În atmosfera pură a nordului, timpul curgea agreabil. Vatanen primise o comandă de la administratorul crescătorilor de reni; tăia arbori pentru un ţarc. Munca era destul de grea, dar lipsită de constrângeri. Iepurele se distra de minune, urmele lăbuţelor lui se vedeau peste tot.

Leila îi scria, uneori soseau chiar două scrisori deodată, fiindcă la cabana lui Vatanen din Gâfâitoarea de la Valea Adâncă poşta ajungea doar o dată la două săptămâni. Scrisorile Leilei erau de-o căldură dogoritoare, iar lui îi făcea plăcere să le citească. Vatanen îi răspundea mai rar, se mulţumea doar să întreţină focul. Leila ar fi dorit ca Vatanen să părăsească Laponia şi să revină în lumea civilizată, dar el n-ar fi putut lua o astfel de hotărâre. Se simţea nesigur în sud, obiceiurile din regiunile locuite îl dezgustau.

În ultima săptămână din martie, viaţa din cabana de la Gâfâitoarea de la Valea Adâncă se schimbă total.

Ursul din toamnă îşi părăsise bârlogul - sau poate nici nu se mai întorsese să-şi doarmă somnul de iarnă după aventurile din săptămânile dinaintea Crăciunului - şi dădea târcoale drumurilor din Gâfâitoarea de la Valea Adâncă. Vatanen remarcase că ursul omorâse câţiva reni. Zăpada fiind mare, ursului nu-i era uşor să găsească o altă hrană. Venea noaptea, adulmeca pereţii cabanei, urina în colţuri şi pufăia pe nas enervat.

Aceste vizite nocturne ale ursului îl tulburau pe Vatanen, care se odihnea pe o laviţă îngustă prinsă-n peretele de buşteni. Mormăitul de pe cealaltă parte a peretelui îl împiedica să doarmă. Vatanen se simţea ca un peştişor dintr-o văgăună subacvatică asediată de o ştiucă mare.

Raţiunea îi spunea că ursul nu atacă omul, dar uneori evenimentele depăşesc aşteptările raţionale.

Într-o noapte, ursul împinse în perete până când cerceveaua ferestrei căzu pe podea, după care-şi vârî capul şi labele din faţă în cabană. Afară strălucea luna plină, silueta ursului aproape că acoperea întreaga fereastră. Văzând ursul, iepuraşul sări pe laviţă şi se ascunse în spatele lui Vatanen, care încremenise de groază.

Ursul adulmecă alimentele de pe masă: resturi de la cină, carne uscată de ren, pâine, unt, un tub cu sos de tomate şi alte mărunţişuri. În lumina clară a lunii, Vatanen urmări cu câtă

dezinvoltură îşi îndesa ursul hrana în gură. Foşnea hârtiile de ambalaj, le desfăcea, mesteca zgomotos. Era destul de iscusit. Isprăvi repede de mâncat şi, pentru un moment, se retrase afară.

La întoarcere, ursul se arătă mult mai curajos. Remarcă din nou tubul cu pastă de tomate, îl luă între labe şi începu să-l cerceteze curios. Mirosul i se păru destul de interesant. Strânse tubul între labe, fără a lăsa impresia c-ar fi înţeles în ce fel ar putea să-i consume conţinutul.

Apăsă mai tare. Vatanen auzi un sunet de trompetă şi mormăitul de mirare al ursului. Deasupra capului lui Vatanen, tot peretele era împroşcat cu sos de roşii.

Ursul părea să lingă tubul, dar, din când în când, fără voie, împroşca zgomotos în jurul lui pasta de tomate, care se-ntindea în toată cabana. Apoi ursul îşi linse blana gâfâind. Auzind acel zgomot, Vatanen îşi aminti că locul în care se afla se numeşte Gâfâitoarea de la Valea Adâncă.

După ce isprăvi de lins propria blană, ursul începu să lingă muşamaua care acoperea masa. Pânza ceruită se plia sub limba lui mare. Urmele pastei de tomate îl chemau din toate părţile, ursul intra din ce în ce mai mult în cabană. Blana din deschiderea ferestrei era zbârlită ca perii răsfrânţi ai şomoiogului de curăţat gâtul unei sticle. Partea din faţă a ursului era deja pe masă, care se prăbuşi, şi animalul se trezi pe podea. Toate lucrurile de pe masă căzură cu zgomot. Preţ de o clipă, ursul rămase puţin uimit de-această întâmplare, dar îşi reveni repede şi începu să cerceteze interiorul cabanei. Îngrozit, Vatanen nu îndrăznea să se clintească.

Ursul începu să lingă podeaua împroşcată cu pastă de roşii. Luna scălda în razele sale animalul mare şi suplu, priveliştea era de-a dreptul înspăimântătoare. Capul uriaş al ursului înainta în ritmul limbii lui neobosite, care lingea totul ca o îngrozitoare maşină de curăţat. Ajunsese deja la piciorul laviţei.

În acel moment, nervii iepuraşului cedară. Sări pe podea şi începu să alerge în zigzag prin încăpere. Ursul încercă să-l prindă, dar mişcările dezordonate ale iepurelui îl zăpăciră şi nu izbuti să pună laba pe el. Până la urmă, iepuraşul reuşi să se ascundă într-un colţ al cabanei.

Ursul se calmă şi începu să lingă peretele de lângă piciorul laviţei.

Abia atunci îl remarcă pe Vatanen. Stupefiat, îl cercetă cu prudenţă şi curiozitate. Respiraţia călduţă şi umedă a ursului încălzi faţa lui Vatanen. Ursul îl adulmecă şi, dându-şi seama că este o fiinţă care respiră, îl ridică în labele sale şi-l scutură puţin. Vatanen se lăsă moale între labele ursului, încercând să pară lipsit de viaţă.

Puţin descumpănit, ursul cercetă omul pe care-l strângea la piept. Ca o fiinţă supranaturală căreia, din întâmplare, îi cade în mână o păpuşă şi nu ştie ce-ar putea face cu ea. Aşa că-l muşcă pe Vatanen de burtă. Omul urlă de durere. Ursul, înnebunit de ţipetele ascuţite, îl azvârli spre perete, ieşi afară pe fereastră şi o luă la fugă.

Vatanen se ţinea de burtă, pete roşii şi albe îi dansau în faţa ochilor. Pântecele era jilav. Să i-l fi spintecat? se-ntrebă Vatanen îngrozit. Luă puşca şi, aproape îndoit, ieşi din cabană şi trase un foc în întuneric. Ursul fugise, luna strălucea.

Vatanen se întoarse în cabană, aprinse lanterna şi-şi examina burta. Era umedă de sânge şi de balele ursului, dar rana nu părea gravă. Ursul îl muşcase din curiozitate, mai bine zis îl ciupise. Burta nu era spartă.

Iepurele şchiopăta. Ursul călcase peste el, dar n-o făcuse dinadins. Să fi pus laba pe iepuraş, l-ar fi zdrobit de perete.

Vatanen împinse cu piciorul spre perete lucrurile căzute de pe masă, astupă golul ferestrei cu o pătură prinsă-n cuie şi înfăşură un cearşaf în jurul pântecelui. Locul rănit îl durea. Îl sfâşiase bine ursul.

Vatanen luă iepuraşul în braţe, îi mângâie blana albă şi-i spuse:

— Mâine-dimineaţă plec în urmărirea lui. Trebuie să-l omor.

Mustăţile albe ale iepuraşului tremurară cu ardoare. Iepurele era de aceeaşi părere: ursul trebuia omorât. Iepurele voia să-şi stingă setea cu sânge de urs!

22. Marea Albă

Luna coborâse de pe cer. Vatanen aşează în rucsac provizii pentru câteva zile, strecură douăzeci de cartuşe în buzunarul rucsacului, umplu încărcătorul armei, ascuţi toporul şi mai luă cu el cinci pachete de ţigări, chibrituri şi unsoare pentru schiuri. Îi spuse iepurelui:

— Și tu vii cu mine, nu-i aşa?

Pe masă, Vatanen lăsă o bucată de hârtie pe care scrisese: *Am plecat pe urmele unui urs. Urmărirea ar putea să dureze câteva zile. Vatanen*

Vatanen închise uşa cabanei, unse tălpile schiurilor, îşi aruncă rucsacul şi puşca-n spinare, îşi potrivi schiurile. Peste tot în jurul cabanei erau urme de urs, dar ceva mai departe de cabană Vatanen reuşi să distingă în semiîntuneric urme proaspete, care dădeau de înţeles că ursul o luase la goană. Bărbatul porni în acea direcţie; din fericire, zăpada era destul de tare şi urmele se puteau încă vedea.

— Acum ai să dai tu de dracu', ursule! rosti Vatanen. Drumul pe care alergase animalul traversa Gâfâitoarea de la Valea Adâncă. Vatanen schia puternic, rucsacul îi lovea ritmic spinarea transpirată. Iepurele alerga în salturi alături de el.

Soarele de martie răsărise pe cerul senin, aerul era curat şi gerul înţepător, zăpada pocnea sub beţele schiurilor, care lăsau găuri rotunde în zăpadă. Drumul era grozav. Bărbatul era încântat de drum şi de zăpada sclipitoare care după răsăritul soarelui devenise atât de limpede, că, de-ai fi privit-o cu ochii larg deschişi, ai fi simţit înţepături în frunte.

După urme, se vedea că ursul se calmase. Fără îndoială, începuse să se simtă în siguranţă. Vatanen mări viteza, ar fi putut să-şi întâlnească prada în curând.

După-amiază, mergând pe urmele ursului, Vatanen ajunse într-o pădure deasă de brazi şi văzu locul unde se odihnise animalul. Fără îndoială, fiara simţise apropierea schiorului şi părăsise în grabă pădurea. Trebuia continuată urmărirea. „Cine ştie?" îşi spuse Vatanen. „Poate vor trece multe zile până am să dau de el. Sau poate că n-am să-l găsesc niciodată." Din fericire, zăpada se afunda mai mult sub greutatea unui urs decât sub greutatea unui schior.

Vatanen şi iepurele ajunseră la o vastă întindere mlăştinoasă, urmele ursului duceau spre sud. Din marginea în care era

Vatanen, se putea vedea întinderea plată de zece kilometri. Şi deodată Vatanen îl văzu. Un mic punct negru, care intră în pădurea înzăpezită de la cealaltă margine a întinderii mlăştinoase. Vatanen tresări. Apoi se avântă pe pământul îngheţat.

La apusul soarelui, în locurile cu vegetaţie mai bogată, nu se mai puteau vedea urmele. Vatanen se opri să mănânce. Mai întâi tăie un pin înalt şi făcu un foc cu crengile mai subţiri din vârful pinului. Prăji în tigaie nişte carne de ren, bău un ceai şi dormi câteva ore. Când se deşteptă, strălucea luna si cerul era senin. Putea să-şi continue urmărirea.

Pădurea înzăpezită era de o frumuseţe sălbatică în lumina clară a nopţii. Urmărirea îl aţâţase pe Vatanen. Nu-şi mai simţea oboseala. Transpiraţia îi îngheţa spinarea, gerul muşca zdravăn. Pe gene se strângeau ţurţuri de gheaţă pe care trebuia să-i dezgheţe cu mâna. Din când în când, iepurele se oprea să roadă crenguţe de răchită de la malul pârâurilor îngheţate.

— Vezi-ţi de drum! îi spunea Vatanen. Acum nu-i timp de stat la masă.

Ursul se culcase de două ori. Si, de fiecare dată, simţind apropierea schiorului, se urnise iar din loc. Probabil că era obosit. Acum se îndrepta spre sud-est. Încă din timpul zilei, calea ursului se încrucişase cu drumul de la Tanhua. Se apropiau întinsele păduri din nord-est. Noaptea, trecuseră pe lângă multe pârâuri. Ursul se oprise o dată la o copcă şi băuse apă. Vatanen se străduia să ocolească gheaţa subţire. Să cazi în apa neagră şi rece ca gheaţa era moarte sigură.

Luna coborî, cerul se întunecă. Vatanen aprinse un foc şi se culcă. Iepurele mâncă puţin, apoi se culcă şi el lângă foc.

La răsăritul soarelui, Vatanen îşi continuă cursa. Socoti că se află în apropierea comunei Savukoski, undeva în regiunea nelocuită, la vest de Martti. „În curând trebuie să apară şoseaua", se gândi Vatanen. „S-ar părea că ursul a alergat spre Savukoski." Nu după mult timp apăru şoseaua.

Ursul n-o apucase spre Savukoski. Preferase să umble pe drumul dintre cele două sate, Savukoski şi Martti. Fusese enervat de taluzul lăsat în urma plugurilor de zăpadă, de aceea smulsese panoul de semnalizare, îndoindu-l ca pe o nuia. Era un avertisment pentru Vatanen. Mesajul ursului era clar:

„Omule, nu te apropia de mine! Sunt încă în putere".

Dar Vatanen continua să schieze pe urmele lui.

După-amiază, soarele înmuie zăpada. Zăpada amestecată cu apă se lipea de schiuri. Era aproape imposibil de schiat. În ciuda urmelor proaspete din zăpadă, urmărirea începuse să pară zadarnică. Schiurile se afundau în zăpada apoasă. Vatanen trebui să se oprească. Abia spre seară se întări zăpada.

Vatanen reuşi să schieze doar două ore. Era prea mare întunericul, iar în acea noapte luna nu se ivi pe cer. Cei doi rămaseră toată noaptea lângă foc. Vatanen bănuia că se aflau în împrejurimile satului Salla. Iepurele era istovit, dar nu se plângea. De altfel, el nu se plângea niciodată şi-şi accepta soarta. Vatanen tăie un plop tânăr şi-i desprinse coaja cu toporul. Iepurele mânca, apoi îşi întinse picioarele şi adormi lângă foc. Niciodată nu arătase atât de obosit.

„Bănuiesc că nici ursul nu se simte prea bine", îşi spuse Vatanen.

Când se mai lumină puţin, Vatanen îşi reîncepu urmărirea. Rucsacul era mai uşor de cărat, fiindcă proviziile se terminaseră. Trebuia să se grăbească şi să împuşte ursul mai înainte ca acesta să treacă în Uniunea Sovietică. Urmărirea aceasta îl purtase din pustietatea nordică a văii râului Tennio înspre satul Naruska. Erau deja câteva zile de când ieşise din limitele hărţii pe care-o avea, aşa că trebuia să caute în memorie numele locurilor, imaginându-şi că are în faţă harta Finlandei.

O zi monotonă, o zi teribil de dură.

Spre seară, Vatanen ajunse în sudul Colinei Ursului. Întrerupse urmărirea şi se îndreptă spre sat. Era atât de obosit, încât îşi pierdu echilibrul şi căzu pe drumul alunecos deschis de plugurile de zăpadă. Se întâlni cu nişte şcolari din sat, care-l salutară. În nord s-a păstrat obiceiul ca cei mici să-i salute pe adulţi. Vatanen îi întrebă pe copii unde este magazinul.

Dar magazinul îşi încetase de multă vreme activitatea, în sat venea de două ori pe săptămână o maşină care ţinea loc de magazin universal. Vatanen îşi scoase schiurile din picioare şi intră în prima casă de lângă magazin.

Stăpânul casei era aşezat la masa din sufragerie şi mânca. Lângă vatră, femeia lui curăţa cartofii copţi pe care-i aducea bărbatului, unul câte unul.

Un bărbat ajuns la capătul puterilor inspiră o oarecare teamă, dar, în acelaşi timp, încredere. Oamenii din nord au un respect

instinctiv faţă de un om istovit. Stăpânul casei arătă spre scaunul de lângă el şi-l invită pe Vatanen la masă.

Vatanen se aşează să mănânce. Era atât de obosit, că lingura îi tremura ritmic în mână, urmărind bătăile inimii. Uitase să-şi dea jos căciula de pe cap. Tocăniţa de ren era foarte gustoasă şi hrănitoare. Vatanen mancă tot ce i se pusese în faţă.

— Când vine automagazinul?

— Abia mâine.

— Sunt grăbit. Oare n-aş putea găsi la voi provizii pentru câteva zile?

— De unde vii?

— Din Sompio. Din Gâfâitoarea de la Valea Adâncă.

— Urmăreşti un gluton[11]?

— Cam aşa ceva.

Copiii, veniţi de la şcoală, intrară în încăpere hârjonindu-se zgomotos. Tatăl îi trimise în curte şi-l conduse pe Vatanen în cameră. Dădu la o parte cuvertura patului dublu şi-i porunci să doarmă. Înainte de a adormi, Vatanen îl auzi pe bărbat spunându-i neveste-sii:

— Pune-i în rucsac provizii pentru patru zile şi spune-le copiilor să nu facă zgomot. Peste puţin timp va trebui să-l trezesc din somn.

Vatanen se deşteptă peste două ore, fără a fi avut nevoie să fie trezit. Abia atunci îşi dădu seama că dormise pe cearşafurile curate îmbrăcat şi cu ghetele în picioare. În sufragerie, copiii mângâiau iepurele. Când văzură că oaspetele se deşteptase din somn, începură să se agite şi să vorbească tare.

Vatanen puse o sută de mărci pe masă, dar stăpânul casei îi restitui banii. Ieşiră în curte. Vatanen îşi simţea tot trupul rigid. În plus, îl ustura pântecele.

— N-aveţi nişte apă borică? întrebă el.

— Leena, du-te şi adu dinăuntru, spuse gazda.

Fetiţa alergă în casă şi se întoarse repede cu o sticlă de illodin[12].

Vatanen îşi dezgoli pântecele. Stăpânul casei văzu muşcătura şi spuse:

---

[11] Mamifer carnivor cu blana de culoare brun-deschis, care trăieşte la nord de Cercul Polar.

[12] Marcă pentru produsele antiseptice, devenită cu timpul substantiv comun.

— Diavolul ăsta avea o gură mare.

Bărbatul unse cu illodin muşcătura inflamată si înfăşură de mai multe ori cu pansament pântecele lui Vatanen. Apoi Vatanen se îndreptă spre pădure să-şi urmărească ursul. Mai înainte de a intra în pădure, îi strigă bărbatului care-l privea din pragul casei:

— Satul ăsta a fost Kotala sau Naruska?

— Naruska, strigă stăpânul casei.

Vatanen dădu repede de urmele ursului şi-şi reîncepu lupta. Se vedea că ursul era obosit şi furios. Rupsese-n bucăţi câţiva arbori, sfâşiase scoarţa de pe alţii, răsturnase câteva buturugi uscate; aşchiile zburaseră în toate părţile. Vatanen se întrebă dacă până la urmă ursul nu-i va scăpa din mână trecând dincolo de frontieră.

— Ascultă-mă bine, bătrâne, rosti Vatanen. Nimic nu te mai poate salva! N-are nici un rost să ceri protecţie de la o mare putere străină.

Peste noapte se lăsă un ger straşnic. Luna abia de se vedea dintre nori. Vatanen trebui să-şi întrerupă urmărirea. Dimineaţa, constată că vântul spulberase urmele, aşa că fu nevoit să schieze în zigzag, ca să dea de urme proaspete în acel vârtej de zăpadă.

Câte zile trecuseră? Nu mai avea nici o importanţă.

Iepurele era istovit. Vatanen îl închise în rucsac şi plecă mai departe. Ninsoarea se înteţise, furtuna era încă şi mai puternică. Prin aerul dens, îngroşat de zăpadă, era dificil să găseşti vreo urmă, fie ea şi proaspătă. Vatanen ştia că dacă nu va reuşi să dea de urmele ursului toată această aventură era lipsită de sens. Din nou simţea acea arsură cumplită pe pântece. Pansamentul coborâse mai jos de burtă, dar nu avea timp să-l pună la loc.

Pe flancul colinei, vântul puternic fu cât pe ce să-l doboare pe bărbatul obosit şi transpirat. Dar nu cedă, trebuia să înainteze. Risca să-şi piardă vederea. Ochii i se împăienjeniseră după ce atâtea zile privise ţintă spre zăpada strălucitoare. Îi strigă ursului:

— Nu scapi tu viu din ghearele mele, diavole! Urmărirea asta semăna cu un film prost. Dincolo de câţiva metri nu se putea vedea nimic. Vatanen înainta ca un automat peste urmele acoperite de zăpadă; bucuria primelor zile, când schiase cu

plăcere, dispăruse de mult. Toată ziua bântui furtuna. Vatanen nici măcar nu mai era sigur de direcţia în care schia, dar se agăţa de drum ca o lipitoare. Înghiţi din mers o bucată de slănină îngheţată pe care o avea din Naruska şi-şi umplu gura cu un pumn de zăpadă proaspătă culeasă de pe umeri ca să-şi potolească setea. Şi, deodată, se termină pădurea şi începu drumul deschis. Ursul fusese atât de obosit, încât plecase acolo în galop şi alunecase pe suprafaţa îngheţată. Sub zăpada spulberată de vânt se vedeau urmele ghearelor mari care tăiaseră gheaţa. Vatanen fu scuturat de un fior de groază şi-i înţepeni spinarea.

Ajuns la o intersecţie, Vatanen se bucură văzând tăbliţele indicatoare. Avea să ştie, în sfârşit, în ce loc se afla, se gândi el.

Se opri la intersecţie şi, sprijinit în beţele de schi, vru să citească ce scrie pe tăbliţe. Dar nu înţelese nimic.

Trecuse în Uniunea Sovietică. Indicatoarele erau scrise în ruseşte, cu caractere chirilice. De uimire, fruntea bărbatului obosit se umplu de sudoare.

Să se întoarcă? Să se predea autorităţilor sovietice?

— Asta-mi mai lipsea, Dumnezeule!

Dar nu rămase mult pe gânduri. Continuă urmărirea ursului. Schie strâns până la căderea serii. Seara, văzu silueta animalului, dar întunericul luă sălbăticiunea cu el. Încă o dată, Vatanen tăie un pin şi făcu focul. Îşi petrecu pentru prima oară noaptea pe teritoriul Uniunii Sovietice. În faţa lui erau imensele întinderi forestiere nelocuite ale Kareliei orientale; acolo avea să se hotărască preţul sângelui.

În zilele următoare cerul se înseninâ. Vatanen schie pe urmele ursului ca un taur turbat. Trecu peste multe şosele. Ursul se îndrepta spre est şi-i lăsa impresia că n-o să obosească niciodată.

Venind dinspre sud, un avion supersonic străbătu cerul spre Murmansk. Vatanen se opri să-l privească. Aparatul de zbor, cu aripile strălucitoare şi cu viteza lui nemaipomenită, îl impresiona pe schiorul epuizat de oboseală; câte nu poate face omul!

Ursul evita satele şi-şi continuă drumul prin ţinuturi nelocuite. Vatanen nu întâlni nici un suflet, dar, în mijlocul acelei pustietăţi, văzu urme de şenile. Era posibil ca trecerea lui să nu fi fost remarcată? Poate. Din cauza furtunii de zăpadă, nici Vatanen nu observase frontiera. În orice caz, rapoartele asupra

Cortinei de Fier erau dezminţite, pentru că nici o sârmă ghimpată nu se agăţase de schiurile lui.

Proviziile se terminaseră deja de două zile, dar vânătoarea continua. Ajunse la un sătuc. Ursul îşi petrecuse noaptea între ruinele unei clădiri de piatră. O veche salină, se gândi Vatanen. Aşadar, ajunsese la malul mării. La malul Mării Albe.

Apoi dădu de calea ferată care ducea la Murmansk. Traversă numeroasele linii de cale ferată cu schiurile trosnind în ger. Avu timp să observe că drumul de fier era electrificat. Cu o seară mai înainte fiersese soricul rămas de la slănină, atât de foame îi fusese. Dar nimic nu-l interesa mai mult decât ursul.

Într-un sfârşit, ajunse şi la malul mării. Ursul alerga deja pe marea îngheţată. În depărtare se zărea un spărgător de gheaţă negru, pe urmele căruia navigau câteva vase comerciale.

Ursul alerga pe gheaţa din golful Kandalaksa. Vatanen schia în spatele lui. La câţiva kilometri de acel loc, înspre partea de nord, fumul uzinelor oraşului Kandalaksa se înălţa spre cerul senin şi îngheţat. La marginea canalului, ursul se ridică în două labe şi scoase un ţipăt strident. Pe blana neagră, banda albă din jurul gâtului strălucea în lumina soarelui. Ursul se întoarse spre Vatanen, urlând de furie. Vatanen îşi scoase schiurile, se lungi cu burta pe gheaţă, topi cu ajutorul degetului mare gheaţa de pe lunetă, trase siguranţa şi ochi ursul în piept.

Marele urs se prăbuşi, doar un glonţ fusese de ajuns. Vatanen se târî până la urs, îi deschise gâtul, lăsând să curgă sângele negru, coagulat; bău două înghiţituri din căuşul palmei. Se aşeză pe urs şi fuma o ţigară, ultima ţigară. Îl podidi plânsul. Nu ştia de ce plânge, dar îi venea să plângă. Mângâie blana ursului, mângâie iepurele care se odihnea cu ochii închişi în rucsac.

Două avioane mari aterizară pe gheaţă. Soldaţii săriră din aparatele de zbor. Vreo douăzeci de bărbaţi se apropiară de Vatanen. Unul dintre ei îi spuse în dialect karelian:

— Aşadar, tovarăşe, l-ai avut! în numele Armatei Roşii, te felicit! Iar acum trebuie să te arestez ca spion, dar nu-ţi fie teamă, viteazule, asta-i doar o formalitate. Ia trage o duşcă de vodcă!

Vodca îi arse gâtul şi-i usca lacrimile. Vatanen îşi declară identitatea. Apoi spuse:

— Îmi pare rău că am trecut hotarul. Dar, dacă nu l-aş fi

trecut, n-aş mai fi pus mâna pe ursul ăsta.

— *Vot*[13]*,* eşti iertat! Dar ai schiat, nu glumă! Acum urcă-te-n avion, o să taie ei bărbaţii ăştia ursul. Îl iei şi pe iepure cu tine?

Urcară. Avionul părăsi gheaţa, zbură câteva minute, apoi coborî pe o pistă de aterizare terestră.

— *Vot,* mai întâi mergem la saună, apoi la culcare. Interogatoriul îl lăsăm pe mâine.

[13] Iată (lb. rusă).

23. La autorităţile guvernamentale

Două luni au rămas Vatanen şi iepurele prizonieri în Uniunea Sovietică. În tot acest timp, Vatanen a fost interogat de multe ori şi i s-au cerut informaţii despre Finlanda. Astfel a aflat el că patrulele sovietice îl urmăriseră pas cu pas încă de la frontieră, supraveghindu-i periplul până la Marea Albă.

S-a vorbit şi la postul de radio din Karelia despre Vatanen.

Revista *Karelia sovietică* a publicat un interviu cu Vatanen şi fotografia acestuia cu blana de urs pe umeri şi iepuraşul în braţe.

Toţi reprezentanţii autorităţilor se arătară prietenoşi, Vatanen nici măcar n-a fost încarcerat, iar după ce-a promis că nu va schia spre Finlanda mai înainte de rezolvarea cazului său, i s-a dat permisiunea să umble liber în Petrozavodsk.

În Finlanda, a fost trimis procesul-verbal al interogatoriului în două sute de pagini, unde erau expuse în detaliu toate etapele periplului lui Vatanen, atât pe teritoriul finlandez, cât şi pe cel sovietic. Autorităţile sovietice cereau Ministerului de Interne al Finlandei să verifice autenticitatea mărturisirilor lui Vatanen. O lună mai târziu, la Petrozavodsk a sosit un memoriu oficial care confirma declaraţiile lui Vatanen. Conform acelui document, Vatanen se făcuse vinovat de săvârşirea multor delicte în Finlanda. Iată lista nelegiuirilor lui Vatanen, după original:

„*Vatanen este acuzat de violarea credinţei conjugale. El a sfidat autorităţile, neanunţându-le adresa imediat după ce, în vara trecută, şi-a părăsit domiciliul conjugal. În consecinţă, este acuzat de vagabondaj. În al cincilea rând, Vatanen a păstrat câteva zile — în proprietatea sa — un animal sălbatic, fără să fi avut autorizaţie de proprietar. La Nilsiä (6), împreună cu un oarecare Hannikainen, Vatanen a pescuit clandestin cu harponul, fără să fi avut permis de pescuit; 7) în timpul unui incendiu de pădure, a consumat băuturi alcoolice distilate clandestin, încălcând astfel legislaţia referitoare la alcool, 8) mai mult, în timpul aceluiaşi incendiu, Vatanen şi-a părăsit postul douăzeci şi patru de ore, timp în care a consumat alcool împreună cu numitul Salosensaari; 9) la Kuhmo, Vatanen a profanat un mort; 10) în satul Meltaus, de pe râul Ounas, Vatanen a participat la sustragerea şi la vânzarea ilicită a unei prăzi germane de război; 11) la Posio, Vatanen a torturat un*

animal; 12) la Râpa Crăpăturii Neruşinate, l-a brutalizat pe instructorul de schi Kaartinen şi mai departe: 13) Vatanen a neglijat să avertizeze în timp util autorităţile despre prezenţa unui urs periculos în locul numit Gâfâitoarea de la Valea Adâncă din Sompio; 14) a participat la o vânătoare de urşi nedeclarată, fără a avea autorizaţie de portarma; 15) a participat — fără invitaţie oficială - la un dineu oferit de Ministerul Afacerilor Externe; 16) sub pretextul unei îndrumări greşite, şi-a îngrijit iepurele personal într-o instituţie publică de cercetări din Helsinki, fără a plăti consultaţia şi tratamentul, iar apoi: 17) l-a maltratat pe secretarul Uniunii Coaliţiei Tineretului, în closetul unui restaurant din Helsinki; 18) în stare de ebrietate, a circulat cu o bicicletă pe drumul spre Kerava; 19) în cursul unei călătorii la Turenkişi Hanko, s-a logodit cu o femeie numită Heikkild, deşi este căsătorit; Vatanen a recidivat, (20) hârţuind un urs protejat, fură autorizaţie de vânătoare şi fără permis de portarma, precum şi (21) trecând hotarul dintre Finlanda şi Uniunea Sovietică în timpul acestei vânători, fără paşaport şi fără viză valabilă, iar după aceea s-a mai făcut vinovat de infracţiuni pe care le-a recunoscut (22) în faţa autorităţilor din Uniunea Sovietica".

Fiind acuzat de aceste diferite delicte, Vatanen trebuia să fie judecat de justiţia finlandeză, aceasta era concluzia celor care întocmiseră documentul. Ca atare, se cerea extrădarea lui Vatanen, trimiterea pieii ursului finlandez în Finlanda, precum şi întoarcerea în Finlanda a iepurelui lui Vatanen.

— Dar eşti un adevărat criminal, spuse râzând funcţionarul din Petrozavodsk care-l anchetase. N-am ce face, trebuie să te trimit la Leningrad, la autorităţile guvernamentale, acolo se va decide soarta ta.

La Leningrad, cât timp au durat cercetările legate de infracţiunile săvârşite de Vatanen pe partea sovietică, ziaristul a locuit la hotelul Astor. Justiţia sovietică a renunţat la dreptul de a-l judeca şi, în sfârşit, la 13 iunie, Vatanen a fost condus la gara de unde pleacă trenurile spre Finlanda. La despărţire, maiorul care-l însoţise până la tren l-a strâns energic în braţe, l-a sărutat pe amândoi obrajii şi i-a spus:

— Tovarăşe, când te vei elibera, *Vot,* vino la hotelul Astor să-i tragem o beţie!

24. Epilog

Iată ce i s-a mai întâmplat lui Vatanen: a fost prins la Vainikkala şi trimis la Helsinki cu vagonul pentru arestaţi. Iepurele a călătorit într-o lădiţă de placaj cu găurele rotunde pe feţele laterale. Pe capacul lădiţei era lipită o etichetă pe care scria: ‚Animal".

În timpul arestului preventiv, Vatanen a reflectat la situaţia în care se afla, dar nu a lăsat impresia c-ar regreta faptele de care era acuzat. Dimpotrivă, s-a obişnuit atât de mult cu zidurile dimprejur, încât până şi blândului pastor al închisorii i se punea un nod în gât şi-i venea să scuture din cap când îl vedea atât de indiferent.

Iepurele a dat multă bătaie de cap autorităţilor. Indiscutabil, era al lui Vatanen, deci nu putea fi nici asasinat, nici mâncat. Prin intermediul avocatului său, Vatanen a cerut ca şi iepurele să fie judecat, pentru că fusese complice al tuturor delictelor de care era acuzat. Avându-l alături pe animalul său drag, Vatanen spera să îndure mai uşor greul din închisoare.

După ce studie legea, directorul administraţiei penitenciare trase concluzia că, dacă Vatanen ar fi fost femeie, iar iepurele pruncul său, copilul ar fi fost încarcerat împreună cu mama până ce-ar fi putut să se descurce singur. Dar nimeni n-avea dreptul să se poarte astfel cu un animal în Finlanda. În principiu, iepurele nu era un animal de companie. Totuşi în răspunsul dat cererii lui Vatanen, înaltul funcţionar al administraţiei penitenciare lămuri că atât animalele de companie, cât şi alte animale asimilate nu pot fi acceptate în închisoare. Mai mult, în conformitate cu legile pentru protecţia animalelor, preciza că iepurele nu putea fi închis în aceeaşi celulă cu Vatanen, fiindcă un astfel de loc este nesănătos pentru un animal sălbatic. Iar din punct de vedere juridic, iepurele lui Vatanen era un animal sălbatic. Aşa stând lucrurile, direcţia administraţiei penitenciare refuză transferul iepurelui în celula ziaristului, unde ar fi riscat să moară.

Înţelegeţi? Această celulă este un loc sinistru pentru un animal nevinovat, îi explică acuzatului pastorul închisorii, înmânându-i răspunsul autorităţilor.

Chestiunea fu rezolvată abia după ce Vatanen scrise o scrisoare preşedintelui republicii. Scrisoarea fu trimisă pe ascuns. După ce o lipi de fundul castronului de cositor în care i

se punea mâncarea, ziaristul o expedie în afara zidurilor închisorii, la atelierul de galvanizare. Un muncitor de acolo o înghiţi, iar seara, la privată, o dădu afară. După ce usca documentul şi-l netezi cu fierul de călcat, bărbatul îl puse într-un plic curat şi, la miezul nopţii, sub clar de lună, îl aruncă în cutia de scrisori a palatului prezidenţial. În dimineaţa următoare, la ora şase fix, scrisoarea lui Vatanen a fost dusă la cancelaria preşedintelui împreună cu multe alte scrisori.

După o oră şi zece minute de la deschiderea scrisorii, coşul de nuiele în care se afla iepurele a fost pus în braţele lui Vatanen. Când l-am întrebat cu ce argumente îşi susţinuse cauza, Vatanen mi-a răspuns că nu doreşte să dea mai multe amănunte, scrisoarea fiind dintru început confidenţială.

Eu, autorul acestei cărţi, am avut extraordinara şansă de a-l putea vizita pe Vatanen în timpul arestului preventiv; am purtat discuţii lungi cu el şi mi-am notat totul, cum am putut mai bine. Pe baza însemnărilor de atunci, am scris această carte.

Vatanen mi-a lăsat impresia unui bărbat de o rară profunzime şi o mare bunătate; nu-i voi putea uita niciodată vorbele rostite la sfârşitul ultimei noastre întrevederi: „Asta-i viaţa".

Din punctul meu de vedere, faptele relatate în această biografie dovedesc natura rebelă a personalităţii lui Vatanen, iar în revolta lui cred că există o adevărată măreţie. Îmi amintesc cum privea cu ochi umezi pereţii de piatră ai închisorii şi am vaga senzaţie că nimic nu l-ar fi putut împiedica pe acest bărbat, victimă a unor împrejurări nefericite, să-şi mai arate o dată toată forţa profundă a fiinţei lui.

Această carte tocmai era gata de tipar, când un mesager călare mi-a adus următoarea telegramă de la penitenciar: „Vatanen şi iepurele au evadat!"

Am mers degrabă la închisoare pentru a afla detalii despre evadare. Este cea mai bizară întâmplare din istoria criminalităţii noastre. Având o atât de mare nevoie de libertate, într-o tristă zi de suferinţă, Vatanen şi-a luat iepurele în braţe, a trecut prin zidul care desparte celula de curtea interioară, a parcurs curtea şi a mai traversat un zid, zidul exterior al închisorii. Vatanen şi iepurele lui n-au mai fost văzuţi niciodată, în cele câteva clipe cât a durat evadarea, gardienii au rămas imobili în spatele mitralierelor şi harpoanelor, incapabili să-i împiedice fuga, ca şi cum ar fi fost paralizaţi. A doua zi a dispărut şi L. Heikkilä,

stagiară la Curtea de Apel, avocata lui Vatanen. De atunci, nimeni nu mai ştie nimic despre ea.

Şi din acest ultim gest se înţelege că nu-i de glumit cu Vatanen.

Suomusjărvi, 14.5.1975 Arto Paasilinna